

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ**

**SANDIKLI HÜDA-İ KAPLICALARI DIŞ MEKANLARININ
KULLANICI MEMNUNİYETİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Pınar ÖKSÜZ

**FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

TEMMUZ 2019

ANTALYA

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ**

**SANDIKLI HÜDA-İ KAPLICALARI DIŞ MEKANLARININ
KULLANICI MEMNUNİYETİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Pınar ÖKSÜZ

**FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

TEMMUZ 2019

ANTALYA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SANDIKLI HÜDA-İ KAPLICALARI DIŞ MEKANLARININ KULLANICI
MEMNUNİYETİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

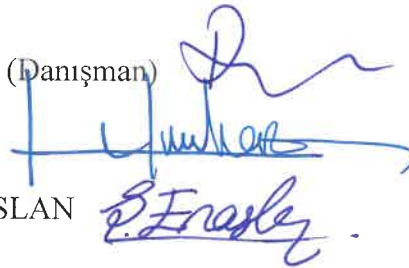
Pınar ÖKSÜZ
PEYZAJ MİMARLIĞI
ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez 12/07/2019 tarihinde jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Reyhan ERDOĞAN (Danışman)

Doç.Dr. Tahsin YILMAZ

Dr.Öğr. Üyesi Şehriban ERASLAN

ÖZET

SANDIKLI HÜDA-İ KAPLICALARI DIŞ MEKANLARININ KULLANICI MEMNUNİYETİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Pınar ÖKSÜZ

Yüksek Lisans Tezi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Reyhan ERDOĞAN

Temmuz 2019; 106 sayfa

Kentsel dış mekanlar; toplumun kullanımına açık, bireylerin birbiri ile kaynaşmasını ve iletişime geçmesini sağlayan mekanlardır. Bu mekanlar kullanıcıların ihtiyaçlarının karşılanması açısından oldukça önemli bir yere sahiptir.

Bu tez çalışmasında, günden güne azalan ve zarar gören kentsel dış mekanların daha işlevsel ve kullanılabilir mekanlar olması için nelere dikkat edilmesi gerektiği araştırılmıştır. Çalışmada turizm potansiyeli oldukça yüksek olan Sandıklı ilçesi Hüdai Kaplıcalarında bulunan kentsel dış mekanların beklenen yoğunlukta kullanılmaması ve tercih edilmemesinin nedenlerini belirlemek üzere kentsel dış mekanlar analiz edilerek bu mekanlara yönelik kullanımlar gözlemlenmiş ve bu mekanlarda meydana gelen ihtiyaç ve gereksinimlerin belirlenmesi yönünde çalışmalar yapılarak daha aktif ve işlevsel kullanılması için öneriler geliştirilmiştir. Bu doğrultuda, kentsel dış mekanların kullanıcılarca nasıl yorumlandığını anlayabilmek için anket uygulamasına başvurulmuş, anket sonuçları analiz edilmiş ve kentsel dış mekanların kullanıcı beklenti ve gereksinimleri yönünde önemli sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, Sandıklı Hüdai Kaplıcalarının kullanıcılar tarafından rahatça ulaşılabilir mekanlar olmadığı, mekanların konfor, estetik ve çeşitlilik açısından beklentiye karşılamadığı, kent mobilyalarının yetersiz olduğu, güvenlik, temizlik ve bakım konusunda ise tatmin etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda uygulamalarla ilgili karar verici rol üstlenen yerel yönetimler bilgilendirilmiş, bu mekanların kente kazandırılması için gelecekte yapılacak çalışmalar konusunda yol gösterilmiştir.

ANAHTAR KELİMELE: Kent, kentsel dış mekân, kullanıcı gereksinimleri, Sandıklı Hüdai Kaplıcaları

JÜRİ: Prof. Dr. Reyhan ERDOĞAN

Doç. Dr. Tahsin YILMAZ

Dr. Öğr. Üyesi Şehriban ERASLAN

ABSTRACT

EVALUATION OF USER SATISFACTION OF EXTERIOR SPACES OF SANDIKLI HÜDAİ SPRINGS

Pınar ÖKSÜZ

M.Sc. Thesis in Landscape Architecture

Adviser: Prof. Dr. Reyhan ERDOĞAN

July 2019, 106 pages

Urban outer space; open to public use, are spaces that lead people socialize and communicate with each other. These spaces are important for meeting public needs.

In this thesis, important points have to be taken into consideration in order to make the urban spaces which are decreasing and damaged day by day more functional and usable spaces.

In this study, due to the fact that the urban outdoors Hüdai thermal springs in Sandıklı district, which have high tourism potential, are not used and preferred in the expected density and, by analysing the urban outer space, their usage was observed and it is aimed to use these spaces more actively and functionally in order to determine the needs and requirements of urban outer space. Within this scope, the literature review and necessary researches were conducted, and a survey study was applied to understand how the urban outer spaces were interpreted by the users and the survey results were investigated and analysed, and significant results were obtained in terms of user expectations and needs of urban outdoor spaces. According to the results, it was concluded that the Sandıklı Hüdai springs are not easily accessible by the users, that the spaces do not meet the expectations in terms of comfort, aesthetics and diversity, that the city furniture is insufficient and that they do not satisfy the security, cleaning and maintenance.

With these results, local administrations, which play a decisive role in applications, were informed and guidance was given for future studies to bring these spaces into the city.

KEYWORDS: Urban, Urban outer space, user requirements, Sandıklı Hüdai Springs

COMMITTEE: Prof. Dr. Reyhan ERDOĞAN

Assoc. Prof. Dr. Tahsin YILMAZ

Asst. Prof. Dr. Şehriban ERASLAN

ÖNSÖZ

Kentlerin toplum üzerindeki etkileri oldukça önemlidir. Parklar, meydanlar, caddeler, sokaklar, rekreasyon ve alışveriş alanları kentlilerin toplanacağı, birbiri ile iletişime geçeceği, kendilerini ifade edecekleri kısacası kentsel yaşamlarını sürdürdükleri mekanlardır. Durum böyle olunca kentsel dış mekanlarda kullanıcı gereksinimleri bireylerin hoşuna gidecek deneyim ve etkinlikleri kapsamaktadır. Bu mekanlar kolaylıkla ulaşım sağlanabilen konforlu bir girişten, mekânda geçirilen zaman diliminde aktif ve pasif tüm aktivitelerin tamamını içine almaktadır. Bu gereksinimler göz önünde bulundurulmadan oluşturulmuş bir dış mekânın planlanarak tasarlanması ve uygulanması söz konusu olduğunda, mekân ve kullanıcılar arasından uyumsuzlukların olması, memnuniyet eksikliği ve mekânın sınırlı kullanımı ile zarar etmesi kaçınılmaz olacaktır. Başarılı bir dış mekân oluştururken toplumun beğenisini kazanarak kullanımını artırmak en önemli gerekliliktir.

Bu kapsamda çalışma alanı olarak seçilen Afyonkarahisar ili Sandıklı ilçesi kendisine benzer ilçelerden farklı değerlere sahiptir. Bu değerler sayesinde daha yaşanılabilir bir kent olma konusunda belli avantajları vardır. Bu avantajlar doğrultusunda başarılı kentsel dış mekanların oluşturulabilmesi için kullanıcı gereksinimleri yönünde elde edilen bilgiler ve analizler birleştirilerek genel bir değerlendirme yapılacaktır. Bu çalışmanın en önemli hedeflerinden biri kullanıcı gereksinimlerini en iyi şekilde analiz ederek kullanıcılar için konforlu ve işlevsel alanlar oluşturmaktır. Bunun için ise yapılması gereken; analiz edilen gereksinimleri kentsel dış mekân plan, tasarım ve yönetimine aktarmak olacaktır.

Bu çalışmada desteğini esirgemeyen ve bana her türlü çalışma olanağı veren sayın hocam Prof. Dr. Reyhan Erdoğan'a, analiz ve çalışmalarımda katkı sağlayan ve her konuda desteğini esirgemeyen Sevgili Eşime ve Aileme, ayrıca belediyede yürüttüğüm çalışmalarımındaki yardımları için başta belediye başkanımız Sn. Mustafa ÇÖL'e ve çalışma arkadaşlarıma teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ	iv
AKADEMİK BEYAN	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	viii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK TARAMASI.....	3
2.1. Kuramsal Bilgiler	3
2.1.1. Kentsel dış mekân kavramı.....	3
2.1.2. Kentsel dış mekanların sınıflandırılması	4
2.1.2.1. Parklar.....	4
2.1.2.2. Meydanlar.....	6
2.1.2.3. Sokak ve caddeler.....	6
2.1.2.4. Rekreasyon alanları	8
2.1.2.5. Pazar alanları	8
2.1.3. Kentsel dış mekanların irdelenmesi	9
2.1.3.1. Planlama ve tasarım yönünden irdelenmesi	10
2.1.3.2. Peyzaj öğeleri yönünden irdelenmesi	12
2.2. Kaynak Taraması.....	13
2.2.1. Kentsel dış mekanlara yönelik çalışmalar	13
2.2.2. Kentsel dış mekanların kullanıcı gereksinimlerine yönelik çalışmalar	16
3. MATERYAL VE METOT.....	18
3.1. Materyal.....	18
3.2. Metot.....	22
4. BULGULAR	25
4.1. Çalışmada Yer Alan Kentsel Dış Mekanlar	25
4.2. Anket Çalışması.....	34
4.2.1. Veri analizi.....	35
4.2.2. Kullanıcı sosyo-demografik yapısına ilişkin analizler	36
4.2.3. Kentsel dış mekân kullanımına yönelik analizler.....	41

4.2.4. Kullanıcı memnuniyeti ve çevresel algıya yönelik analizler.....	44
5. TARTIŞMA	64
6. SONUÇLAR	70
6.1. Ulaşılabilirlik	71
6.2. Konfor ve Estetik.....	72
6.3. Çeşitlilik.....	73
6.4. Kent Mobilyaları.....	73
6.5. Güvenlik	74
6.6. Temizlik ve Bakım	75
7. KAYNAKLAR.....	80
8. ELKER	85
ÖZGEÇMİŞ	

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Sandıklı İlçesi Kentsel Dış Mekanların Kullanıcı Gereksinimleri Yönünden İrdelenmesi” adlı bu çalışmanın, akademik kurallar ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını belirtir, bu tez çalışmasında bana ait olmayan tüm bilgilerin kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

12/08/2019

Pınar ÖKSÜZ

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Afyonkarahisar-Sandıklı konum haritası	18
Şekil 3.2. Sandıklı coğrafi konumu	19
Şekil 3.3. Sandıklı mahalle sınırları	19
Şekil 3.4. Çalışma alanı	21
Şekil 4.1. Çalışmada ele alınacak kentsel dış mekân konumları	26
Şekil 4.2. Kent parkı görselleri	27
Şekil 4.3. Çocuk oyun alanları görselleri	28
Şekil 4.4. Mesire/Piknik alanı görselleri	29
Şekil 4.5. Pazar yeri görselleri	31
Şekil 4.6. Meydan alanı görselleri	33
Şekil 4.7. Kaldırım görselleri	33
Şekil 4.8. Yollar ve caddelerin görselleri	34
Şekil 4.9. Katılımcıların anket sorularına verdikleri cevapların gün bazında yüzdelik dağılım	35
Şekil 4.10. Katılımcıların anket sorularına verdikleri cevapların saat bazında yüzdelik dağılım	35
Şekil 4.11. Katılımcıların cinsiyet durumuna yönelik yüzdelik dağılım	36
Şekil 4.12. Katılımcıların medeni durumuna yönelik yüzdelik dağılım	37
Şekil 4.13. Katılımcıların yaş gruplarına yönelik yüzdelik dağılım	38
Şekil 4.14. Katılımcıların eğitim durumlarına yönelik yüzdelik dağılım	38
Şekil 4.15. Katılımcıların meslek gruplarına yönelik yüzdelik dağılım	39
Şekil 4.16. Katılımcıların gelir durumuna yönelik yüzdelik dağılım	40
Şekil 4.17. Katılımcıların ikamet ettikleri yerlere yönelik yüzdelik dağılım	41
Şekil 4.18. Katılımcıların dış mekanları kullanma nedenlerine yönelik yüzdelik dağılım	41
Şekil 4.19. Katılımcıların tercih ettikleri dış mekanlara yönelik yüzdelik dağılım	42
Şekil 4.20. Katılımcıların dış mekân kullanım sıklığına yönelik yüzdelik dağılım	43
Şekil 4.21. Katılımcıların dış mekanlarda geçirdikleri süreler yüzdelik dağılım	44
Şekil 4.22. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarına geliş şekline yönelik yüzdelik dağılım	44
Şekil 4.23. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarına ulaşım kolaylığına yönelik yüzdelik dağılım	45

Şekil 4.24. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarına yönlendirme yeterliliğine yönelik yüzdelik dağılım.....	46
Şekil 4.25. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarına toplu taşımaların hareket sıklığına yönelik yüzdelik dağılım	46
Şekil 4.26. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının tercih edilme sebebine yönelik yüzdelik dağılım.....	47
Şekil 4.27. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaları denince akla gelen ilk şey sorusuna yönelik yüzdelik dağılım	48
Şekil 4.28. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının alan yönünden değerlendirilmesine yönelik yüzdelik dağılım.....	48
Şekil 4.29. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının düzen açısından değerlendirilmesine yönelik yüzdelik dağılım.....	49
Şekil 4.30. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının beğeni gören dış mekanlarına yönelik yüzdelik dağılım.....	50
Şekil 4.31. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının sosyal/kültürel aktivite açısından yüzdelik dağılım	51
Şekil 4.32. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının güvenlik değerlendirilmesi açısından yüzdelik dağılım.....	51
Şekil 4.33. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların bakım açısından yüzdelik dağılım	52
Şekil 4.34. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların sosyal iletişim açısından yüzdelik dağılım	53
Şekil 4.35. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların canlılık açısından yüzdelik dağılım	53
Şekil 4.36. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların konfor açısından yüzdelik dağılım	54
Şekil 4.37. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların iklimsel konfor açısından yüzdelik dağılım ..	55
Şekil 4.38. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların gürültü açısından yüzdelik dağılım	55
Şekil 4.39. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının aydınlatma elemanları memnuniyeti açısından yüzdelik dağılım.....	56
Şekil 4.40. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların su elemanlarının memnuniyeti açısından yüzdelik dağılım.....	57
Şekil 4.41. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların zemin döşeme elemanlarının memnuniyeti açısından yüzdelik dağılım.....	57
Şekil 4.42. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların oturma elemanlarının memnuniyeti açısından yüzdelik dağılım.....	58

Şekil 4.43. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında çöp kutularının memnuniyeti açısından yüzdelik dağılım.....	59
Şekil 4.44. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların heykel, anıt vb. elemanların memnuniyeti açısından yüzdelik dağılım.....	59
Şekil 4.45. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların yeşil alan açısından yüzdelik dağılım.....	60
Şekil 4.46. Dış mekanlarda kullanıcıları en rahatsız edici durum açısından yüzdelik dağılım.....	61
Şekil 4.47. Dış mekanların kullanılabilirlik açısından önerilere yönelik yüzdelik dağılım.....	62
Şekil 4.48. Dış mekanlardan beklenen özelliklere yönelik yüzdelik dağılım.....	63
Şekil 6.1. Hüdai Kaplıcaları Ulaşım Yolu	76
Şekil 6.2. Meydan alanı görselleri	77
Şekil 6.3. Kent Prkı (Masal Parkı)	78
Şekil 6.4. Mesire / Piknik Alanı.....	79

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. İnsan ihtiyaçları ve kentsel tasarım prensipleri arasındaki ilişki	11
Çizelge 2.2. dış mekanların hizmet nüfusu standartları	13
Çizelge 4.1. Kent parkı kullanım özellikleri	26
Çizelge 4.2. Çocuk oyun alanlarının özellikleri	27
Çizelge 4.3. Mesire/Piknik alanlarının özellikleri	29
Çizelge 4.4. Pazar yeri özellikleri	30
Çizelge 4.5. Meydan özellikleri	31
Çizelge 4.6. Kaldırım özellikleri	32
Çizelge 4.7. Anket uygulamasının gün bazında zaman dağılımı	34
Çizelge 4.8. Anket uygulamasının saat bazında zaman dağılımı	35
Çizelge 4.9. Katılımcı cinsiyet dağılımı	36
Çizelge 4.10. Katılımcı medeni durumu	37
Çizelge 4.11. Katılımcı yaş dağılımı	37
Çizelge 4.12. Katılımcı eğitim dağılımı	38
Çizelge 4.13. Katılımcı meslek dağılımı	39
Çizelge 4.14. Katılımcı gelir durumu	40
Çizelge 4.15. Katılımcı ikamet durumu	40
Çizelge 4.16. Kullanıcıların dış mekanları kullanma nedenleri	41
Çizelge 4.17. Kullanıcıların en fazla tercih ettikleri dış mekanlar	42
Çizelge 4.18. Kentsel dış mekanların kullanılma sıklığı	43
Çizelge 4.19. Kentsel dış mekanlarda geçirilen süre	43
Çizelge 4.20. Sandıklı Hüdai-i Kaplıcalarına geliş şekli	44
Çizelge 4.21. Sandıklı Hüdai Kaplıcalarına ulaşım kolaylığı	45
Çizelge 4.22. Sandıklı Hüdai-i Kaplıcalarına yönlendirme yeterliliği	45
Çizelge 4.23. Sandıklı Hüdai-i Kaplıcalarına toplu taşımaların hareket sıklığı	46
Çizelge 4.24. Sandıklı Hüdai-i Kaplıcalarının tercih edilme sebebi	47
Çizelge 4.25. Sandıklı Hüdai-i Kaplıcalar denince akla gelen ilk şey	47
Çizelge 4.26. Sandıklı Hüdai-i Kaplıcaların alan yönünden değerlendirilmesi	48
Çizelge 4.27. Sandıklı Hüdai-i Kaplıcaların düzen açısından değerlendirilmesi	49
Çizelge 4.28. Sandıklı Hüdai-i Kaplıcalarında beğenilen dış mekanlar	49
Çizelge 4.29. Dış mekanların sosyal/kültürel aktivite açısından değerlendirilmesi	50

Çizelge 4.30. Dış mekanların güvenlik açısından değerlendirilmesi.....	51
Çizelge 4.31. Dış mekanların bakım açısından değerlendirilmesi.....	52
Çizelge 4.32. Dış mekanların sosyal iletişim açısından değerlendirilmesi.....	52
Çizelge 4.33. Dış mekanların canlılık açısından değerlendirilmesi.....	53
Çizelge 4.34. Dış mekanların konfor açısından değerlendirilmesi	54
Çizelge 4.35. Dış mekanların iklimsel konfor açısından değerlendirilmesi	54
Çizelge 4.36. Dış mekanların gürültü açısından değerlendirilmesi	55
Çizelge 4.37. Dış mekanların aydınlatma elemanları açısından değerlendirilmesi	56
Çizelge 4.38. Dış mekanlarda su elemanlarının memnuniyeti açısından değerlendirilmesi.....	56
Çizelge 4.39. Dış mekanlarda zemin döşeme elemanlarının memnuniyeti açısından değerlendirilmesi.....	57
Çizelge 4.40. Dış mekanlarda oturma elemanlarının memnuniyeti açısından değerlendirilmesi.....	58
Çizelge 4.41. Dış mekanlarda çöp kutularının memnuniyeti açısından değerlendirilmesi.....	58
Çizelge 4.42. Dış mekanlarda heykel, anıt vb. elemanların memnuniyeti açısından değerlendirilmesi.....	59
Çizelge 4.43. Dış mekanların yeşil alan yeterliliği	60
Çizelge 4.44. Dış mekanlarda kullanıcıları en rahatsız edici durum	60
Çizelge 4.45. Dış mekanların kullanılabilirlik açısından öneriler	61
Çizelge 4.46. Dış mekanlardan beklenen özellikler.....	62

1. GİRİŞ

Toplumun zaman geçirdiği birbirleri ile iletişime girip etkileşim halinde olduğu kentsel dış mekanlar nüfusun, sanayileşmenin ve kentleşmenin her geçen gün artması ile meydana gelen olumsuzluklar neticesinde zarar görerek var olma sıkıntısı yaşamakta, kentsel dış mekân olgusundan giderek uzaklaşmaktadır. Böylece kentsel dış mekanlar kalite ve işlevlerini kaybederek tanımlanamayan alanlar haline dönüşmekte, yok olarak toplumun yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir.

Çevresel etkiler ve halkın serbest zaman tercihleri, önerilecek rekreasyonel aktivite tiplerini etkilemektedir (City of Juneau Parks and Recreation 1996). İnsanların ilgisi, katılım hacmi, aktivitelerin sayısı, tipi ve konumu toplumdan topluma değişmektedir. Bu sebeple her toplumun rekreasyon faaliyetlerini, potansiyelini belirleyerek katılımını teşvik etmek, ihtiyaçlarını karşılamak ve rekreasyon faaliyetlerini planlamak için standartlar geliştirilmektedir (Ministry of Culture and Recreation, Sports and Fitness Division, Canada 1973). Kentsel doku içinde kentsel dış mekanların/kentsel yeşil alanların dağılımlarının ve büyüklüklerinin belirlenmesinde ise kentin coğrafi ve ekolojik yapısı, halkın gelir düzeyi, eğitimi, nüfusu ve yeşil alanların kullanım yoğunlukları etkilidir (Erdem ve Nurlu 2001).

Bu çalışma kapsamında, dış mekanlar toplumun ortak kullanımına açık mekanlar olarak tanımlanmaktadır. Bu mekanlar toplumun bir araya geldiği, sosyal ve kültürel alışverişte bulunduğu, her türlü ihtiyaçlarını karşıladığı, yoğun iş temposu içeride kendine zaman ayırabildiği mekanlar olması açısından önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden dış mekanlara ihtiyaç oldukça fazladır. Bu mekanların planlaması, tasarlanması ve yönetimi aşamasında gerekli ilkelere uymak ve bilinçli bir araştırma yapması gerekmektedir. Mekanlar kendilerine ait özelliklerini oluşturmamaları veya kaybetmeleri durumunda birtakım sorunların ortaya çıkması kaçınılmazdır. Bu nedenle mekanları oluştururken veya mevcut mekanlarda yapılacak yenileme ve düzenlemeleri ele alırken bu mekanların bulunduğu ortam ve kullanıcılar göz ardı edilmemelidir. Bir mekânın gözde olmasındaki en önemli etmen o mekânın kullanıcılarıdır. Mekân ne kadar çok bulunduğu ortam ve kullanıcılarına hitap ederse o kadar çok ilgi görecektir ve kullanılma potansiyeli artacaktır. Bu yüzden kentsel dış mekanların kullanım gereksinimlerinin tespit edilerek hem işlevsellik hem de estetik açıdan ele alınması bu mekanların kullanım memnuniyetini arttıracaktır.

Bu çalışmada amaç daha işlevsel ve aktif kullanılabilen dış mekanlar yaratılmasıdır. Bunun için yapılması gereken ise kentsel dış mekanların kullanımında önemli yere sahip kullanıcı ihtiyaç ve gereksinimlerinin belirlenmesi ve bu gereksinimler doğrultusunda mekanları planlayıp tasarlanmasıdır. Bunun sonucunda ise mekanlardan beklenen kullanım potansiyeli hedefine ulaşılmış olacaktır. Bahse konu olan kullanıcı gereksinimlerini; yaşam içerisindeki konfor ve rahatlama ihtiyaçlarından, aktif ve pasif aktivitelere kadar geniş bir yelpazede ele alınması mümkündür. Bunun

için kentsel dış mekanların kullanım ve kullanıcılar tarafından nasıl algılandığı gözlemlenerek ihtiyaç olan gereksinimler tespit edilip bu gereksinimlerin tamamı ele alınarak analiz edilecek ve zayıf bir tasarım veya farklı kullanıcı gruplarının çatışmasından kaynaklanan anlaşmazlıkların en aza indirgenmesine yönelik tavsiyelere yer verilecektir. Çalışma alanı olarak kullanım potansiyeli ve olanakları fazla olan ve bölgenin gözde alanı olmasına rağmen beklenen kullanım potansiyelini karşılayamayan Sandıklı Hüda-i Kaplıcaları seçilmiştir.

Tez çalışması sekiz bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; giriş bölümü olup çalışmanın konusu ile ilgili genel bilgiler verilmektedir. Çalışmanın amacı, araştırma alanı ile ilgili bilgiler, çalışmada izlenen yöntem ve tez çalışmasını oluşturan bölümler hakkında açıklamalar yapılmıştır. İkinci bölümde; tez konusu ve çalışma alanına yönelik kuramsal bilgilere yer verilmiş ve kaynak taramaları yapılmıştır. Kuramsal bilgilerde; kent, kentsel dış mekân, kentsel dış mekanların sınıflandırılması ve bu sınıflandırılmaların açıklamaları, bu mekanların planlama, tasarım ve peyzaj öğeleri yönünden irdelenmesi bulunmakta olup, kaynak taramalarında ise kentsel dış mekanlara yönelik çalışmalara ve kentsel dış mekanların kullanıcı gereksinimlerine yönelik çalışmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde; çalışmada kullanılan materyal ve izlenen metotlar yer almaktadır. Çalışmada ele alınacak kentsel dış mekanlar bu bölümde incelenerek bu mekanlara yönelik konular, mevcut durumları, mekanların kullanımında etkili olan peyzaj öğeleri ve mekanların işlevsel nitelikleri değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin yapılabilmesi için izlenen metot da ise yüz yüze görüşme yöntemi ile anket çalışmalarından yararlanılmış ve anket sonuçlarından elde edilen veriler analiz edilmiştir. Dördüncü bölümde; bulgular bölümü yer almaktadır. Bu bölümde anket sonuçlarında elde edilen veriler doğrultusunda mekanlara yönelik çıkarımlar yapılmış ve kentsel dış mekanların kullanımında kullanıcı gereksinimleri ve ihtiyaçlarının neler olduğu konusunda elde edilen verilere ulaşılmıştır. Beşinci ve altıncı bölümü ise tartışma ve sonuç bölümü oluşturmaktadır. Bu bölümde çalışmada şimdiye kadar olan değerlendirmeler ve çalışma alanında yapılan anket çalışmalarının sonuçları göz önünde tutularak sorunlar ve sıkıntılar ortaya konmuş, çözüm önerileri geliştirilmiş, sonuç ve genel değerlendirmeler yapılarak çıkarımlarda bulunulmuştur. Son bölümü oluşturan yedinci ve sekizinci bölümde ise çalışmaya yönelik kaynaklar ve ekler yer almaktadır.

2. KAYNAK TARAMASI

Kentsel dış mekanlara ait kuramsal bilgiler açıklanmış ve bu konuda daha önce yapılmış araştırmalara ve çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Bilgiler

Dış mekanların daha iyi ifade edebilmesi için bu mekanların nereleri kapsadığı, dış mekân dediğimiz olgunun ne anlama geldiği, bu mekanlardan beklentinin neler olduğunun anlaşılabilmesi için bu bölümde temel kavramlar açıklanmıştır.

2.1.1. Kentsel dış mekân kavramı

Kent, sürekli bir toplumsal gelişme içerisinde bulunan ve toplumun yerleşme, barınma, seyahat, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinimlerinin karşılandığı, nüfus yönünden yoğun olan ve komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimidir (Keleş 1998).

Kent toplumun zamanla gelişen ve etkileşimlerle değişime uğrayabilen, toplumun çeşitli ihtiyaçlarına yanıt verebilen alanlardır.

Mekanlar; insanın eylemini yerine getirdiği, onu saran, ait olma duygusu yaratan, yatay ve düşey elemanlarla sınırlanmış üç boyutlu düzenlemelerdir. Mekân insan boyutunun var olması ile anlam kazandığında içinde yaşayan kullanıcıların fizyolojik psikolojik ve toplumsal gereksinimlerini de karşılamak zorundadır. Sadece belirli bir işlevi karşılayan mekanlar değil, toplumsal veya bireysel gereksinimlerin karşılandığı, toplumsal yapıya bağlı olarak zaman içerisinde değişime uğrayan mekanlara da kentsel mekân denilmektedir. Duygusal etkinliği olan bir mekân derinlik, genişlik ve yükseklik dışındaki boyutları da beraberinde getirir (Başal ve Özdemir 2000).

Kentsel dış mekanlar imar planlarında toplumun hizmetine sunulan yollar, tretuvarlar-refüjler, meydanlar, park alanları, rekreasyon alanları, çocuk oyun alanları, spor alanları, kent içi ve çevresindeki korular, yapı parselleri içerisinde kalan açık alanlar, tasarım alanları, kırsal alanlar, kamuya açılmamış ticari amaçlı koru ve fidanlıklar, devlet ormanları, mezarlıklar, askeri alanlar, okul, hastane gibi kamu ve özel yapıların çevrelerindeki mekanlardır (Eyüboğlu 2008). Toplumun taleplerine ve gün içerisinde gerçekleştirdikleri çeşitli aktivitelere yanıt verebilen, her zaman kullanıma açık niteliktedir.

Kentsel dış mekanlar genellikle yapılar arasında yer alan evrensel boşluklardır (Tantan 1996). Önemli olan bu boşlukların toplumda her kesime hitap edebilir duruma getirilmesi ve ihtiyaçları karşılar nitelikte olmasıdır. Bu mekanlar topluma hizmet eden mekanlardır. Bu yüzden ki bu mekanların planlanması, tasarlanması ve yönetimi kullanıcı istek ve gereksinimi dikkate alınarak yapılmalıdır.

Kentsel dış mekanlar iki farklı süreç sonucunda form kazanırlar. Birincisi doğal olarak kendiliğinden gelişim ile oluşan alanlardır ki bu alanlar insanların belli bir aktivite etrafında toplanmaları ile oluşur. Bu fonksiyonlar; buluşma dinlenme, eğlenme, ticaret ya da herhangi bir amaç için toplanma gibi aktivitelerdir. İkinci grup ise planlanmış açık alanlardır. Bu alanlar şehir planlanıcıları, mimarlar ve peyzaj mimarlarının ortak çalışmaları sonucu oluşturulur ve fonksiyonları ilk grupta yer alan fonksiyonlarla aynıdır (Carr, Francis, Rivlin ve Store 1992).

1960'lardan sonra kentsel tasarım uygulamalarında sosyal ve kültürel yaşamı yönlendirme konusunda kamusal açık mekanların boş zamanları değerlendirme, dinlenme, eğlenme amaçlı kullanımına önem verilmiş, tüm dünyada caddeler, meydanlar ve diğer kamusal açık mekanlar politik ve sosyo-kültürel değişimin temel mekânı olarak belirlenmişti (Zeren 1991).

Günümüzde iletişim ve kentsel mekân arasındaki ilişkinin önemi gittikçe artmaktadır. Sosyal etkileşimin en önemli aracı mekandır. İnsanların iletişim ve etkileşimine zemin oluşturma bağlamında ortak kent mekanları bu işlevlerin gerçekleşmesini sağlayan en önemli araçlardır. Kentsel dış mekanlar kent halkının aynası kabul edilir ve bu alanlar kentlerin sosyo-ekonomik yaşamlarını, kültürlerini yansıtır. Kent kimliğinin önemli bir bileşenidir. Ayrıca bu alanlara eğitici bir rol ve ekolojik bir anlamda yüklenebilir (Oktay 1999).

Kullanıcıların kentsel ortak mekanlar üzerindeki etkisinin azalması sorunu, açık alanların tasarım çalışmalarında önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Kent halkının kültür, sanat, ticaret aktiviteleri ve etkileşimi için bir merkez olma niteliğini devam ettirebilmesi amacı ile, bu alanların niteliği ve niceliği ile ilgili olarak güçlü bir bilinç ve katılımın gerçekleşmesi gerekmektedir (Oktay 1999).

2.1.2. Kentsel dış mekanların sınıflandırılması

Hayatımızın her anında olduğu gibi, yaşamımızı devam ettirdiğimiz, aynı zamanda içinde bulunduğumuz mekanlarda çok hızlı bir şekilde değişime uğramaktadır. Bu değişimler sonucu kullanıma yönelik sınıflandırmalar meydana gelmektedir. Bu çalışmada Carr, Stone, Rivlin ve Francis'in (1992) yapmış oldukları sınıflandırmalar temel alınmıştır.

2.1.2.1. Parklar

Parklar sınırlı bir kullanım biçimi, esnek bir form özelliği, minimum konstrüksiyon ile maksimum doğal öğeleri kapsayan, dinleme, eğlenme, meditasyon, serbest oyunlar vb. çeşitli pasif ve aktif rekreasyon gereksinimlerini karşılayan yeşil alan türüdür. Kentin ekolojik dengesini korumak ve kentlinin rekreasyon ihtiyacını karşılamak üzere kentin odak noktalarında bulunması gereken, içinde toplumu oluşturan her yaş grubunda

insanın aktif, pasif rekreasyon gereksinimlerini karşılamaya yönelik tesis ve olanaklara yer veren kent içi açık yeşil alanlardır (Özkır 2007).

En geniş anlamı ile parklar; yapılaşmadan uzak doğal alanlardır. Toplumun doğa ile bütünleşmesini sağlayan en önemli mekanları oluşturan parklar, yaş farkı gözetmeksizin en küçüğünden en büyüğüne kadar toplumun tamamının doğa özlemini gidermeye yönelik yardımcı alanlar ve toplumu sınıf, yaş, cinsiyet ayrımı yapmaksızın bir araya getiren alanlardır.

Parkları kent yerleşimine göre sınıflandırmak mümkündür (Emür ve Onsekiz 2007);

- Kent parkı alanları
- Semt parkı alanları
- Mahalle parkı alanları

Kent parkı alanları; Toplumun yaşıyor olduğu mekanlara uzak olmayan, kentin gürültü ve stresinden uzaklaştırarak gezinti ve temiz hava alma imkânı sağlayan alanlardır. Kent parkları toplumu bir araya getiren mekân olması sebebi ile kişi ve kişiler arasındaki ilişkinin kurulmasında da yardımcı etmendir. Bu parkların genel kullanım amacı eğlenmek, dinlenmek, gezinti gibi işlevlerdir. Ancak zamanla fonksiyonlar değişikliğe uğramıştır. Günümüzde kent parklarına dinlenme, eğlenme, kültür, spor gibi fonksiyonlar yüklenmeye başlanmıştır. Herkesin ihtiyaçlarına cevap verebilecek eğlence ve rekreasyonel aktivitelere sahiptir (Sezgin 1996).

Semt park alanları; kullanıcılara uygun aktiviteleri sağlayan, rekreasyonel faaliyetlere imkân sunan parklardır. Merkeze yakın, ana yollara bağlantısı bulunmamaktadır. Toplumun gözde aktiviteleri olan takım veya bireysel sportif faaliyetler sunar. Geniş oyun alanları, basketbol, futbol, tenis gibi saha oyunları, su yüzeyleri, yürüyüş alanları, piknik alanları ve genel açık alanlara sahiptir. Ayrıca mevsimlik çiçek alanları ve belirgin peyzaj özellikleri bulunmaktadır. Küçük konser alanları gibi kullanımlara sahiptir (Özkır 2007).

Bu parklar ulaşılabilirliği yüksek merkezi alanlarda düzenlenmiş alanlardır. Tarihi olabildiği gibi yeni düzenlenmiş, tasarlanmış açık alanlar da olabilirler (Francis1987).

Bu alanlar bulundukları bölgelerde ihtiyaç duyulan birçok sosyal ve fiziksel aktivite için olanak sağlayan alanlardır. Bireylerin yapılaşmadan, kent yoğunluğundan uzaklaşmasını sağlayarak dış mekân ihtiyaçlarını karşılar. Bu ölçekte hizmet veren bu parklarda işlevsellik oldukça önemli bir yere sahiptir. İşlevselliğin arttırılmasında ise bu alanı kullanacak toplumun özellikleri, kullanıcı memnuniyeti göz ardı edilmemelidir.

Mahalle parkı alanları; Mahallede bulunan diğer parklara oranla küçük dış mekanlardır. Toplumun yaya olarak rahatlıkla ulaşım sağlayabildiği bu mekanlar sosyalleşmeyi hedefler ve basit hizmetler sunar. Bu alanlarda; spor aletleri, çocuk oyun

elemanları, oturma elemanları yer alır. Genel olarak bulunduğu mahalle sakinleri tarafından kullanılır (Özkır 2007).

2.1.2.2. Meydanlar

Meydanlar; toplumu bir araya getiren açık mekanlardır. Bu mekanlar toplumun buluşması, iletişim içinde olması ve birçok kesime hitap eden aktivitelerin gerçekleştirilmesi için kentin odak noktası halindedir. Çok farklı zamanlarda farklı işlevleri üstlenir ve karşılar. Meydanlar konum olarak kentin en işlek ve yoğun noktalarında oluşturulur ve sadece yayalara hitap eder. Yüklendikleri fonksiyonlar farklı farklıdır. Toplum için dinlenme, eğlenme, buluşma gibi görevleri üstlenirken buralarda çalışanlar için ticareti ifade eder çünkü topluma ulaşmak bu mekanlarda daha kolaydır.

Meydan insanın kentsel mekânı nasıl kullanabileceğini keşfettiği ilk alanlardır (Krier1984). Kentsel dış mekanların bir parçası olan meydanlar, geçmişten günümüze kentsel yaşamın sosyo-kültürel, siyasi ve ticari değerlerini ortaya koyan değişimleri göz önüne serer. Moughtin'e (1992) göre meydanlar; bulundukları mekâna önemli yapılarla, heykel, anıt ve plastik sanat öğeleri gibi materyaller ile kimlik kazandırır.

Kentsel alanlarda meydanların önemi büyüktür. Yerleşimlerin merkezinde, bireylerin toplanmalarına, bilgi alışverişinde bulunmalarına, boş vakitlerini geçirmelerine olanak sağlayan kentsel açık alanlardır ve ait oldukları dönemin stillerini sergileyen, kültürel boyuta ve mimarı öğelerden oluşan bir fiziksel boyuta sahiptirler (Turgut1999).

Sonuç olarak toplumun zaman geçirdiği bu mekanlar ortak kullanıma olanak sağlayan mekanlar olması sebebi ile bireyin ihtiyaç ve gereksinimlerini yerine getirmelidir. Meydanların hareketliliği ve sahip olduğu kalitesi tercih edileme sebebi ile paralel gitmektedir. Kullanıcı yararı göz önünde bulundurularak ihtiyaç ve gereksinimleri dikkate alınarak yapılacak olan meydan planlama ve tasarımları bu alanların kullanım potansiyellerini artırarak işlevselliklerini üst seviyeye taşıyacaktır.

2.1.2.3. Sokak ve caddeler

Sokaklar ve caddeler kent karakterini ortaya koyan en önemli dış mekanlardır. Bu mekanlar hareketin yer aldığı dış mekanlar olmasının yanında toplumların bir yerden başka bir yere ulaşımını, erişebilirliğini sağlarken bunun da yanı sıra bu mekanlarda yer alan ağaçlar, bitkiler, su elemanları ve kent mobilyaları da bu mekanlara karakter kazandıran önemli faktörlerdir.

Sokaklar ve caddeler aynı zamanda yaya ve araç ulaşımını sağlayan önemli kentsel dış mekanlardır. Bu alanlar ulaşımı sağlamanın yanında toplumun sosyal ve kültürel aktiviteler içinde yer almasına olanak sağlar. Bu nedenler sokak ve caddeler de rahat ve güvenli ulaşımın sağlanabilmesi için temiz, cazip, yeterli ölçüde kent mobilyaları ile donatılmış kontrollü alanlar oluşturulmalıdır.

Kentsel dış mekân olarak sokak ve caddeleri şu şekilde sınıflandırabiliriz;

- Kaldırımlar
- Yollar
- Kavşaklar
- Orta refüjler

Kaldırımlar; kentlerde toplu ulaşımın sürekliliğini sağlayan kentsel açık alanlardır. Bu alanların kentler için önemi oldukça büyüktür. Sadece ulaşım alanı olarak değil bu alanlarda yer alana büfe, restoran, mağaza ve marketler gibi mekanlarda toplumsal ihtiyaçlara cevap verir.

Yolun bordür ile binalar arasında kalan, yayalar için planlanmış ve tasarlanmış olan bu alanlar kullanıcısı olan yayalar dikkate alınarak tasarlanmalı, peyzaj elemanları, aydınlatma direkleri, yönlendirme ve bilgilendirme levhaları, ihtiyaç duyulan kent mobilyalarını da içinde barındırmalıdır.

Yollar; kentteki hareketli, işlevsel alanların arasında bağlantı kuran ağların bütünüdür. İki farklı noktayı veya mekânı birbirine bağlayan devamlılık ve yönlendiricilik vasıfları taşıyan doğrusal sirkülasyon elamanlarıdır. Patika, cadde, yaya yolu, bisiklet yolu, tren yolu ve buna benzer ulaşım için kullanılan tüm açık alanlar bu tanıma girer.

Sürekli hareketlilik halinde bulunan bu mekanlar kentsel tasarım çalışmalarında ele alınması gereken konuların en önemlileri arasındadır.

Kavşaklar; kent ulaşım ağları olan yolların birbirine bağlanmasını ve sürekliliğin sağlanması için yön gösteren alanlardır. Bu alanların tasarımında trafik yoğunluğu ve taşıt hızları dikkate alınmalıdır.

Kavşakları kentsel dış mekanlarda ulaşımın alt yapısını oluşturan birimler olarak ele alabiliriz. Bu birimler trafik kontrolünü ve kentsel ulaşımın sorunsuz gerçekleşmesi için oldukça önem arz etmektedir. Bu alanlar için yanlış veya eksik yapılan her planlama ve tasarım kent içinde trafik problemlerinin artmasına neden olacaktır. Bu durumda kavşaklarda oluşan araç kuyruklarının oluşmasına sebebiyet verecektir. Bu nedenle kent içi bilinçli ve yeterli kapasiteyi sağlayacak şekilde sinyalizasyonun yapılması gerekmektedir.

Orta Refüjler; yolların veya caddelerin tam ortasına yerleştirilen, trafiğin akış yönünü ayarlayan fiziksel engellerdir. Bu alanların genişliği veya tasarımı bulundukları yol veya caddelerin genişlik ve yoğunluğuna göre değişim gösterebilir. Bunlar dar beton veya döşeme taşlardan tasarlanabileceği gibi, ağaçlandırılmış alanlar olarak da tasarlanabilir.

2.1.2.4. Rekreasyon alanları

Rekreasyon; bireyin stres ve olumsuz etkilerden tehlikeye giren beden-ruh sağlığını tekrar elde etmek, korumak ve aynı zamanda zevk ve haz alma amacıyla yaptığı zorunlu ihtiyaçlar dışında kalan zamanda bağımsız olarak boş zaman içinde gönüllü olarak yaptığı etkinliklerdir (Koçyiğit ve Yıldız2014). Bu etkinliklerin yapılması için olanak sağlayan alanlar ise rekreasyon alanlarını oluşturmaktadır.

Rekreasyonun bazı temel özellikleri şöyledir; özgürlük hissi verir, boş zamanda yapılır, zevk ve neşe verir, tembellik karşıtı bir aktivitedir, anlık tatmin sağlar ve her aktivitenin içindedir, rutinin değişmesini sağlar, rekreasyon faaliyetlerinin seçimi gönüllülük esasına dayanır, rekreasyonun anlamı katılmaya göre farklılaşabilir, rekreasyon bireyseldir, başkası için yapılmaz ve bu etkinlikler bireysel, toplumsal yarar sağlamalı ve sosyal açıdan uygun olmalıdır (Broadhurst2001; Bulter1959;Carlson ve ark.1972;Karaküçük2005; Özbey ve Çelebi2003; Karaküçük ve Gürbüz2007).

İçinde bulunduğumuz yaşam şartları toplumun içinde bulunduğu mekanlardan uzaklaşarak stresten arınma ihtiyacını artırmaktadır. Toplumun doğayla buluşmasını, stresten arınarak yenilenmesini sağlayan rekreasyon alanları, toplumun veya bireyin sosyalleşmesinde ve motivasyonunu artırmasının yanında rekreasyon amacı ile bulundukları alanların ekonomik açıdan kalkınmasına katkı sağlayarak kültürel etkileşim içine girmektedir.

Bu yüzden rekreasyon alanlarının planlaması ve tasarlanmasında toplumun katılımının sağlanarak kullanıcı gereksinimlerinin belirlenmesi ve toplumun her kesimine hizmet edecek şekilde alanların oluşturulması oldukça önemlidir.

2.1.2.5. Pazar alanları

Pazar yerleri ticaretin kademelendirilmesinde belli bir yer işgal etmeyen, bir köyün, kasabanın ya da kentin merkezi yerinde ürünlerin getirilip satıldığı, haftanın bir ya da birkaç gününde kurulan alım satım yerleridir (Çetiner1972).

Semt sakinlerine yaş, kuru meyve ve sebze gibi günlük ihtiyaç maddeleri ile giyim ve ev eşyası gibi birçok ihtiyacını satan esnafın haftanın her gününde veya devamlı olarak her gün satış yapmaları için belediyece önceden tespit edilmiş yerlere pazar yerleri denmektedir (Eroğlu 1976).

Pazar yerleri toplumun kolayca ulaşabileceği yerlerde mahalle veya sokaklarda kurulan açık alanlardır. Pazarların en büyük özellikleri yapılaşmadan uzak dış mekanlarda kurulmuş olmasıdır.

Pazar yerleri toplumun ihtiyaçlarına göre farklılık gösterebilmekte ve farklı zamanlarda oluşabilmektedir. Eski dönemlerde insanların toplanabildikleri ve kısıtlı ürün bulunan alanlar olan pazar yerleri, günümüzde daha rahat alışveriş yapılabilen

çeşitli ve bol ürün bulunabilen, fiyat bakımından uygun ve her bütçeye hitap edebilen alanlar haline gelmiştir. Bu yüzden hızla büyüyen ve gelişen kentlerin pazar alanlarına olan ihtiyacı gün geçtikçe artmaktadır.

Kentlerde pazar yerlerinin alanları belirlenirken bazı standartlar ve ilkeler göz ardı edilmeyerek, toplumun ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. İmar planları yapılırken dikkate alınması gereken pazar yeri ile ilgili standartlara uyulmalı ve böylece bu alanlara yönelik işlevsellik artırılmalıdır.

Pazar yerlerini belirlenmesi ve kurulması ile ilgili Belediyelere 1580 sayılı Belediyeler Yasasının 15. Maddesinin 42. Fıkrası ile görev olarak verilmiştir. Pazar yerlerinin yer seçimi ve ihtiyaçları karşılayabilme ile ilgili ön çalışmaları belediyenin görevlendirilen birimlerince yapılmalıdır. Pazar yerlerinin seçiminde dikkate alınması gereken kriterler, nüfus yoğunluğu ve çevre pazarlara olan mesafesidir. Tüm bu kriterlerin yanında pazar yerleri olarak düşünülen alandaki esnafın fikir ve görüşlerinin alınması da oldukça önemlidir.

2.1.3. Kentsel dış mekanların irdelenmesi

Günümüzde nüfusun hızla artması ile yık-yap eylemi hızlanmış bu da çok katlı yapıların artmasına, sanayi alanlarının büyümesine neden olmuştur. Bahsedilen bu yapılaşmanın artması ile kentsel dış mekanları oluşturan alanlar gün geçtikçe azalmaktadır.

Kentteki mekân düzeninin yapı taşı olan kentsel dış mekanlar yapıların dışında kalan, insanların gereksinimlerini ele alan, boyut ve nitelik açısından çeşitlilik gösteren dış mekanlardır (Bakan1981). Yani kentin en önemli alanlarını oluşturan bu mekanlar yapılaşmanın ve ulaşım ağının dışında kalan boş veya açık alanlardır.

Bir kentin karakterini içinde barındırdığı yapılar, açık yeşil dış mekanlar ve bunların birbiri ile olan etkileşimi belirler. Kentsel dış mekanlar toplumun birbirleri ile arasındaki ilişkiyi dengelemede ve yaşam koşullarını iyileştirme konusunda önemli bir yere sahiptir. Bu konuda birçok gelişmiş ülkeler toplumun zihinsel ve fiziksel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak ihtiyaç duyulan kentsel dış mekanların kullanıcı gereksinimlerini de göz önünde bulundurarak planlama ve tasarım çabası içerisindeyler.

Bu bölümde kentsel dış mekanların planlama ve tasarım çalışmalarında ne tür bir yol izlendiği, hangi yöntemlerin kullanıldığı, ne tür amaç ve hedeflerin saplanıldığı üzerinde durularak, kentsel dış mekanların oluşumunda kullanıcı gereksinimlerinin dikkate alınmasındaki önemin bu alanlardaki işlevselliği ne derecede etkilediği araştırılacaktır. Ayrıca bu alanların planlama ve tasarım sürecinde mekânda kullanılacak peyzaj öğelerinin neler olduğu, bu öğelerin alanda ne tür etki oluşturduğu da bu bölüm içerisinde yer alacaktır.

2.1.3.1. Planlama ve tasarım yönünden irdelenmesi

Kentin temel öğeleri yapılar ve kentsel dış mekanlar olarak düşünülebilir. Kentsel dış mekanlar genel olarak kamusal ve özel mekanlardan oluşur. Kamusal mekanlara yollar, meydanlar ve yeşil alanlar örnek verilebilir.

Kent eğer gerçek bir kentsel ortam yaratabilmişse yaşayanlara doyum sağlayabilir (çeşitlilik, şaşırtıcılık, pitoresktik ve etkileşim ortamı vb.), toplumun tarihini ve doğasını açıklayabilir ve güçlendirebilir olmalıdır (Lynch1982).

Kentsel dış mekanlarda, düzenlilik, doku, okunabilirlik ve işlevsellik oldukça önemli bir yere sahiptir. Kentsel dış mekanların planlama ve tasarımında kentin geleceği için insan ve çevre ilişkisi göz önünde bulundurulmalı, dış mekanların oluşumunda kullanıcıların gereksinimleri gözlemlenmelidir. Çünkü başarılı alanlar oluşturabilmek için değişen kullanım ve kullanıcı isteklerine yanıt verebilmek önemlidir.

Bu çalışmada planlama ve tasarım kriterleri olarak erişebilirlik, ulaşım ve yönlendirme, sosyal yaşam, görsel uyum ve estetik, kimlik ve yaşanabilirlik belirlenecektir.

Erişebilirlik/Ulaşım ve yönlendirme; kentsel dış mekanlar fonksiyonel olarak kolay bir şekilde erişilebilir nitelikte olmalıdır. Kentsel dış mekanların planlama ve tasarımında araç ile ulaşımın yanı sıra yaya sirkülasyonunun da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Kentsel dış mekanlarda ulaşım ve erişilebilirliğin kolay hale getirilmesi sonucu bu mekanların toplum tarafından en iyi şekilde kullanımının sağlanması gerçekleştirilir. Bu mekanların kullanımını arttıran bir diğer etken ise yönlendirmedir. Gelip geçmekte olan kişiler herhangi bir kentsel dış mekânı yolun bir uzantısı olarak fark etmeli bu mekânın kendilerini içeriye doğru yönlendirdiğini hissetmelidir.

Sosyal Yaşam; Kentsel dış mekanların planlama ve tasarımında kullanıcıların katılımının sağlanması için gereksinimlerinin belirlenerek bunların değerlendirilmesi oldukça önemlidir. Mekanların işlevselliğini arttırmak için kullanıcıların kontrol ve katılımının sağlanması gerekir. Bu katılım sayesinde oluşturulan mekanlar canlı ve algılanabilir mekanlar haline gelecektir. Bu mekanların sosyal boyutuda oldukça önemlidir. Çünkü kentsel dış mekanların kullanıcıları farklı kültür ve statüye sahiptir. Bu yüzden sosyal etkileşim için fırsat sunan bu mekanlar her yönüyle düşünülerek planlanmalı ve tasarlanmalı, her kesime eşit hizmet verebilmelidir.

Görsel uyum ve estetik kriterine baktığımızda ise; kentsel dış mekanların görsel uyumu, algılanabilirliği ve okunabilirliği oldukça önemlidir. Çünkü görsel uyum ve estetik mekân kalitesinin önemli bir boyutudur. Toplumun kentsel dış mekân kullanımı o mekânı nasıl algıladıklarına bağlıdır. Kentsel dış mekanların algılanmasında mekânın çevresinde bulunan yapı grupları, bulundukları konumu, mekânın imajı kullanıcılar üzerinde farklı etkiler yaratmaktadır. Bu yüzden kentsel dış mekanların doğru

algılanabilmesi için estetik değerler, insan-çevre etkileşim sistemi içerisinde değerlendirilmelidir.

Bir diğer kriteri oluşturan kimlik ve yaşanabilirlik olgusu da kentsel dış mekanların oluşumunda önemli yere sahiptir. Kentsel dış mekanların planlama ve tasarımında kent kimliğinin vazgeçilmez şartı sürekliliğin sağlanabilmesi ve mekânsal sınırların iyi tanımlanabilmesidir. Sürekliliği sağlanmış ve mekân sınırları ile iyi tanımlanmış kentsel dış mekanlar kendi kimliklerini oluşturarak canlılığını ve mekân olarak önemini koruyabileceklerdir ve daha yaşanabilir mekanlar haline geleceklerdir. Maslow ve arkadaşları insan ihtiyaçları ve kentsel tasarım prensipleri arasındaki ilişkiyi aşağıdaki çizelgede detaylı bir şekilde açıklamışlardır (Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1. İnsan ihtiyaçları ve kentsel tasarım prensipleri arasındaki ilişki (Maslow 1954, Walmsley 1988, Bentley vd. 1985, Punter ve Carmona 1996)

İnsan İhtiyaç ve Arzuları	Mimari Tasarım Prensipleri (Ev İçi)	Kentsel Tasarım ve Planlama Prensipleri (Ev Dışı)
Fizyolojik (Yemek, Barınma, Sağlık)	-Yeterli İskân -Rahatlık -Erişilebilirlik -Sağlamlık	-Yeterli Yerleşim Planlaması ve Kentsel Dizayn, -Geçirgenlik -Rahatlık -Erişilebilirlik -Yeterli elektrik, su ve telefon hizmetleri ve servisler -Sağlamlık
Emniyet, Güvenlik, Mahremiyet, Kirlilikten Korunma	-Kameralı İzleme Sistemi -Mahremiyet Sağlamaya Yeterli Tasarım -İç Mekanların Güvenliği -Erişilebilirlik - Kirliliğin En Aza İndirgenmesi	-Kameralı İzleme Sistemi -Güvenlik Elde Etmek İçin Yeterli Kentsel Dizayn ve Planlama -Erişilebilirlik -Kirliliğin En Aza İndirgenmesi
Yakın İlişki Eşya	-Açıklık -Bir Yer Kimliği	-Açıklık -Bir Yer Kimliği -Topluluk Aktiviteleri
Bilişsel/Estetik, Entelektüel Tensel Uyarılma	-Kültürel veya Eğlence İmkanları -Zenginlik -Görsel Uygunluk	-Kültürel veya Eğlence İmkanları -Zenginlik -Kaliteli peyzaj -Görsel uygunluk

Çizelge 2.2'in devamı

İtibar, Statü ve Tanınma	-Sahiplik, -Bireysellik, -Aileye, Gruba Aitlik, Vb.	-Sahiplik, -Bireysellik, -Yerel Topluluğa Aitlik
Yaratıcılık, Özgüven, Davranış Özgürlüğü	-Kişiselleştirme ve Dizayna Katılım İmkanları -Çeşitlilik -Türlü İhtiyaçların Giderilmesi	-Kişiselleştirme ve Dizayna Katılım İmkanları -Çeşitlilik -Türlü ihtiyaçların giderilmesi

2.1.3.2. Peyzaj öğeleri yönünden irdelenmesi

Toplumun sosyo-kültürel, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayan kentsel dış mekanlar ve bu mekanlar içerisinde yer alan peyzaj öğelerinin yeri toplum için oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu peyzaj öğelerinin mekanla bütünlük oluşturmalarının yanında birbirleri ile renk, doku, biçim gibi özelliklerinin de uyum içerisinde olması oldukça önemlidir. Bir dış mekân tasarımının çevre ve yaşam kalitesinin etkin olabilmesi için mekânın kendi özellikleri dışında burada kullanılan peyzaj öğelerinin mimarı zenginliği ve çeşitliliği de yaşam ve dış mekânın değerini arttırmaktadır. Bir dış mekanda kullanılan peyzaj öğeleri olarak; çevresel zenginliğin, yaşam kalitesinin ve görsel uyumun sağlanmasında ön büyük önem taşıyan bitkisel elemanlar, tasarımda estetik ve fonksiyonel özelliklerinin yanı sıra toplum üzerinde psikolojik etki yaratan sınırlayıcılar (duvarlar ve çitler vb.), mekânın cazibesini artırarak toplum üzerinde serinletici, akustik ve yansıtıcı etki bırakan su elemanları, fiziksel konforu doğrudan etkileyen oturma elemanları, çevre kirliliğini önlemek için oldukça önemli yere sahip çöp kutuları, toplumun ilerleyen saatlerde rahatça dış mekanları kullanabilmeleri ve gerekli güvenlik önlemlerini sağlayarak gece yaşamına canlılık katmak için kullanılan aydınlatma elemanları, mekandaki kompozisyonu tamamlayan heykeller, anıt ve sanatsal alanlar, toplumu bulundukları mekanda yönlendiren, yol gösteren ve daha güvende hissettiren işaret levhaları, hareketi kolaylaştıran insanların ve taşıtların tüm yükünü taşıya sert zeminler ve dış mekanda görmüş olduğumuz büfeler, iskeleler, duraklar ve kaldırımlar gibi birçok öğeyi içinde barındırır.

Kentsel dış mekanları ele alırken burada kullanılacak peyzaj öğelerinin estetik açıdan birbiri ile uyumu ve kullanım olarak işlevselliği oldukça önemlidir. Bu yüzden ki kentsel dış mekanların planlanması ve tasarımında bu mekânı kullanacak toplum iyi analiz edilerek gereksinimleri belirlenmeli ve mekân bu gereksinimler doğrultusunda belirli standartlara uyularak uygulamaya geçilmelidir.

2.2. Kaynak Taraması

Son zamanlarda kentsel dış mekanların kalitesine ve kullanımına verilen önem artmaktadır. Daha işlevsel ve başarılı kentsel dış mekanların planlanmasında ve tasarlanmasında kullanıcıların gereksinimlerinin tespiti oldukça önemli bir yere sahiptir. Araştırmacılar, kentsel dış mekanların anlamları ve kullanımları ile ilgili birçok teorik ve pratik bilgiler edinerek, kentsel dış mekanların kullanımını ve işlevselliğini artırmak için önemli adımlar atmaktadır.

2.2.1. Kentsel dış mekanlara yönelik çalışmalar

Aslanboğa (1986)'nın, “Kentlerimizde Yol ve Meydan Ağaçlamaları” konulu araştırmadan özetlenerek “Kentlerde Yol Ağaçlaması” başlıklı TÜBİTAK tarafından yayımlanmış olan çalışmada; yol ağaçlamalarına ilişkin planlama ve tasarım ilkeleri özetlenmiştir.

Çubuk (1989)'un, “Kamu Mekanları ve Kentsel Tasarım” başlıklı sempozyum bildirisinde kentsel mekân ve kentsel tasarım kavramlarını açıklamıştır. Ayrıca Çubuk'un 1999, 1998, 1991 tarihli çalışmalarında da kentsel tasarımla ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Şahin (1989) tarafından yapılan çalışma da, Ankara kenti yol ağaçlarının sorunları ve peyzaj mimarlığı açısından alınması gerekli önlemlere ilişkin bilgileri içermekte ve örneklerle desteklenerek kapsamlı bir çalışma ortaya konmuştur.

Ergin (1989)'in, “Kentsel Açık/Yeşil Alan Donanımının Niceliksel Değerlendirmesine Yönelik Matematiksel Bir Model Önerisi” isimli araştırmasında İzmir kentindeki kentsel dış mekanların/rekreasyon alanlarının ilçelere göre rekreasyonel ve ekolojik değerlerini ve kente katkılarını matematiksel bir formül ile değerlendirmiştir.

T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü (2001), imar kanunu başta olmak üzere ilgili kanun ve yönetmeliklerde kentsel açık ve yeşil alanlarla ilgili standartları geliştirmektedir. “İmar Kanunu ve İlgili Yönetmelikler” de kentsel dış mekân standardı olarak kentlerde kişi başına 7 m² yeşil alan önerisi getirilmiştir.

NRPA (2002), rekreasyon ve parklarla ilgili hizmet nüfusu standartları oluşturmuştur (Çizelge 2.2).

Çizelge 2.3. Kentsel dış mekanların hizmet nüfusu standartları (NRPA 2002)

Kentsel Dış Mekân Tipi	Hizmet Nüfusu (adet/kişi)
Basketbol sahası	2000
Futbol sahası	4000
Golf sahası	10000

Çizelge 2.3'ün devamı

Tenis kortu	2000
Voleybol sahası	3000
Bisiklet yolu	1243 (1km)
Çocuk oyun alanı	2000
Koşu yolu	1243 (1 km)
Doğa yürüyüşü	1553 (1km)
Piknik alanı	2000

The Sarasota County Comprehensive Plan (2002)'in da, rekreasyon alanları ve açık mekanlarla ilgili çalışmada farklı tipte parkları hizmet yarıçaplarına göre sınıflandırmaktadır. Buna göre mahalle parkı 1.6 km., semt parkı 4.8 km., metropoliten park 32 km yarıçapta hizmet sunmaktadır.

Ward (2002), kentsel mekanlarla ilgili araştırmasında kentsel dış mekanların 2,000-3,000 nüfuslu alt mahallede 2 dakika, 5,000-10,000 nüfuslu mahallede 5 dakika, 25,000-50,000 nüfuslu merkezi bölgede 20 dakika yürüyüş mesafesinde planlanmasının gerekliliği üzerinde durmuştur.

Özkan ve arkadaşları (2003), “Muğla Kenti Kamusal Dış Mekanları Bağlamında Mastır Plan Çalışması” isimli çalışmalarında Muğla kenti kentsel dış mekanlarının analizini yapmış, bu mekanların mevcut durumlarını ortaya koyup kent kalitesini geliştirmeye yönelik farklı kentsel dış mekân tiplerinde öneriler geliştirmiştir.

Joedicke (1985), mimari mekânın en temel niteliğinin, deneyimin önemli bir tamamlayıcısı olan ferahlığı olduğunu belirtmiştir. Yapılan birçok çalışmada mekânın boyutlarına olan duygusal tepkilerin son derece yoğun olabileceği gösterilmiştir. Çünkü bir mekânın boyutları, tercih edilecek olan işlevlere göre değişiklik göstermektedir.

Alexander vd. (1977), şehirler, mahalleler, evler, bahçeler ve odalar için detaylı dokular tanımlamıştır. 250’den fazla dokudan oluşan koleksiyonunu;

- Topluluk karakterini korumak,
- Yerel merkezlerin oluşturulması,
- Konut yapıları,
- Çalışma toplulukları,
- Yol ağı,
- Açık kamusal mekân,
- Küçük ortak mekân,
- Sosyal kurumlar,
- Çalışma grupları,
- Yerel dükkânlar ve toplanma mekânları,
- Gruplar halinde binaların düzenlemesi,
- Mekândaki binaların bireysel pozisyonları,
- İç ve dış mekân arasındaki ilişki ve bina tasarımına ait detaylar, olarak sıralamıştır.

Oktay (2017), “Bitkisel peyzaj tasarımlarının değerlendirilmesinde estetik: Antalya Konyaaltı Bölgesi” isimli doktora tez çalışması kapsamında kullanıcı ve peyzaj mimarlarının bitkisel tasarımlara ilişkin tercihlerini saptamak amacıyla çalışma yapmış ve bir anket çalışması yürütmüştür. Çalışmada kullanıcı ve peyzaj mimarlarının bitkisel tasarımları değerlendirilmesi incelenmiş ve kullanıcı ile peyzaj mimarlarının bu konuya farklı açılardan yaklaştıkları görülmüştür. Kullanıcıların bitkisel tasarımlarda peyzaj mimarlarına göre daha fazla insan etkisini görmek istedikleri, el işçiliğinin yoğun olduğu tasarımları daha çok beğendikleri saptanmıştır.

Yıldırım (2011), “Antalya kenti içindeki parklarda yer alan donatı elemanlarının estetik ve fonksiyon açısından değerlendirilmesi” isimli tez çalışmasında Antalya'nın farklı belediyelerine ait parklarda yer alan donatı elemanlarının kullanıcı beğeni düzeyleri saptanmış, donatı elemanları ile ilgili sorun ve eksiklikler belirlenmiş ve çözüm önerileri getirilmiştir. Sonuçlara göre donatı elemanlarının en yüksek beğeni düzeyinin bile orta seviyede olması belediyelerin donatı elemanları kapsamında yeni düzenlemeler ve yeni tasarım çalışmalarına gereksinim duyduğu anlaşılmaktadır.

Özkan ve arkadaşları (2001), “Kemalpaşa (İzmir) Kentsel Dış Mekanlarının Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma Araştırma Yöntemi” isimli çalışmaları 22 mekanda gerçekleştirilen gözlem ve analizlerin geliştirilen arazi gözlem formu uyarınca nitelik yönünden sorgulanmasını içerir. Kamusal dış mekanların yeterliliği yaşanabilirlik, erişebilirlik ve duymusal uygunluk ölçütleri kapsamında irdelenmiş, bu ölçütlere yönelik olumlu ve olumsuz nitelikler sayısal değerlerle ifade edilmiştir. Yaşayan mekanlar kullanıcılara olumsuz duymalar yaşatmaktadır. Çalışmanın geneli açısından, kamusal dış mekanların niteliği, toplumun ilgili mekanlara gereksinmesi ve kullanım tarzı beklenen düzeyde değildir. Sonuç olarak Kemalpaşa’da son yıllarda kamunun hizmetine sunulan modern tesislerin referans alınması, ölçütler ve toplam uygunluk değerleri açısından düşük ve orta nitelikteki mekanların yeniden ele alınarak kamusal yaşamdaki etkinliklerinin artırılması ve kente entegre edilmesi sağlanmalıdır.

Belmeziti ve arkadaşları (2018), çalışmasında göre Kentsel yeşil alanlar, şehirlerde geniş bir paydaş yelpazesine çok sayıda kentsel hizmet sunma kapasiteleri nedeniyle, kentin yaşamsal parçalarıdır. Bu makale, yeni bir kentsel yeşil alan tipolojisini ortaya koymaktadır. Kentsel bir konsepte dahil olan yeşil alan bileşenlerini bunları paydaşlarının beklediği kentsel hizmetlere bağlar. Bu tipolojinin temel amacı, kentsel yeşil alanların çok işlevliliğini kullanılan yer, yeşil alan bileşenlerinin seçimi ve sayısı ile kentsel servisler açısından optimize ederek iyileştirmektir. Birçok durumda, yeşil alanı optimize etmenin bir yolu sınırlı bir alana maksimum kentsel hizmet veren anlayışta konsantre olacak şekilde yeşil alan bileşenlerini uyarlamak olabilir.

Faragallah (2018), çalışmalarında “İskenderiye kentinde sürdürülebilir olmasına yardımcı olmak için üretken ve duyarlı açık alanlar oluşturulabilir ya da yeniden şekillendirilebilir mi?” sorusuna yanıt aramaktadırlar. Bu bağlamda açık alanların azalma nedenlerini ortaya koymakta, Superkilen'i (Danimarka) analiz ederek ve

stratejilerini El Manshaya Meydanı'nda İskenderiye kentinde bir örnek çalışma olarak uygulayarak şehirdeki üretken kentsel alanların rolünü ele almaktadırlar. Makaleye göre belirlenen kurallar İskenderiye'de sürdürülebilir kentsel açık alanlar yaratmaya yardımcı olacaktır.

Nath ve arkadaşları (2018), Malezya'nın Kuala Lumpur kentinde seçilen üç parkta yapılan bu çalışma, park kullanıcılarının kentsel ve yeşil alanla ilgili sağlık ve refah sonuçları hakkındaki algılarını araştırdı. Ayrıca, park kullanıcılarının özelliklerini, parkların kalitesini ve park yönetimine katkıda bulunmaya istekli olduklarını da değerlendirdi. Bulgular göz önüne alındığında, Malezya'daki yeşil alanların desteklenmesi ve desteklenmesinin önemli bir halk sağlığı müdahalesi olarak görülmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2.2.2. Kentsel dış mekanların kullanıcı gereksinimlerine yönelik çalışmalar

Türk Standartları Enstitüsü (1990) tarafından “Oturma Bankları” adıyla yayımlanan “TS 7941”de, oturma banklarının tarifine, sınıflandırma ve özelliklerine, numune alma, muayene ve deneyleriyle piyasaya arz şekline ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Hall (1966), proksemiks teorisiyle, izleyiciye olan uzaklığa göre mekânın farklı bir kullanım çeşitliliği oluşturduğunu ortaya koymuştur. Sonuç olarak kullanılan mekânın sadece boyutlarını tanımlayan ölçümler, bize herhangi bir mekânın görünür niteliklerini elde etmeye ve mekânsal davranışlarla ilgili birtakım ipuçlarına ulaşmaya yardımcı olabilecek niteliktedir.

Appleton (1988), “Olasılık ve koruma” teorisiyle insanların mekânlardaki yerleşimine dayalı olarak, onlara çeşitli sığınaklar sunabilen ve aynı zamanda diğer mekânlara bakma imkânı tanıyan çevreleri tercih ettiğini iddia etmiştir. Savunulabilir mekân teorisiyle de Newman (1972, 1996) olasılıkların tek bir yönde genişlediğini, böylece açık mekânlardaki asimetrielerin önemli olabileceğini belirtmiştir. Kaplan (1988’a, b), ortaya koyduğu “gizem” teorisi ile çevre kaynaklı davranışsal ve duygusal tepkilerin bu yönde yapılan çalışmalar ilerledikçe; elde edilen yeni bilgilerle mekân kalitesini daha farklı boyutta geliştirilebileceğini belirtmektedir.

1970 ve 1980’lerin sonunda, o zamanlar Oxford Teknik Okulu olarak bilinen ekip kentsel tasarım alanına “Yanıt Veren Çevreler; Tasarımcılar İçin Elkitabı” adıyla (Responsive Environments: A Manual for Designers) bir yaklaşım getirmiştir (Bentley vd.1985). Bu yaklaşım daha demokratik, çevreyi kuvvetlendiren, kullanıcılarına uygun tercih derecelerini arttıran ihtiyaçları vurgulamıştır. Bu yaklaşımda, bir yerin tasarımının, insanların tercihlerini nasıl etkilediği tartışılmıştır. Bunlar;

- Nereye gidebilecekleri ve gidemeyecekleri,
- Kullanışlı kullanım mekânları,
- Sundukları fırsatları ne kadar kolaylıkla kavrayabildikleri,
- Sunulan bir mekânı farklı bir amaç için ne derece kullanabildikleri,

- Bir yerin detaylı görünümünün tercihler üzerinde farkındalık yaratıp yaratmadığı,
- Duyusal deneyimdeki tercihleri,
- Bir yere kendi damgalarını ne kadar vurabildikleri, gibi özetlenebilir.

Bu yaklaşım göreceli olarak mekânları tepki verici hale getirmek konusunda yedi anahtar konuya odaklanmıştır. Bunlar ise; geçirgenlik, çeşitlilik, uyumluluk, canlılık, görsel uygunluk, zenginlik ve kişiselleştirme.

Lang, J. (1994, 2005) kentsel mekânlar için, insan ihtiyaçlarının düzenleyici prensibi olarak Maslow 'un (1943) fizyoloji, emniyet ve güvenlik, aidiyet, saygınlık ve kendini gerçekleştirme adımlarından oluşan 'ihtiyaç hiyerarşisini' kullanmıştır.

William H. Whyte'in (2001, 1980, 1988) çalışmaları, insanların kamu mekanlarını nasıl kullandıkları konusunda ilgi uyandırmıştır. New York'un bir dizi açık mekânının fotografik çalışmalarını kullanarak Whyte, bu tür az kullanılmış gözüken birçok mekânın şehrin teşvik edici bölgelere ayrılan düzeninin parçası olduğunu göstermiştir. Aynı zamanda bu şekilde, geliştiricilere (planlamacı, tasarımcı ve mimarlara) verilen bu yerlerin 'gelişim' konusunda başarısız olduklarını belirtmiştir. The Social Life of Small Urban Spaces (1980), adlı kitabının yayımlanmasıyla Whyte'in çalışması önemli bir kaynak oluşturmuştur.

PPS (Project for Public Spaces - Kamusal Mekânlar için Projeler) adlı kâr amacı gütmeyen kuruluş, William Whyte'in çalışmalarına dayanarak kurulmuştur. 1975 yılından bugüne 26 ülkede 2000 noktadaki kamusal mekânları insan odaklı tasarım anlayışı, program ve kullanım yardımıyla canlı ve yaşayan halk mekânlarına dönüştürmüştür. Kuruluşun ana hedefi, yerel değerleri ve halkın ihtiyaçlarını karşılayan mekânlar yaratmaktır. Bu bağlamda, Whyte en sosyal mekânların genellikle aşağıdaki özelliklere sahip olduğunu belirtmiştir;

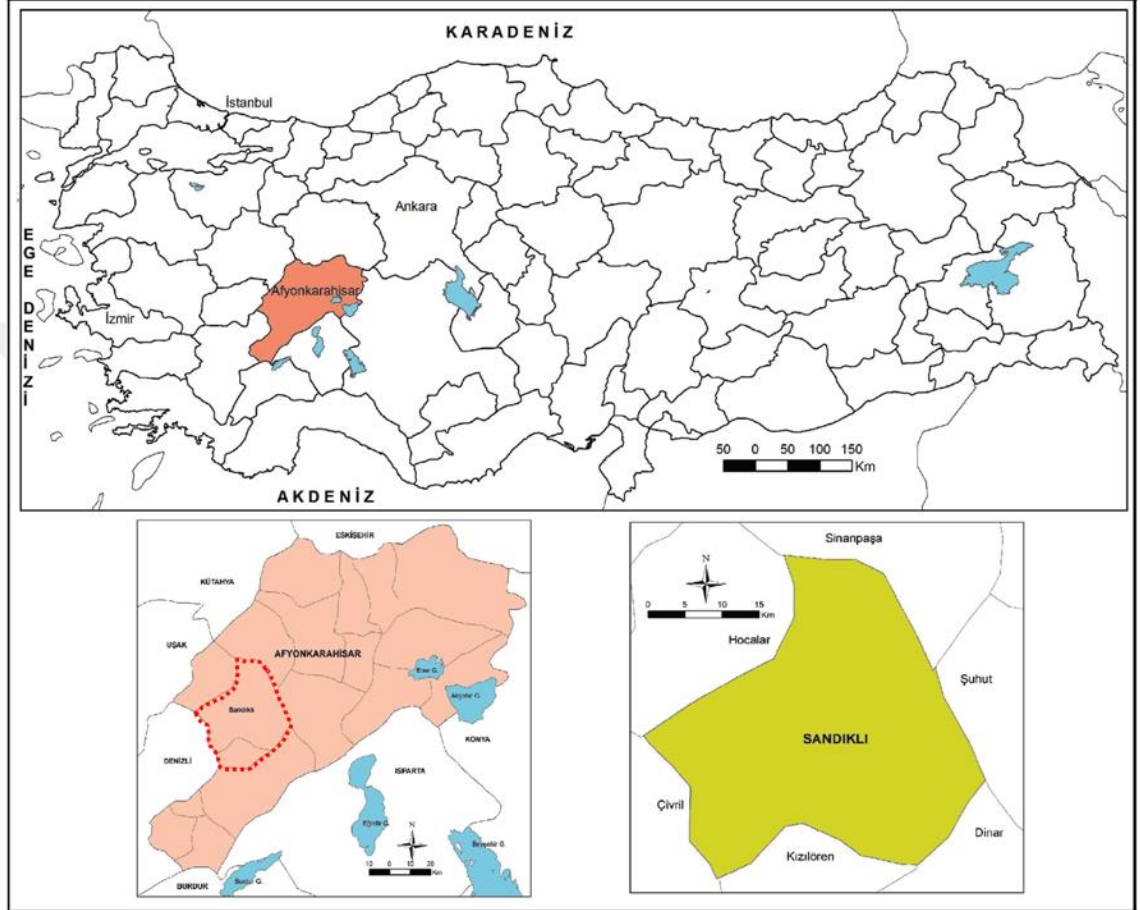
- Tercihen yoğun bir hat üzerinde hem fiziksel hem de görsel olarak girilebilen mekân,
- "Sosyal" mekânın parçası olan sokaklar,
- Sokağa açılan mekânların kaldırımlarla neredeyse aynı seviyede olması,
- Oturmak için farklı oturma yerlerinin bulunması,
- Tercihle ve karakterle, kişilik arasında iletişime imkân veren yer değiştirebilen oturma yerleri.

Oktay (2011), "Akarsu kıyılarına yönelik halkın rekreasyonel tercihlerinin Boğaçay ve yakın çevresi özelinde irdelenmesi" isimli tez çalışmasında kentler için önemli bir kaynak olan akarsularla ilgili olarak, kentte yaşayan halkın rekreasyonel beklentilerinin ne olduğu saptanmaya çalışılmıştır. Çalışma sonunda kullanıcılarda Boğaçay ve yakın çevresi için alanda bir yeşil alan düzenlemesi beklentisi olduğu ve bu alanın yeşil alan ve yapısal uygulamalar dengesinin sağlıklı bir şekilde kurulması gerektiği tespit edilmiştir.

3. MATERYAL VE METOT

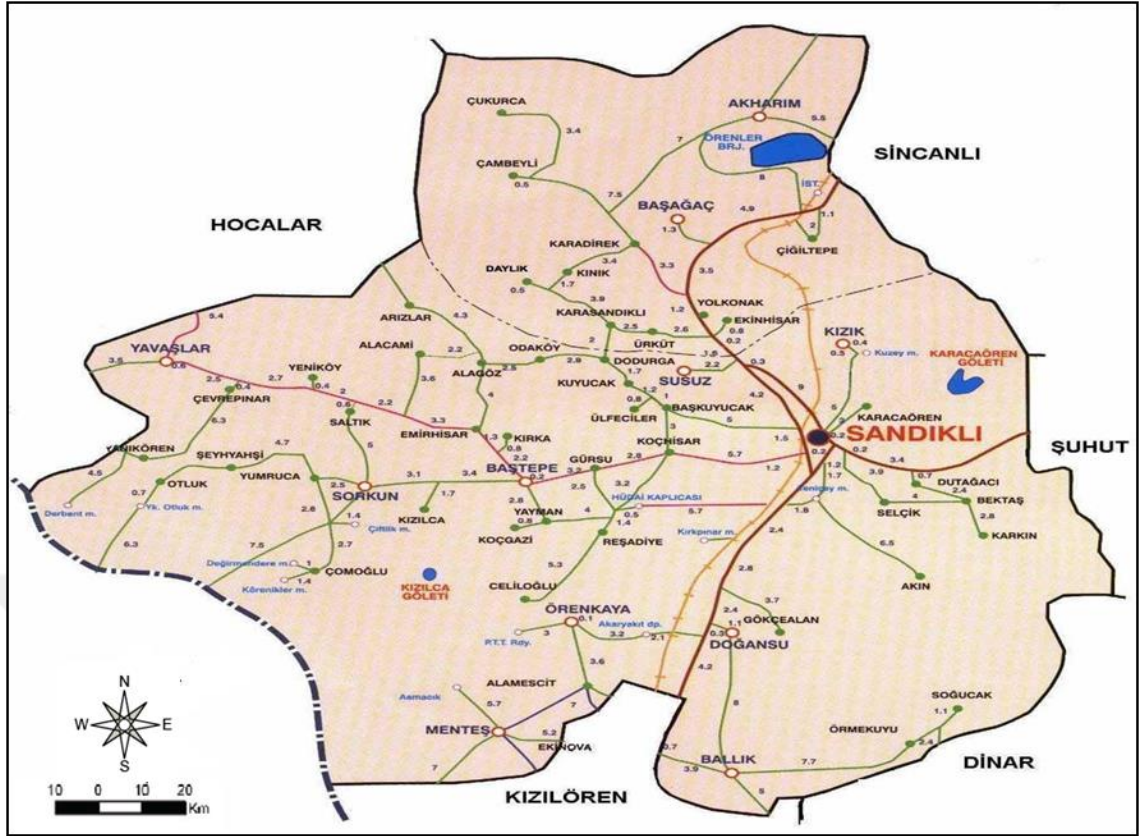
3.1. Materyal

Araştırmaya konu olan Sandıklı ilçesi Afyonkarahisar iline bağlı, Ege bölgesinin İç Batı Anadolu bölümünde, Antalya-Ankara karayolu üzerinde yer alır (Şekil 3.1).

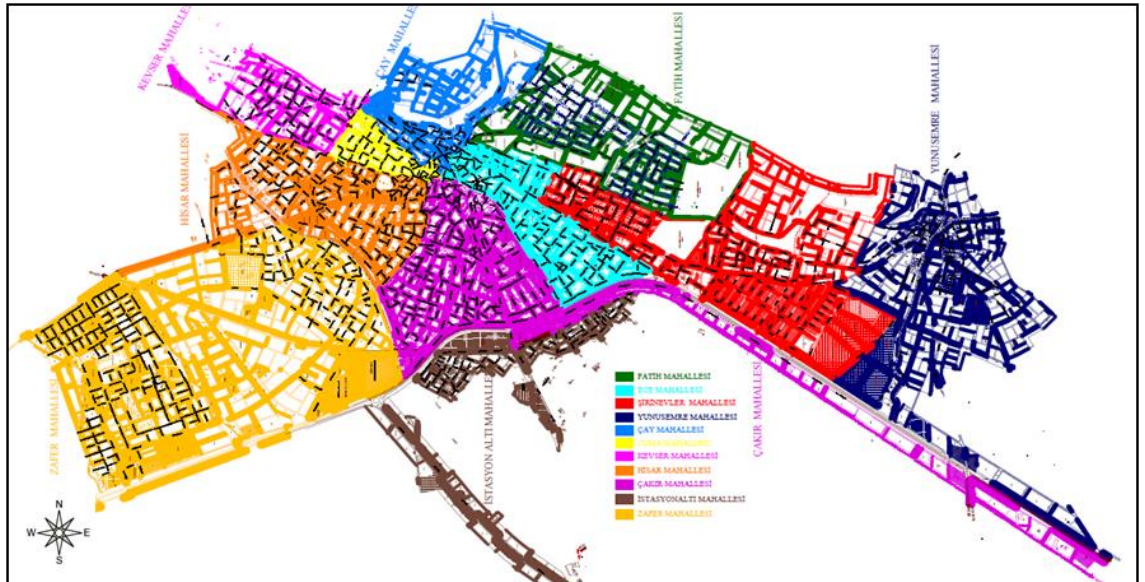
Şekil 3.1. Afyonkarahisar-Sandıklı konum haritası

İlçe, doğusundaki Kumalar dağı eteğinde kurulmuştur. Sandıklı, 29° 50' – 30° 30' Doğu meridyeni ile 38° 15' – 38° 45' Kuzey paralelleri arasındaki coğrafi konumda yer alır. Yüzölçümü ise 1036 km²'dir. Topraklarını, doğuda aynı ilin Şuhut, Güneyde Kızılören ve Dinar, Denizli ilinin Çivril, Uşak ilinin Sivasslı, aynı ilin Hocalar, Kuzeyde ise Afyonkarahisar'ın Sincanlı ve merkez ilçeleri çevirir (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. Sandıklı coğrafi konumu

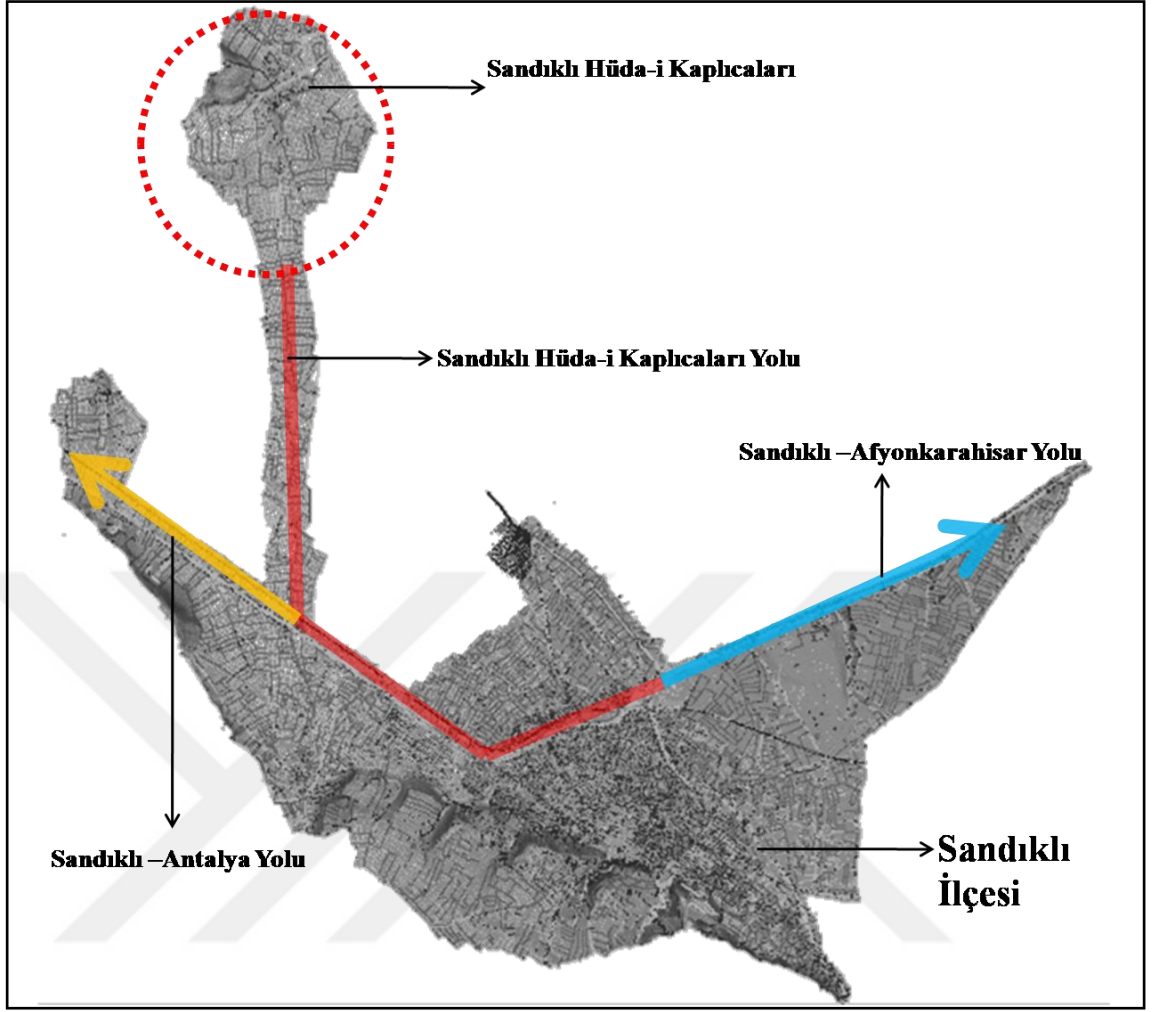
İlçe Afyonkarahisar'ın en büyük ilçesi konumunda olup 56.182 nüfusa sahiptir ve merkezde 11 mahalliyi sınırlandırmaktadır (Şekil 3.3).

Şekil 3.3. Sandıklı mahalle sınırları

Araştırma alanı olarak seçilen Sandıklı Hüdai Kaplıcaları Afyonkarahisar ili Sandıklı ilçesinin 8 km kadar güneyinde yer almaktadır. Çalışmada bu alanın tercih edilmesindeki en büyük etken tanınmış önemli bir termal turizm konumunda olmasıdır. Bunun yanı sıra; alanda fiziki coğrafya özellikleri bakımından farklılıkların gözlemlenmesi, kısa mesafelerde önemli değişikliklerin yaşandığı doğal bir yapıya sahip olmasıdır.

Alan birçok doğal ve kültürel özelliği üzerinde barındırmaktadır. İlçenin en önemli cazibe noktası çamur banyoları ve termal suyunun kalitesi ile dünyanın en iyi termal kaynaklarına sahip Hüdai Kaplıcalarıdır. Hüdai Kaplıcalar, Sandıklı ilçesine 8 km mesafededir. Hüdai Kaplıcalarda 3 adet 5 yıldızlı, 1 adet 3 yıldızlı ve 1 adet butik otel bulunmaktadır. Ayrıca belediyeye ait tesislerde de 290 apart daire, çamur ve su banyoları, market, fırın, restoran, çay bahçeleri ve çocuk oyun alanları, piknik alanları bulunmaktadır. İlçenin farklılaşma adına en büyük avantajı olan Hüdai kaplıcalarının mevcut potansiyelinin istenilen ölçüde değerlendirilmediği görülmektedir. Şehir merkezindeki plansızlık, sosyal imkân eksikliği buraya gelen turistleri kendisinden uzaklaştırmaktadır. Bu alanların cazibe merkezleri haline gelebilmesi için ve işlevselliklerini artırabilmek için planlama ve tasarım aşamasında bu mekânı kullanan kullanıcıların ihtiyaç ve gereksinimleri göz önünde bulundurulmalı ve gereksinimler doğrultusunda adımlar atılmalıdır.

Şekil 3.4. Çalışma alanı

Bir yerleşim yerinde fiziki coğrafya özellikleri bakımından farklılıkların olması o alanın kullanım ve kullanıcı ilişkilerini olumlu yönde etkilemektedir. Diğer alanlardan kendini ayırarak farklılaştırmaktadır. Bu alanların işlevselliğini en üst seviyede tutmanın püf noktasında bu alanların kullanıcılarını iyi gözlemlemekten ve gereksinimlerini analiz edebilmekten geçmektedir.

Araştırma materyalini;

- Afyonkarahisar ili Sandıklı ilçesi 1/1000 ölçekli imar planları ve bu planlara yönelik açıklama raporları,
- Uydu görüntüleri ve hava fotoğrafları,
- Mekân, kentsel dış mekân, dış mekanlarda planlama ve tasarım üzerine çalışmalar ve kullanıcı gereksinimine yönelik kitap, makale, bilimsel araştırmalar, internet siteleri, yönetmelikler,
- Sandıklı Belediyesi'nde bulunan alana yönelik kaynaklar,

- Araştırma alanında kullanıcılar ile yapılan 380 adet anket çalışması ve belediye ile yapılan görüşmeler,

Yazım aşamasında Microsoft Office programları, görselleştirmede Autocad, Nedcat ve Photoshop, uydu görüntülerinin elde edilmesinde Google Eart ve veri analizinde SPSS programından yararlanılmıştır.

3.2. Metot

Kentsel dış mekanların kullanıcı gereksinimleri yönünden değerlendirilmesi adlı çalışma 8 aşamadan oluşmaktadır ve bu aşamaların akış şeması aşağıdaki Şekil 3.5 de gösterilmiştir.

Araştırmada ilçe geneli bütüncül bir yaklaşımla incelenmiş olup çalışma kentsel dış mekân olarak kullanılma potansiyeli yüksek olan Hüdai Kaplıcalar 'da yürütülecektir.

Araştırma kapmasında öncelikle kuramsal temellere yönelik ve çalışma alanına yönelik veriler toplanmıştır. Kuramsal temellere yönelik veriler toplanırken; literatür taramaları, tez çalışmaları, makaleler, kitap ve bildiriler gibi kaynaklardan yararlanılırken, çalışma alanına yönelik veriler toplanmış ve alana yönelik imar planları, Google art görüntüleri, arazi gözlemleri, alana yönelik fotoğraflar ve kurumlar ile yapılan görüşmelerden faydalanılmıştır.

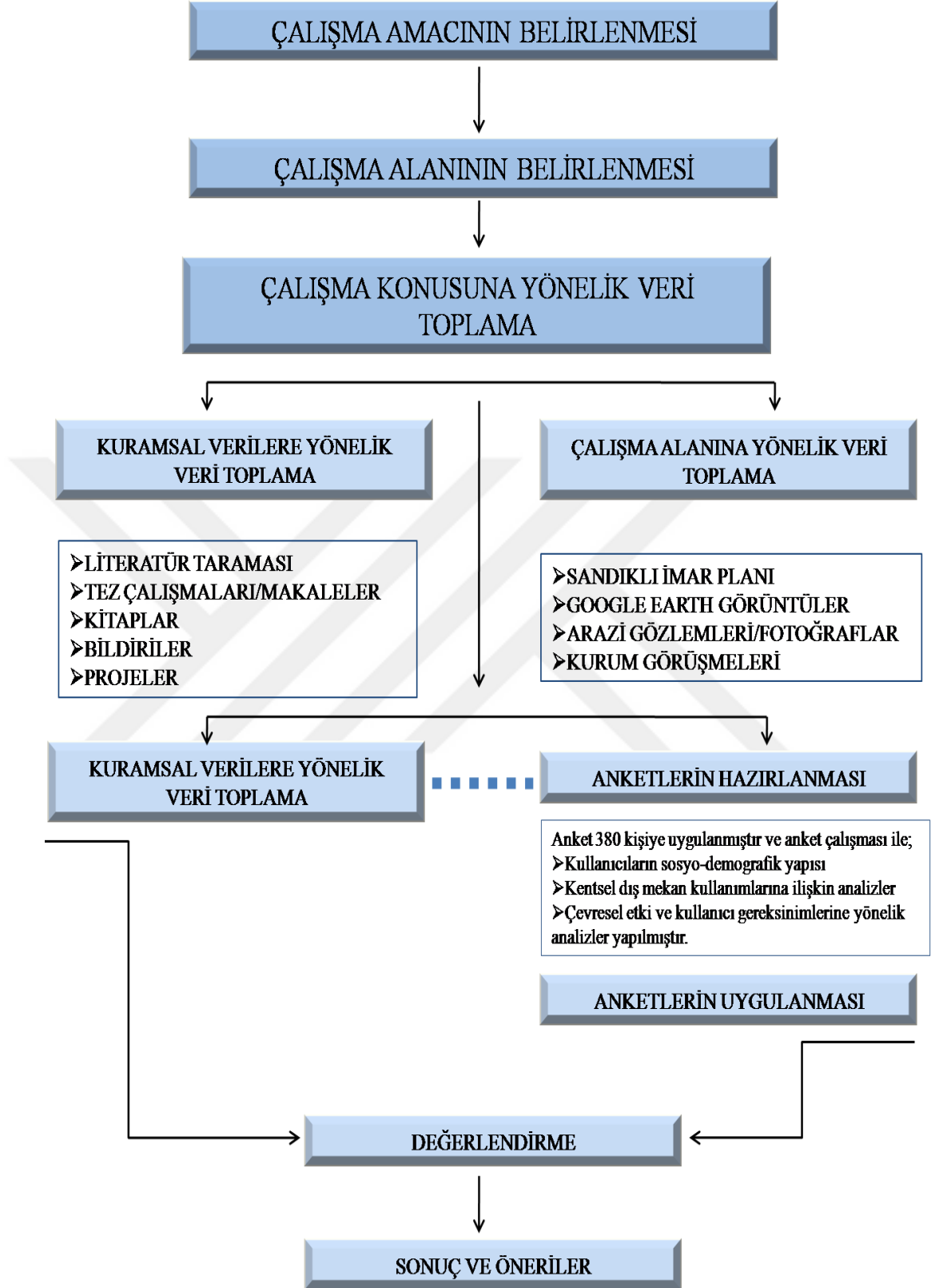
Bir sonra ki aşamada ise çalışma yapılacak kentsel dış mekanlar analiz edilerek bu mekanlara yönelik işlevselliği etkileyen kentsel dış mekân öğeleri tespit edilmiştir. Bu mekanların doğru veya yanlış planlanıp tasarlanması yönünde uygulamalar karşılaştırılarak nasıl olması gerektiği konusunda fotoğraflar üzerinde görsel simülasyonlar hazırlanmıştır. Alan kullanımında kullanıcılar oldukça önemli bir yere sahip oldukları için mekanlar ve kullanıcılarla ilgili anket soruları hazırlanmıştır. 2016 yılı Mart ve Haziran ayları arasında uygulanan anket üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kullanıcı sosyo demografik yapısına ilişkin bulgular yer alırken ikinci bölümde ise Sandıklı Hüdai Kaplıcalarında kentsel dış mekân kullanımına ilişkin bulgular yer almaktadır. Son bölümde ise kullanıcı memnuniyeti ve çevresel algı tespiti için hazırlanan sorular mevcuttur. Bu ankette kentsel dış mekanların kullanım yoğunluğu ve bu mekanlara yönelik memnuniyetin ne durumda olduğu ayrıca kentsel kalite ve kent estetiğinin geliştirilmesinde dikkate alınacak hususlar tespit edilmiştir.

Diğer aşamada kentsel dış mekân planlama ve tasarımında kriterleri belirlemede önemli yere sahip ve yönlendirici etkisi olan kullanıcı istek ve değerlendirmelerini esas alan Ek 1. de verilen anket çalışmalarına yer verilmiştir. Bu çalışmada amaç yapılan analizler sonucunda kentsel dış mekanların kullanımında yaşanan sorunların belirlenmesi, bu sorunlara çözüm ve öneriler getirerek kentsel dış mekanların işlevselliğini artırmaya yönelik katkı sağlamaktır. Yapılan ankette örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında hedef kitledeki sayı bilindiği için “Prof. Dr. Yahşi Yazıcıoğlu’nun SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemlerinden” yararlanılmıştır.

Anket uygulanacak kişi sayısı çalışma alanı olan Sandıklı ilçesi dikkate alınarak belirlenmiştir. Nüfus müdürlüğünden alınan bilgilere göre ilçede 34.614 kişi yaşamaktadır. Edinilen bilgiler doğrultusunda %95 güvenilirlik aralığında ve 0,05 örneklem hatası içerebileceğı kabul edilerek anket uygulanacak kişi sayısı 380 olarak tespit edilmiştir. Uygulanan anketlerin sonuçları, toparlanan istatistiksel analizlerde dikkate alınarak değeriendirilmiştir.

Son aşamada ise toparlanan tüm veriler gözlemler, görüşler ve anket sonucu çıkan analizler değeriendirilerek kullanılan kentsel dış mekanlara yönelik öneriler geliştirilmiş ve varılması gereken sonuç belirlenmiştir.

Şekil 3.5. Çalışma akış şeması

4. BULGULAR

4.1. Çalışmada Yer Alan Kentsel Dış Mekanlar

Günümüzde kentsel dış mekanlar hem mekânı hem de o mekânda gerçekleştirilebilen aktivitelerin tamamını kapsayan bir bütün olarak ele alınmaktadır. Toplumun ortak kullanım alanlarını oluşturan bu mekanlar aynı zamanda kentin kimliğini ortaya koyan ve kentin tanınmasında önemli rol oynayan öğeleri içinde barındırır. Kentin kimliğini yansıtan bu mekanlar kente katma değer açısından da olumlu veya olumsuz etkilerde bulunabilir. Bulunduğu kentle uyum içerisinde olan ve işlevsel olarak doğru planlanıp tasarlanmış bu mekanlar kentin ve o kentte yaşayan toplumun yaşam kalitesini artırır.

Kentsel dış mekanların işlevleri toplumun ihtiyaç ve gereksinimleri ile paralellik gösterir. Bu gereksinimler yeni inşalar ve yerler keşfetmek, sessizliği ve kalabalığı deneyimlemek ve buna benzer birçok isteği içinde barındırır. Bu yüzden var olan ve var olacak kentsel dış mekanların değişim ve oluşumunda gereksinimlerin göz önünde bulundurulması oldukça önemlidir.

Sandıklı ilçesinin kimliğini yansıtan Hüdai-i Kaplıcaları çalışma alanı olarak seçilmiştir. Bu alanın seçilmesindeki en büyük etken sürekli ve düzenli kullanıcılarının olması, hareket kanallarını ve sosyal yaşam alanlarını içerisinde barındırması ve alanın tamamının kentsel dış mekân olarak kullanılmasıdır. Diğer nedenlerini de sahip olduğu doğal faktörler oluşturmaktadır. Bu alan ilçenin turizm, ekonomik, sosyo-kültürel yönden odak noktası konumundadır. İlçe halkının yanı sıra dışarıdan da ziyaretçi alan kaplıcaların kente olan faydası oldukça büyüktür. Sağlık turizmi olarak misafir ağırlayan kaplıcalar aynı zamanda kentin reklam yüzünü de oluşturmaktadır. Alan Sandıklı ilçesine 8 km uzaklıkta olup, kentsel dış mekân olarak büyük bir alanda konumlanmıştır. Alana yönelik yapılan analizlerde alanın kullanım sirkülasyonu göz önünde bulundurularak kentsel dış mekanlar ayrı ayrı değerlendirilmiş ve bütüncül bir yaklaşım öne sürülmüştür. Üzerinde inceleme yapılacak 5 farklı mekân ele alınmıştır. Bu mekanlar yaş farkı gözetmeksizin birçok kesime hitap eden kent parkı, farklı mekanlarda yer alan çocuk oyun parkları, rekreasyon amaçlı kullanılan piknik ve mesire alanı, yöresel ürünlerin bulunduğu pazar yeri, hareket ve ulaşımın aktif olduğu meydan ve yollardır (Şekil 4.1).

Şekil 4.1. Çalışmada ele alınacak kentsel dış mekân konumları

4.1.1. Kent parkı

Kent parkı Sandıklı Hüdai-i Kaplıca sınırları içerisinde yer almaktadır. Mekân olarak Sandıklı ilçesinden gelen yolu karşılayan meydanın bitişiğinde konumlanmış olması alanın ulaşım ve kullanım yüzdesini oldukça arttırmaktadır.

Çizelge 4.1 incelendiğinde parkın 4180 m² büyüklüğünde olup alanın tamamı aktif olarak kullanılmaktadır. Parkın erişilebilirlik yüzdesi oldukça yüksektir. Parkın çevresinde yer alan toplu taşıma duraklarının varlığı, özel araç ve yaya erişimine olanak sağlaması bu yüzdeyi etkileyen önemli etmenlerdir.

Çizelge 4.1. Kent parkı özellikleri

İrdelenen Temel Öğeler	Parkın Mevcut Özellikleri
Büyüklik	4180 m ²
Doğal-Yapay Alan Oranı	%85 doğal-%15 yapay alanlar mevcuttur.
Konumu	Hüdai-i Kaplıcalar içinde meydanın kuzey doğu bitişiğinde merkezi bir konumdadır.
Erişilebilirlik	Toplu taşıma sistemleri ile doğrudan bağlantılıdır. Özel araba ya da toplu taşıma araçları ile 15 dakikada erişilebilen, hafta içi ve hafta sonu kullanıma açık parktır.

Çizelge 4.1'in devamı

Aktivite Düzeyi ve Kullanımlar	Doğal karakterli kırsal alanlar ve oyun gruplarını kapsar. Kullanım olarak; piknik alanlarını içinde barındırır.
Kent Mobilyası Varlığı	Banklar, çöp kutuları, aydınlatma elemanlarını içinde barındırır.

Şekil 4.2. Kent parkı görselleri

4.1.2. Çocuk oyun alanları

Çocuk oyun alanları çocukların açık alanlarda oynayabildikleri, yaratıcı olma yeteneklerini geliştirebilecekleri kentsel dış mekanlardır. Çocukların birçok gelişiminde etkisi olan çocuk oyun alanları sorumluluk duygusuna sahip olmayı öğretirken toplumsal yaşama da uyum sağlaması konusunda oldukça önemli bir yere sahiptir.

Sandıklı ilçesi Hüdai Kaplıcalarında yapılan araştırma kapsamında 3 adet birbirinden bağımsız çocuk oyun alanı incelenmiştir. İnceleme neticesinde parklarda bulunan veya bulunması gereken kentsel dış mekân elemanları tespit edilmiştir.

Çizelge 4.2. Çocuk oyun alanlarının özellikleri

Özellikler	Var	Yeterli Değil	Yok
Bank/Oturma Elemanları		X	
Kamelya/Pergola			X
Bitkisel Peyzaj Ağaçlandırma		X	
Aydınlatma		X	
Zemin Kaplama			X
Bisiklet Yolu			X
Yürüyüş Yolu			X

Çizelge 4.2'nin devamı

Uyarıcı Levhalar			X
Engelliler İçin Oyun/Spor Aletleri			X
Oyun Altleri		X	
Spor Aletleri		X	

Çizelge 4.2 incelendiğinde Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında bulunan mevcut parklarda bank/oturma elemanlarının, bitkisel peyzaj/ağaçlandırmanın, aydınlatmanın, çocuk oyun aletleri ve spor aletlerinin yeterli olmadığı, zemin kaplama, kamelya, pergola, bisiklet yolu, yürüyüş yolu, uyarıcı levhalar ve engelliler için oyun/ spor aletlerinin ise alanda mevcut olmadığı tespit edilmiştir. İncelenmiş olan bu 3 adet çocuk oyun alanlarının özelliklerine bakıldığında mevcut boş alanların çocuk oyun alanı olarak değerlendirildiği gözlemlenmiştir. Bu da park alanlarının tasarımdan yoksun olmasına, herhangi bir planlama tasarımı yapılmadan var edilmesine sebebiyet vermiştir.

Kullanıcı kitlesinin büyük çoğunluğu çocuklar olduğu göz ardı edilerek belirlenen park alanlarında kullanılan oyun grupları çocukların istek ve talepleri dışında klasik ve sıradan oyun grupları ile donatılmıştır. Bu durum bu alanların kullanım yoğunluğunu beklenen düzeyin altına çekmektedir ve işlevselliğini oldukça azaltmaktadır.

Şekil 4.3. Çocuk oyun alanları görselleri

4.1.3. Mesire /Piknik alanları

Doğal alan yoğunluğu fazla, ağaçlarla kaplı, toplumun dinlenme veya piknik yapmasına olanak sağlayan alanlardır. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında yer alan bu kentsel dış mekânın alanı 3300 m² büyüklüğündedir. Konum olarak yüksekte yer alması ve topoğrafik olarak hareketli olması sebebi ile alan buraya gelen ziyaretçilere seyir imkânı sunmaktadır. Bitkisel peyzaj olarak *Pinus nigra* (kara çam) ağaç türünün yoğun bulunduğu bu alan çeşitli rekreasyon aktivitelerin ve piknik yapılması için olanak

sağlayan bir alandır. Alanın 2016 öncesi âtıl durumda olduğu ve kullanım için sadece piknik yapmak isteyen kullanıcılar tarafından tercih edildiği tespit edilmiştir (Şekil 4.4).

Çizelge 4.3. Mesire/Piknik alanlarının özellikleri

Özellikler	Var	Yeterli Değil	Yok
Bank/Oturma Elemanları			X
Kamelya/Pergola		X	
Bitkisel Peyzaj Ağaçlandırma		X	
Aydınlatma			X
Zemin Kaplama			X
Bisiklet Yolu			X
Yürüyüş Yolu			X
Uyarıcı Levhalar			X
Seyir Terasları			X
Oyun Altleri			X
Basketbol Sahası			X
Futbol Sahası			X
Spor Aletleri			X
Tuvalet		X	

Çizelge 4.3 incelendiğinde Sandıklı Hüda-i Kaplıcalar mesire/piknik alanı görevi üstlenen bu mekânda; kamelya, aydınlatma, zemin kaplamalar, yürüyüş yolları ve çocuklar için macera konsepti içerikli oyun grupları, basketbol ve futbol sahasının yer almadığı görülmekte olup alanda bulunan bitkisel peyzaj ve ağaçlandırmanın, aydınlatmanın, konum itibarı ile seyir imkanı sunmasına rağmen yeterli seyir teraslarının ve tuvaletlerin yeterli olmadığı gözlemlenmiştir.

Şekil 4.4. Mesire/Piknik alanı görselleri

4.1.4. Pazar yerleri

Pazar yerleri en ilkel çağlardan günümüze kadar insan yaşamındaki rolünü korumuştur. Dünyada da Çin ve Hindistan'dan İspanya'ya kadar bütün eski şehirler surlarla çevrilmiş birer pazardan oluşmuşlardır. Bu alanlar çok defa belirli amaçlar için birçok kimsenin toplandıkları veya birbirine tesadüf ettikleri yerlerdir (Eroğlu 1976).

Hüda-i kaplıcalarında bulunan pazar yeri alanı 2700 m² dir. İşlev olarak termal turizme hizmet veren bu alanda 5 adet pazarcı yer almaktadır. Kaplıcanın girişinde yer alan bu alan konum olarak oldukça gözde ve merkezi bir konumdadır.

Çizelge 4.4. Pazar yeri özellikleri

Özellikler	Var	Yeterli Değil	Yok
Zemin Kaplama		X	
Bitkisel Peyzaj Ağaçlandırma	X		
Aydınlatma			X
Çöp Kutusu		X	
Bank/Oturma Elemanları		X	
Yürüyüş Yolu		X	
Uyarıcı Levhalar		X	
Satış Üniteleri		X	
Gölgeleme Elemanları		X	

Çizelge 4.4. incelendiğinde pazar yeri için ayrılan bu alanda zemin kaplamanın beton olduğunu ancak alanda yeterli olmadığını, bitkisel peyzaj olarak ağaçlandırmanın yoğun olduğunu ve bu durumun alan için oldukça artı bir etki sağladığını, kent mobilyası olarak ise alanda bulunan çöp kutularının, oturma elemanlarının, yürüyüş yollarının, uyarıcı ve reklam levhalarının yetersiz olduğunu, aydınlatma elemanlarının ise bulunmadığını görmekteyiz. İçerisinde yer alan satış ünitelerinin potansiyel olarak beklentiyi karşılamadığını, satış yaptıkları ürünlerin birbiri ile aynı olduğu, çeşitliliğin olmadığı görülmektedir. Aslında bu alanların turizm açısından önemi oldukça fazladır. Pazar yerinin mekân olarak genişletilmesi ve buraya ziyarete gelen turistlerin isteklerini karşılayabilecek, şehrin reklamını yapabilecek ürünlerin yer alması ve çeşitliliğin artırılması alanın kullanım potansiyelini beklentinin üzerine taşıyacaktır.

Şekil 4.5. Pazar yeri görselleri

4.1.5. Meydanlar ve kaldırımlar

Günümüzde meydanlar genellikle sert zeminli ve arabaların dışlandığı, halka açık mekanlar olarak tanımlanabilir. En çok kullanım amaçları gezinmek, oturmak, yemek yeme ve izlemektir (Marcus ve Francis 1988).

Meydanlar kente kimlik kazandıran, toplumsal ve sosyal birçok yönden fonksiyonları içinde barındıran kent merkezleri konumundadır.

Çizelge 4.5. Meydan özellikleri

Özellikler	Var	Yeterli Değil	Yok
Bank/Oturma Elemanları			X
Kamelya/Pergola			X
Bitkisel Peyzaj Ağaçlandırma		X	
Aydınlatma			X
Zemin Kaplama			X
Uyarıcı Levhalar			X
Su Öğeleri		X	
Gölgeleme Elemanı			X

Çizelge 4.5. incelendiğinde ele alınan meydan Sandıklı Hüdayi-i Kaplıcaların merkezi konumunda yer alır ve 1390 m²lik alan üzerinde konumlanmaktadır. Meydan çevresinde işletme müdürlüğü, bilet satış noktaları, otobüs durakları ve kent parkı mevcuttur. Meydan da oturma elemanı olarak banklar, gölgeleme materyali olarak asma-germe membran, kuru havuz sistemleri, aydınlatma elemanları, çöp kutuları ve gölgeleme amaçlı çeşitli ağaçlar bulunmamaktadır. Oturma elemanları, aydınlatma elemanları, zemin kaplama elemanları, su öğeleri ve gölgeleme elemanlarının kullanımı yeterli olmasının yanında alanda ağaçlandırmanın eksikliği gözlemlenmiştir. Kamelya, pergola ve uyarıcı levhalara ise hiç rastlanılamamıştır (Şekil 4.6).

Yaya ulaşımının devamlılığını sağlayan kaldırımların ise toplum için önemi oldukça büyüktür. Kaldırımlar, yaya yolları araçların oluşturduğu tehlikeden tamamen koruyan, güven duygusu veren ve yaya bölgelerini sınırlandırmak için gerekli mekanlar olarak tanımlanabilir.

Çizelge 4.6. Kaldırım özellikleri

Özellikler	Var	Yeterli Değil	Yok
Bank/Oturma Elemanları			X
Kamelya/Pergola			X
Bitkisel Peyzaj Ağaçlandırma			X
Aydınlatma		X	
Zemin Kaplama		X	
Uyarıcı Levhalar/Tabelalar			X
Çöp Kutusu		X	
Engelli Şeridi			X

Çalışma alanında bulunan kaldırımlar gözlemlendiğinde kaldırımların bazı sokaklarda olmadığı, var olan sokaklarda ise yetersiz olduğu görülmüştür. Var olan kaldırımların özelliklerine bakıldığında ise çöp kutusu, aydınlatma direkleri, trafik levhaları, oturma elemanları, ağaçlandırma ve en önemlisi de engellilere yönelik engelli şeridi ve rampasının bulunmadığı veya yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Yaya dolaşımı için imkân vermeyen ve bulundurması gereken özelliklerin eksik olduğu bu alanlar alan kullanımını olumsuz yönde etkilemekte ve beklenen memnuniyeti karşılayamamaktadır (Şekil 4.7).

Şekil 4.6. Meydan alanı görselleri

Şekil 4.7. Kaldırım görselleri

4.1.6. Yollar ve caddeler

Yollar bir kentin ana aksını oluşturan, meydanlara ulaşım sağlayan dış mekanlardır. Yollar yalnızca yaya ve taşıt ulaşımını sağlayan dış mekanlar değil, sosyo-kültürel ve ekonomik hayatı da içinde barındıran hareketli mekanlar olması nedeni ile kullanım çeşitliliği oldukça fazladır. Kullanıcı yoğunluğu, yaya - taşıt ilişkisi, alanın kullanımını etkileyen en büyük etmenlerdendir.

Turizm potansiyeli yüksek olan bu mekânlarda yaya dolaşımının oldukça fazla olması beklenir. Bu yüzden ki toplumun memnuniyeti bu mekanlarda önemlidir. Bu mekanlarda kullanılan zemin döşemeleri, kent mobilyaları, uyarıcı levhalar, ağaçlandırma ve aydınlatma elemanlarının işlevselliği oldukça iyi olmalı ve topluma hizmet etmelidir.

Şekil 4.8. Yollar ve caddelerin görselleri

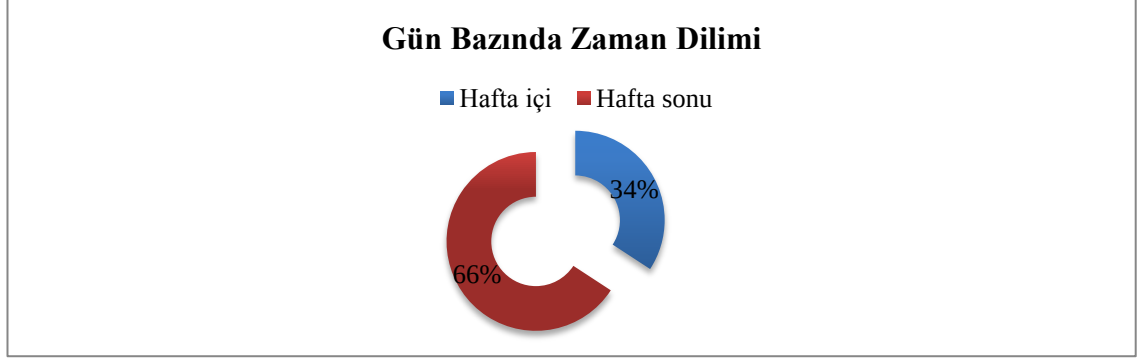
4.2. Anket Çalışması

Araştırmada anket yöntemi kullanılarak kullanıcı gereksinim ve değerlendirmeleri saptanmıştır. Afyonkarahisar Sandıklı ilçesinin nüfusu ele alınarak alanda toplam 380 kişiye anket yapılmıştır. Anket uygulamaları 2016 yılı Mart-Haziran ayları arasında hafta içi ve hafta sonu, öğleden önce ve öğleden son olarak farklı zaman dilimlerinde gerçekleştirilmiştir. Anket çalışmalarında cevap verecek bireyler rastgele seçilmiş ve sonuçlar SPSS Programı kullanılarak yüzdeler dağılımları analiz edilmiştir.

Anket uygulamasının zamana göre dağılım tabloları çizelge 4.7’de ve çizelge 4.8’de gösterilmiş, kullanıcıların zaman dilimine göre yüzdeler dağılımları ise şekil 4.7’de ve şekil 4.8’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.7. Anket uygulamasının gün bazında zaman dağılımı

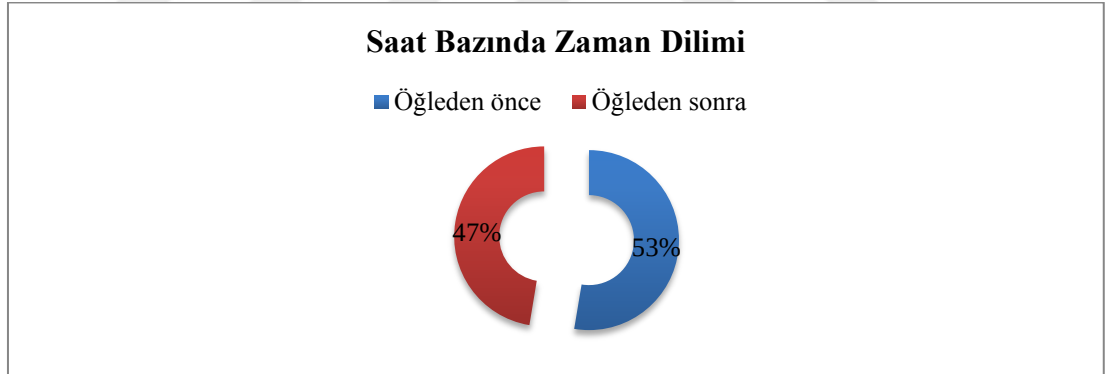
Zaman Dilimi	Anket Uygulanan Birey
Hafta İçi	130
Hafta Sonu	250

Şekil 4.9. Katılımcıların anket sorularına verdikleri cevapların gün bazında yüzdelik dağılım

Çizelge 4.8. Anket uygulamasının saat bazında zaman dağılımı

Zaman Dilimi	Anket Uygulanan Birey
Öğleden Önce	200
Öğleden Sonra	180

Şekil 4.10. Katılımcıların anket sorularına verdikleri cevapların saat bazında yüzdelik dağılım

Anket çalışmasının tamamlanmasından sonra her bireyin verdiği cevaplara göre kodlamalar yapılarak değerlendirilmiştir ve verilerin değerlendirilmesi istatistiksel program olan SPSS paket programı ile yapılmıştır.

4.2.1. Veri analizi

Kentsel dış mekanlara yönelik bireylere uygulanan anket formu üç grup değişkeni içermektedir. Bunlardan ilki kullanıcı sosyo-demografik yapısına ilişkin analizler, ikincisi çalışma alanı olan Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında kentsel dış mekân

kullanımına ilişkin analizler, sonuncusu ise kullanıcı memnuniyeti, çevresel etki ve kullanıcı gereksinimlerine yönelik analizlerdir.

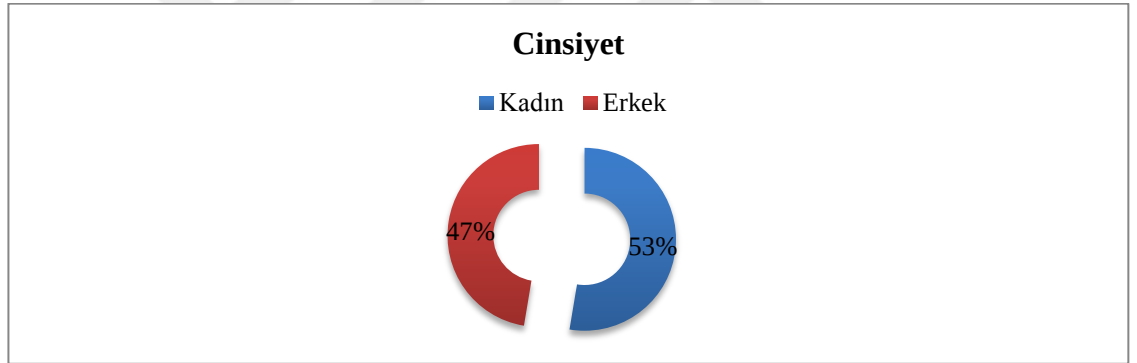
4.2.2. Kullanıcı sosyo-demografik yapısına ilişkin analizler

Çalışma alanında anket uygulanan 380 kişinin sosyal yapısını belirlemek amacıyla bireylere cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, meslek durumları ve ikamet ettikleri yerlerle ilgili sorular yöneltilmiştir (Ek 1).

a. Cinsiyet durumu

Çizelge 4.9. Katılımcı cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Sayı
Kadın	200
Erkek	180
Toplam	380

Şekil 4.11. Katılımcıların cinsiyet durumuna yönelik yüzdelik dağılım

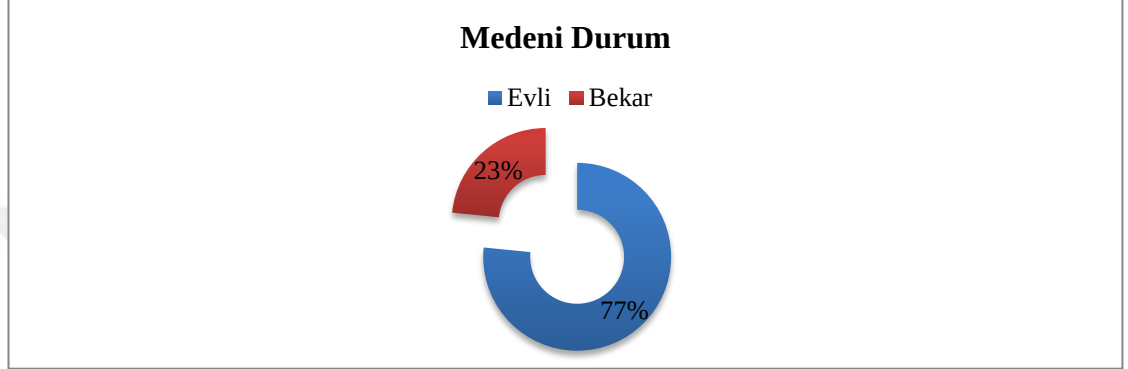
Anket çalışması sonucu elde edilen veriler neticesinde, kentsel dış mekanları kullananlar arasında cinsiyet açısından değerlendirmeye gidildiğinde araştırmaya katılan kullanıcıların %53'ünün kadın, %47'sinin ise erkek olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlara göre katılımcı bireylerin kadın çoğunluklu olduğu anlaşılmaktadır (Çizelge 4.9 ve Şekil4.10).

b. Medeni durum

Sandıklı Hüda-i Kaplıcaları kullanıcılarının medeni durumuna bakıldığında alanı kullananların %77'sini evli, %23'ünün ise bekar olduğunu görmekteyiz (Çizelge 4.10. ve Şekil 4.11).

Çizelge 4.10. Katılımcı medeni durumu

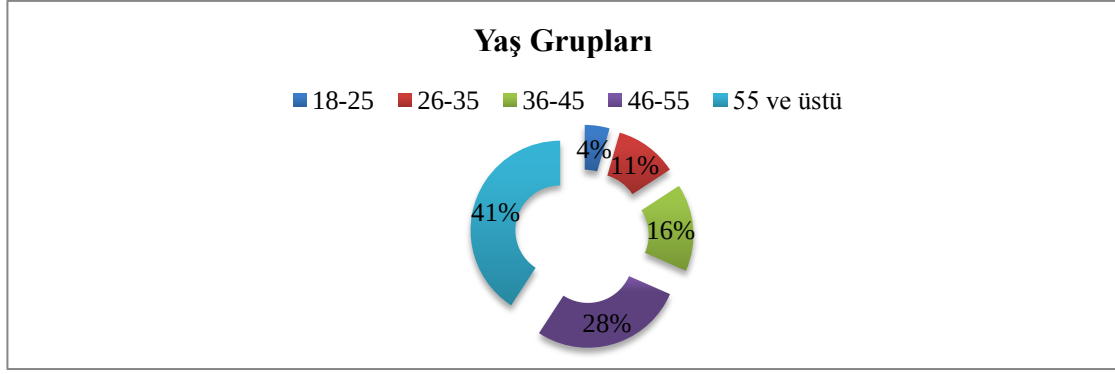
Medeni Durum	Sayı
Evli	291
Bekar	89
Toplam	380

Şekil 4.12. Katılımcıların medeni durumuna yönelik yüzdelik dağılım**c. Yaş durumu**

Sandıklı Hüda-i Kaplıcalar kentsel dış mekân kullanımlarının yaş grupları açısından değerlendirildiğinde, 18-25 yaş grubunun %4 oran ile en az kullanıcı grubunu oluşturduğunu, 55 ve üstü yaş grubunun ise %41 oranla en çok kullanıcı grubunu oluşturduğunu, 26-35 yaş grubunun %11 oran ile, 36-45 yaş grubunun %60 oran ile 46-55 yaş grubunun ise %28 oran ile kullanıcı grubu oluşturduğunu görmekteyiz (Çizelge 4.11 ve Şekil 4.12).

Çizelge 4.11. Katılımcı yaş dağılımı

Yaş Aralığı	Sayı
18-25	17
26-35	43
36-45	60
46-55	105
55 Ve Üstü	155
Toplam	380

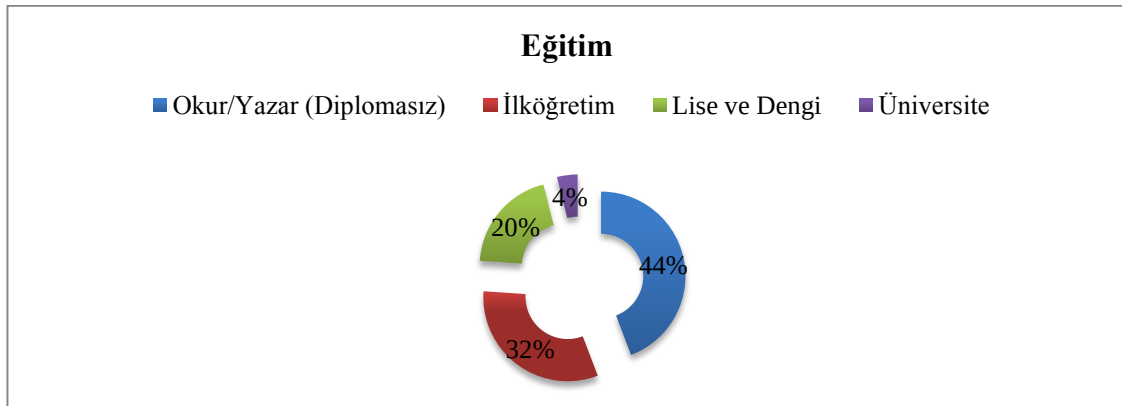
Şekil 4.13. Katılımcıların yaş gruplarına yönelik yüzdelik dağılım

d. Eğitim durumu

Kullanıcıların eğitim durumuna göre bir değerlendirme yaptığımızda, %44'lük kısmın okur/yazar (Diplomasız), %32'lik kısmın ilköğretim, %20'lik kısmın lise ve dengi, %4'lük kısmın ise üniversite mezunu olduğunu görmekteyiz. Yani kaplıcalarda kentsel dış mekânı en yoğun kullanan kısmı okur/yazar grubu oluştururken, en az kullanan kısmı ise üniversiteli grubu oluşturmaktadır (Çizelge 4.12 ve Şekil 4.14).

Çizelge 4.12. Katılımcı eğitim dağılımı

Eğitim Durumu	Sayı
Okur/Yazar (Diplomasız)	168
İlköğretim	121
Lise Ve Dengi	76
Üniversite	15
Toplam	380

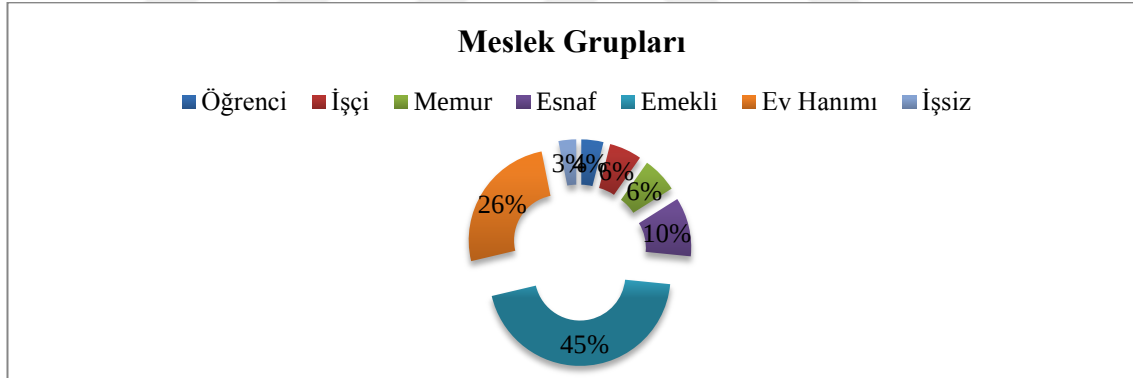
Şekil 4.14. Katılımcıların eğitim durumlarına yönelik yüzdelik dağılım

e. Meslek durumu

Katılımcıların meslek grupları sorulduğunda alınan cevapların analizinde, öğrencilerin %4'ü, işçilerin %6'yı, memurların %6'yı, esnafın %10'u, emeklilerin %45'i ve ev hanımlarının %26'yı oluşturduğunu görmekteyiz. Mekanları en aktif kullanan emekliler iken en pasif kullanan ise işsiz grubudur (Çizelge 4.13 ve Şekil 4.15).

Çizelge 4.13. Katılımcı meslek dağılımı

Meslek	Sayı
Öğrenci	15
İşçi	22
Memur	24
Esnaf	40
Emekli	170
Ev Hanımı	97
İşsiz	12
Toplam	380

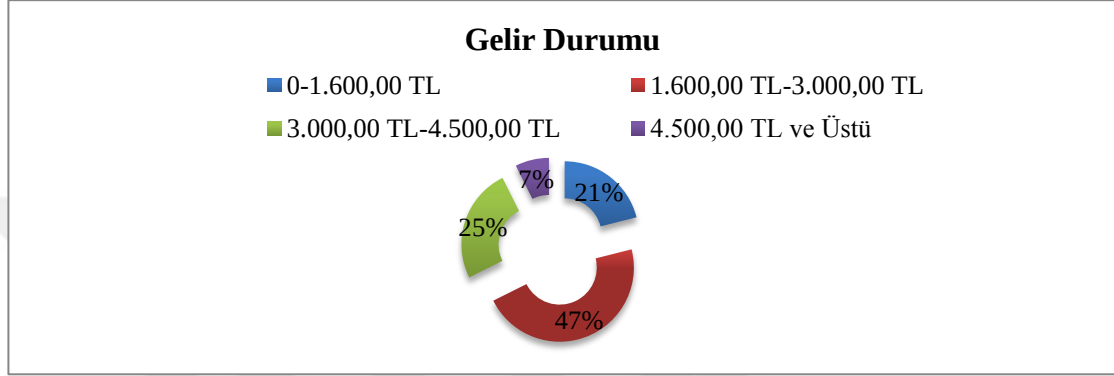
Şekil 4.15. Katılımcıların meslek gruplarına yönelik yüzdelik dağılım

f. Gelir durumu

Katılımcıların gelir dağılım oranına baktığımızda %21'lik kısmı 0- 1.600,00 TL, %47'lik kısmı 1.600,00 TL- 3.000,00 TL, %25'lik kısmı 3.000,00 TL- 4.500,00 TL ve %7'lik kısmı ise 3.000,00 TL- 4.500,00 TL gelir durumunu oluşturan vatandaşların olduğunu görmekteyiz (Çizelge 4.14 ve Şekil 4.16).

Çizelge 4.14. Katılımcı gelir durumu

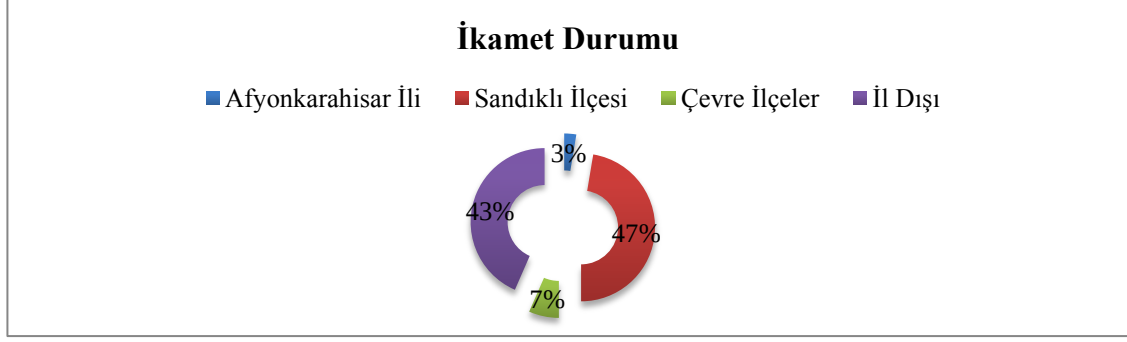
Gelir Miktarı	Sayı
0- 1.600,00 TL	80
1.600,00 TL- 3.000,00 TL	177
3.000,00 TL- 4.500,00 TL	95
4.500,00 TL Ve Üstü	28
Toplam	380

Şekil 4.16. Katılımcıların gelir durumuna yönelik yüzdelik dağılım**g. İkamet durumu**

Kullanıcıların ikamet ettikleri yerlerle ilgili sorunun neticesinde %3'lük kısmın Afyonkarahisar'dan geldiği, %47'lik kısmın bulunduğu ilçe olan Sandıklı'dan geldiği, %7'lik kısmın çevre ilçelerden geldiği ve son olarak en fazla kullanıcı grubunu oluşturan %43'lük kısmın ise il dışından geldiği görülmektedir (Çizelge 4.15 ve Şekil 4.17).

Çizelge 4.15. Katılımcı ikamet durumu

İkamet	Sayı
Afyonkarahisar İli	10
Sandıklı İlçesi	180
Çevre İlçeler	25
İl Dışı	165
Toplam	380

Şekil 4.17. Katılımcıların ikamet ettikleri yerlere yönelik yüzdelik dağılım

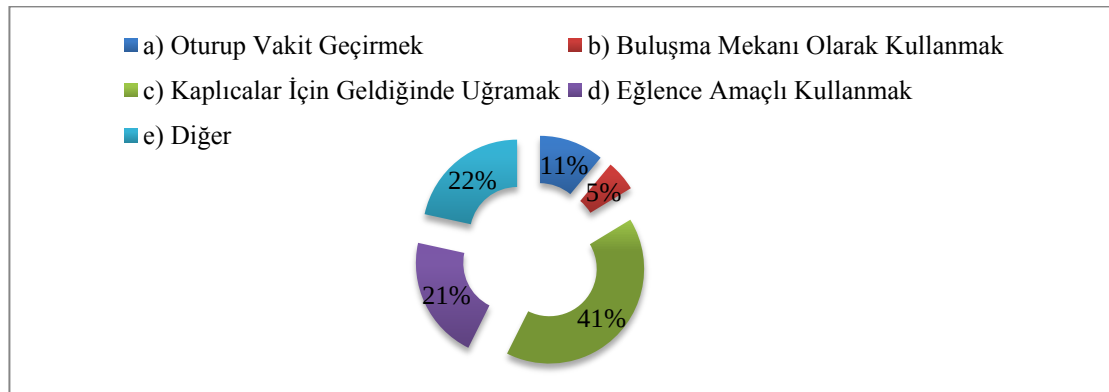
4.2.3. Kentsel dış mekân kullanımına yönelik analizler

Bu bölümde katılımcıların Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını neden tercih ettikleri, en çok hangi mekanlar için buraya geldikleri ve hangi sıklıklarla gelip, geldikleri zaman ne kadar kaldıklarını tespit etmek için sorular yöneltilmiştir.

Katılımcıya yöneltilen “Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında bulunan dış mekanları tercih etme sebebiniz nedir?” sorusunun yanıtına bakıldığında %11’lik kısmın oturup vakit geçirmek için, %5’lik kısmın buluşma amacı için, %41’lik kısmın ise kaplıcalar için geldiğinde uğradığını, %21’lik kısmın ise bu mekanları eğlence maksatlı için tercih ettiğini görmekteyiz (Çizelge 4.16 ve Şekil 4.18).

Çizelge 4.16. Kullanıcıların dış mekanları kullanma nedenleri

Nedenler	Sayı
A) Oturup Vakit Geçirmek	42
B) Buluşma Mekânı Olarak Kullanmak	20
C) Kaplıcalar İçin Geldiğinde Uğramak	156
D) Eğlence Amaçlı Kullanmak	80
E) Diğer	82
Toplam	380

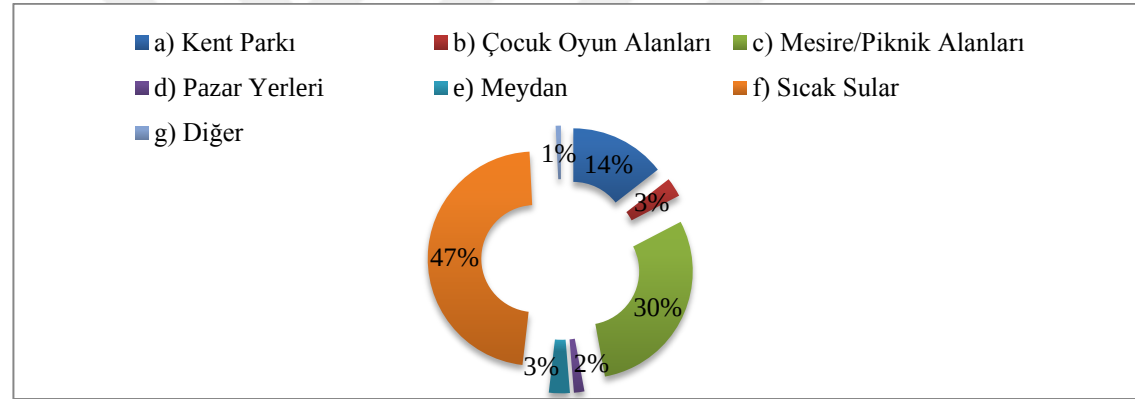

Şekil 4.18. Katılımcıların dış mekanları kullanma nedenlerine yönelik yüzdelik dağılım

“Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında en aktif kullandığınız mekân hangisidir?” sorusuna verilen yanıtlara baktığımızda, %15’lik kısmın kent parkını, %3’lük kısmın çocuk oyun alanlarını, %30’luk kısmın mesire/piknik alanlarını, %2’lik kısmın pazar yerini kullandığını, %3’lük kısmın meydanı ve en fazla kullanma oranını oluşturan %47’lik kısmın sıcak suları kullandığını görmekteyiz (Çizelge 4.17 ve Şekil 4.19).

Çizelge 4.17. Kullanıcıların en fazla tercih ettikleri dış mekanlar

Mekanlar	Sayı
A) Kent Parkı	55
B) Çocuk Oyun Alanları	11
C) Mesire/Piknik Alanları	113
D) Pazar Yerleri	6
E) Meydan	12
F) Sıcak Sular	180
G) Diğer	3
Toplam	380

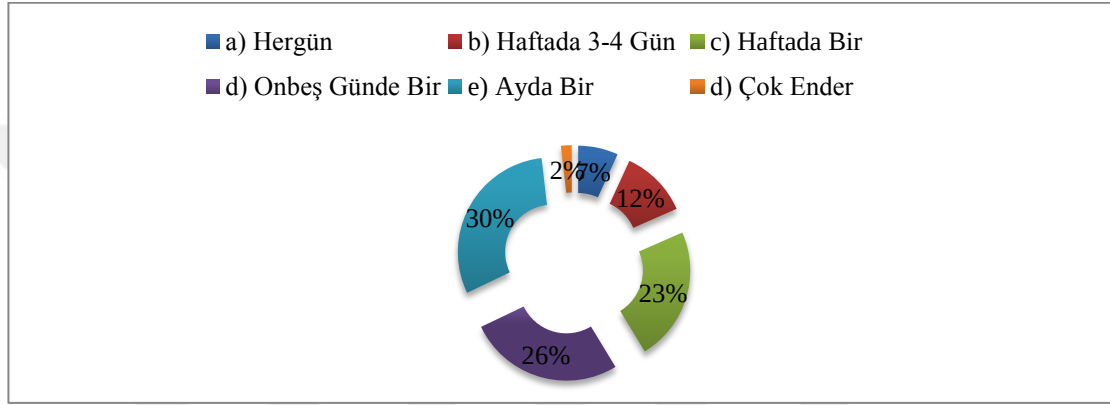

Şekil 4.19. Katılımcıların tercih ettikleri dış mekanlara yönelik yüzdelik dağılım

“Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında kentsel dış mekanları kullanma sıklığınız nedir?” sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında, her gün kullanma oranının %7, haftada 3-4 gün kullanma oranının %12, haftada bir kullanım oranının %23, on beş günde bir kullanma oranının %27, ayda bir kullanma oranının %30 ve çok ender kullanma oranının ise %2 olduğunu görmekteyiz (Çizelge 4.18 ve Şekil 4.20).

Çizelge 4.18. Kentsel dış mekanların kullanılma sıklığı

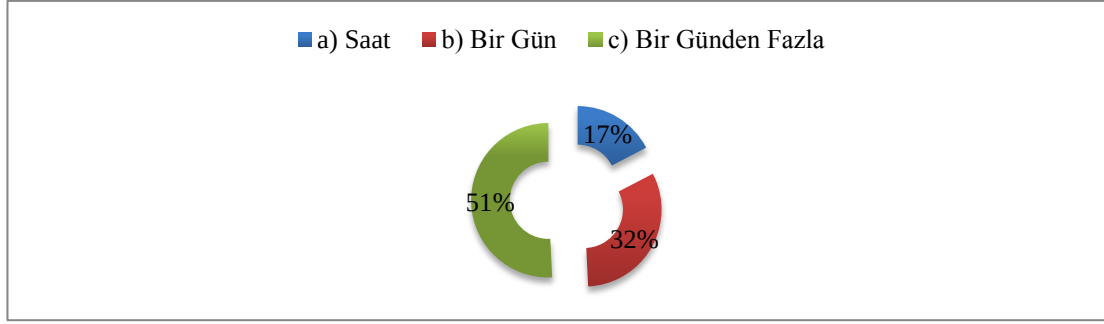
Kentsel Dış Mekanları Kullanma Sıklığı	Sayı
A) Her Gün	26
B) Haftada 3-4 Gün	44
C) Haftada Bir	87
D) On Beş Günde Bir	101
E) Ayda Bir	115
F) Çok Ender	7
Toplam	380

Şekil 4.20. Katılımcıların dış mekân kullanım sıklığına yönelik yüzdelik dağılım

“Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında bulunan kentsel dış mekanlarda geçirdiğiniz süre nedir?” sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında, bir saatliğine gelenlerin %17’lik kısmı oluşturduğunu, bir gün için gelenlerin %32’lik kısmı oluşturduğunu, bir günden fazla gelenlerin ise %51’lik kısmı oluşturduğunu görmekteyiz (Çizelge 4.19 ve Şekil 4.21).

Çizelge 4.19. Kentsel dış mekanlarda geçirilen süre

Kentsel Dış Mekanlarda Geçirilen Süre	Sayı
A) Saat	66
B) Bir Gün	121
C) Bir Günden Fazla	193
Toplam	380

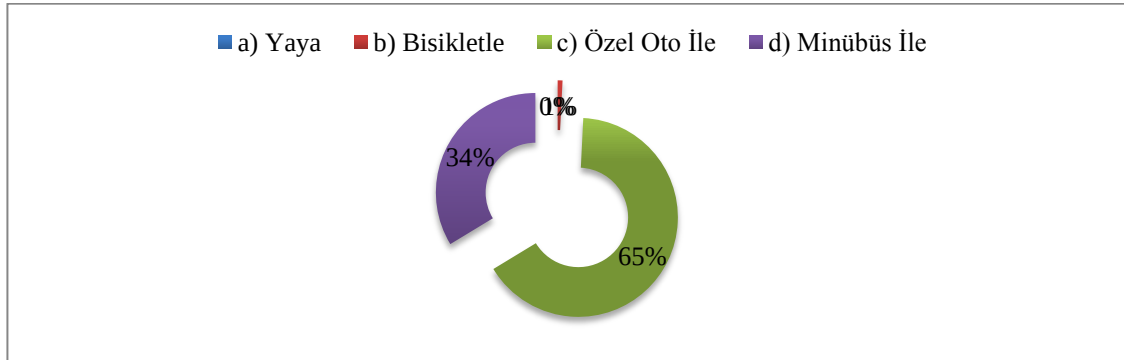

Şekil 4.21. Katılımcıların dış mekanlarda geçirdikleri sürelerle yüzdelik dağılım

Sandıklı Hüdai-i Kaplıcalarına geliş şekline bakıldığında yaya olarak gelen katılımcının olmadığı, bisiklet ile gelen katılımcının %1 gibi bir oranla oldukça az olduğu, özel araç ile gelen katılımcının %66'lık bir oranla en fazla oranı oluşturduğu ve %34'lük kısmın gelmek için toplu taşıma araçlarını kullandığı görülmektedir (Çizelge 4.20 ve Şekil 4.22).

Çizelge 4.20. Sandıklı Hüdai-i Kaplıcalarına geliş şekli

Sandıklı Hüdai-İ Kaplıcalarına Geliş Şekli	Sayı
A) Yaya	0
B) Bisikletle	3
C) Özel Oto İle	249
D) Minibüs İle	128
Toplam	380

Şekil 4.22. Sandıklı Hüdai Kaplıcalarına geliş şekline yönelik yüzdelik dağılım

4.2.4. Kullanıcı memnuniyeti ve çevresel algıya yönelik analizler

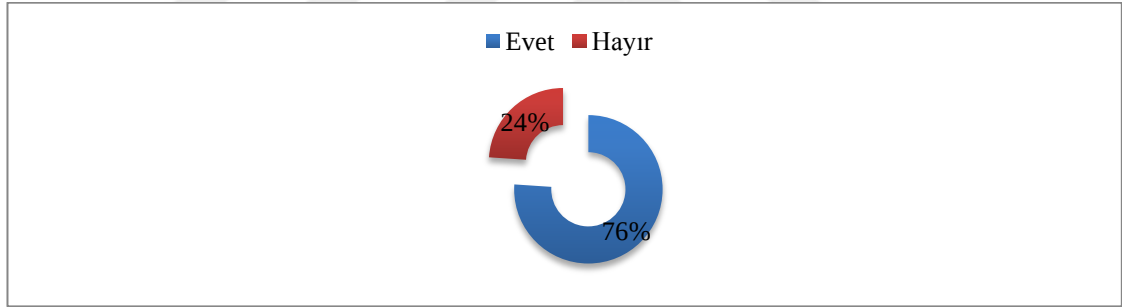
Anketin son aşamasını oluşturan kullanıcı memnuniyeti ve çevresel algı bölümünde ise; bu mekanlara yönelik ulaşım kolaylığı, dış mekân olarak bu alanları tercih etme sebepleri, Hüdai-i Kaplıcalar dendiğinde akıllarda kalan ilk izlenim, mekanları kullanımında etkili fiziksel değerler, dış mekanlarda kullanılan olmazsa olmaz yapısal

peyzaj öğelerine yönelik memnuniyet ve kullanıcıların bu mekanlara yönelik beklentileri analiz edilmiştir.

Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarına erişim, ulaşım ve yönlendirmeye yönelik yöneltilen sorularda, bu mekanlara ulaşımın %24'lük kısma göre kolay, %76'luk kısma göre ise kolay olmadığı görülmektedir (Çizelge 4.21 ve Şekil 4.23). Dışarıdan bu mekanlara ulaşımında yönlendirme yeterliliği olarak ise %34'lük kısım için yeterli, %66'luk kısım için ise yeterli olmadığı (Çizelge 4.22 ve Şekil 4.24), ilçeden toplu taşıma ile gelen kullanıcıların toplu taşıma hareket sıklığı hakkında verdiği yanıtlara bakıldığında ise %64'lük kısmın bu zaman sıklığından memnun olduğu, %36'luk kısmın bu zaman sıklığından memnun olmadığı gözlemlenmiştir (Çizelge 4.23 ve Şekil 4.25).

Çizelge 4.21. Sandıklı Hüdai Kaplıcalarına ulaşım kolaylığı

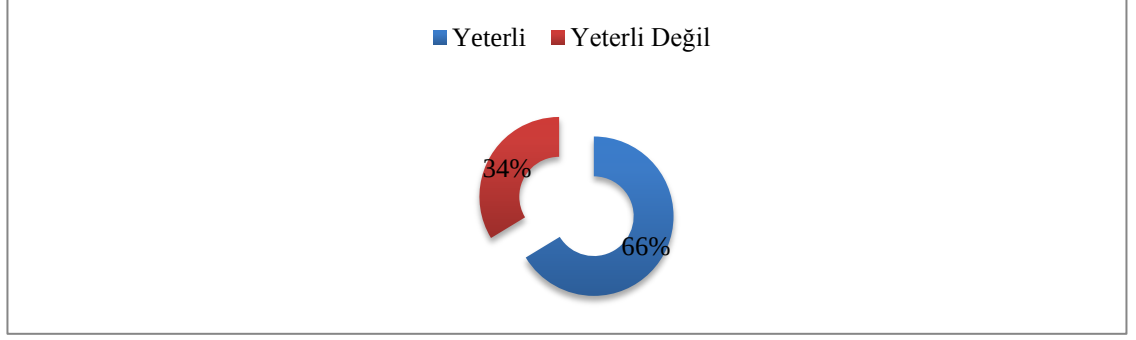
Hüdai Kaplıcasına Ulaşım Kolaylığı (Kolay)	Sayı
Evet	91
Hayır	289
Toplam	380

Şekil 4.23. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarına ulaşım kolaylığına yönelik yüzdelik dağılım

Çizelge 4.22. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarına yönlendirme yeterliliği

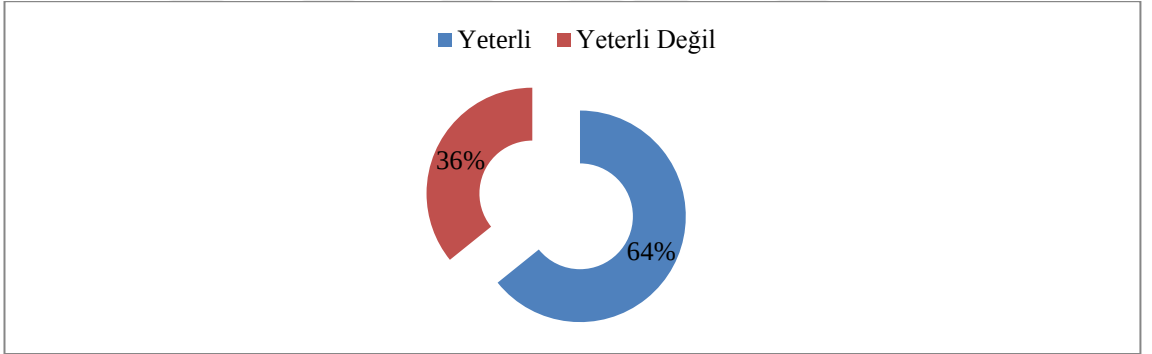
Hüda-İ Kaplıcasına Yönlendirme Yeterliliği	Sayı
Yeterli	128
Yeterli Değil	252
Toplam	380

Şekil 4.24. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarına yönlendirme yeterliliğine yönelik yüzdelik dağılım

Çizelge 4.23. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarına toplu taşımaların hareket sıklığı

Toplu Taşımaların Hareket Sıklığı	Sayı
Yeterli	244
Yeterli Değil	136
Toplam	380

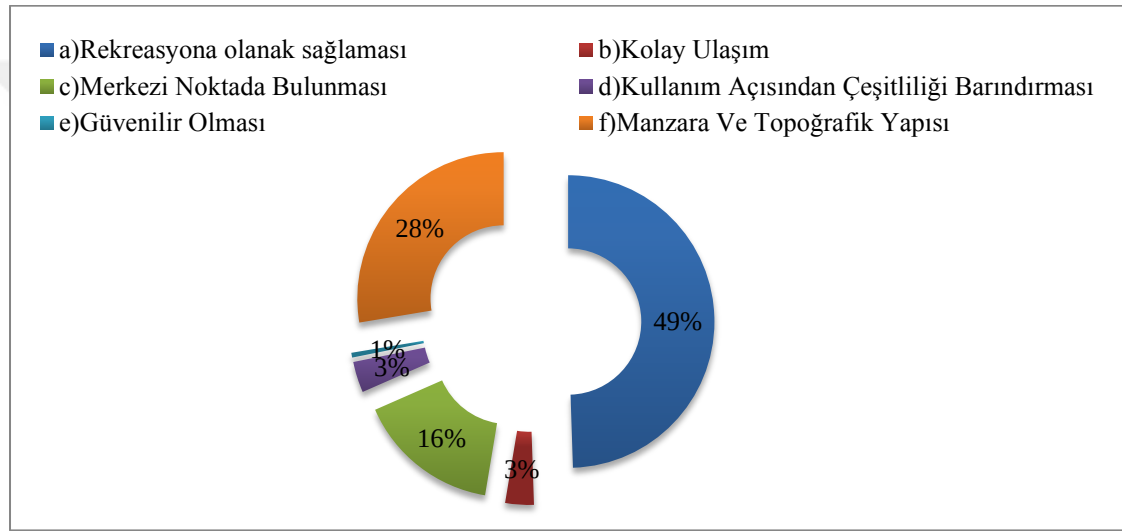

Şekil 4.25. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarına toplu taşımaların hareket sıklığına yönelik yüzdelik dağılım

Katılımcılara yöneltilen ‘‘Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını dış mekan olarak tercih etme sebebiniz nedir?’’ sorusunun yanıtına bakıldığında, %50’lik kısmın rekreasyona olanak sağlaması nedeni ile, %3’lük kısmın dış mekan olarak kolay ulaşım sağlanabildiği için, %16’lık kısmın konum olarak merkezi noktada bulunmasından dolayı, %3’lük kısmın dış mekan kullanım çeşitliliğinden dolayı, %28’lik kısmın manzara ve topoğrafik yapısından dolayı ve %0,5’li en az oranı oluşturan kısmın ise bu mekanları güvenli olmasından dolayı tercih ettiği görülmüştür (Çizelge 4.24 ve Şekil 4.26).

Çizelge 4.24. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının tercih edilme sebebi

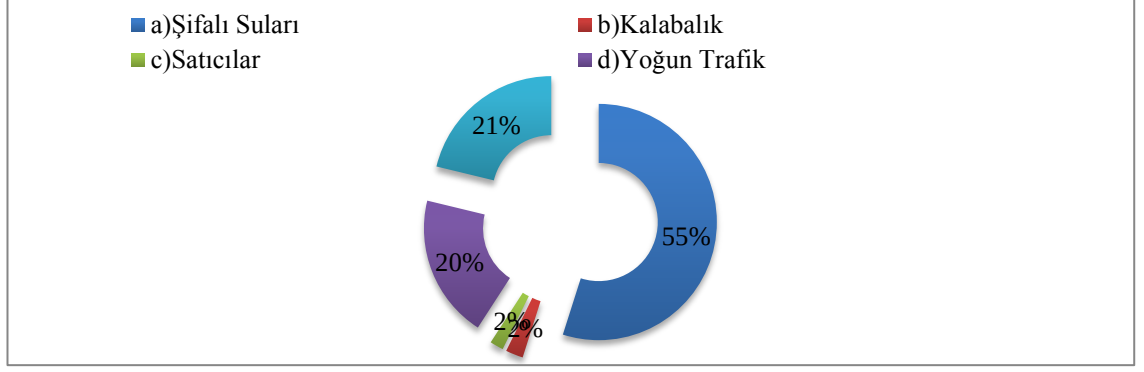
Tercih Edilme Sebepleri	Sayı
A) Rekreasyona İmkân Sağlaması	188
B) Kolay Ulaşım	12
C)Merkezi Nuktada Bulunması	60
D)Kullanım Açısından Çeşitliliği Barındırması	13
E) Güvenilir Olması	2
F)Manzara Ve Topoğrafik Yapısı	105
Toplam	380

Şekil 4.26. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının tercih edilme sebebine yönelik yüzdelik dağılım

Katılımcılara yönlendirilen ‘‘Sandıklı Hüda-i Kaplıcaları denince akla gelen ilk şey nedir?’’ sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında, %55’lik büyük bir kısım şifalı sular derken, %2’lik kısım kalabalık, %2’lik kısım satıcılar, %20’lik kısım yoğun trafik ve %21’lik kısım ise park ve piknik alanları demıştır (Çizelge 4.25 ve Şekil 4.27).

Çizelge 4.25. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaları denince akla gelen ilk şey

Hüda-İ Kaplıcası Denince Akla Gelen İlk Şey	Sayı
A) Şifalı Suları	207
B) Kalabalık	9
C)Satıcılar	7
D)Yoğun Trafik	74
E)Parklar Ve Piknik Alanları	80
Toplam	380

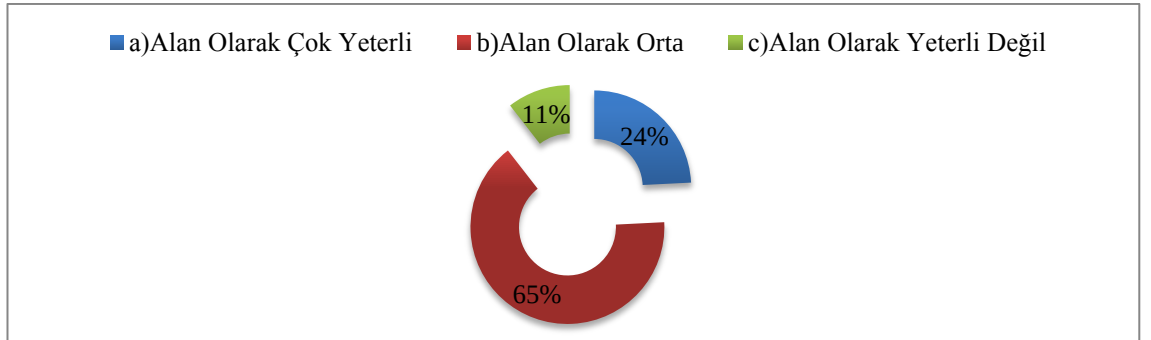

Şekil 4.27. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaları denince akla gelen ilk şey sorusuna yönelik yüzdelik dağılım

Katılımcılara Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının yer aldığı yüzeysel alanın yeterliliği hakkında soru yöneltildiğinde verilen cevaplara bakıldığında, %24'lük kısmın alanı yeterli bulduğu, %65'lik kısmın alanı kısmen yeterli bulduğu ve %11'lik kısmın alanı yeterli görmediği gözlemlenmiştir (Çizelge 4.26 ve Şekil 4.28).

Çizelge 4.26. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının alan yönünden değerlendirilmesi

Hüda-İ Kaplıcanın Yüzeysel Alan Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
A) Alan Olarak Çok Yeterli	92
B) Alan Olarak Orta (Kısmen Yeterli)	248
C) Alan Olarak Yeterli Değil	40
Toplam	380

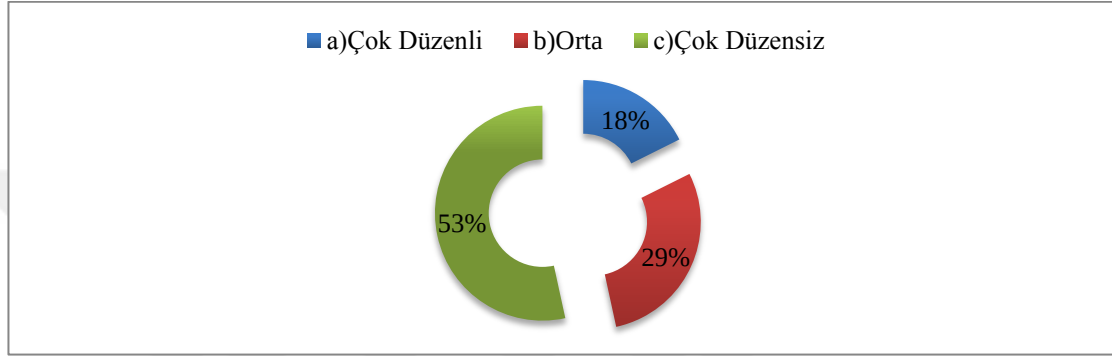

Şekil 4.28. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının alan yönünden değerlendirilmesine yönelik yüzdelik dağılım

Katılımcıların Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını düzen açısından değerlendirmeleri istendiğinde, %18'lik kısım çok düzenli olduğunu, %29'luk kısım kısmen düzenli olduğunu, %53'lük kısım ise çok düzensiz olduğunu ifade etmiştir (Çizelge 4.27 ve Şekil 4.29).

Çizelge 4.27. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların düzen açısından değerlendirilmesi

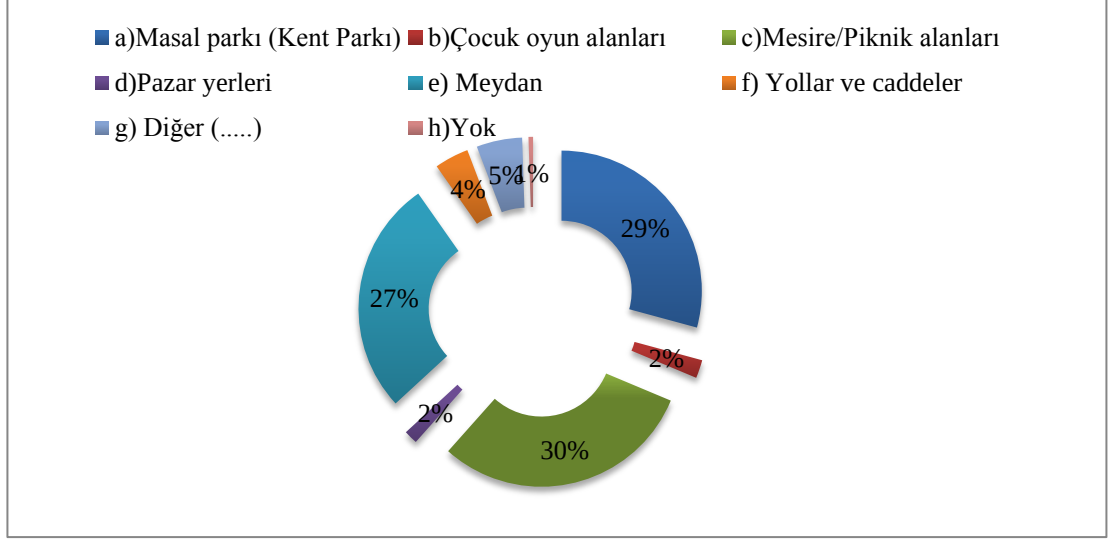
Hüda-İ Kaplıcasının Düzen Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
Çok Düzenli	67
Orta (Kısmen Düzenli)	110
Çok Düzensiz	203
Toplam	380

Şekil 4.29. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının düzen açısından değerlendirilmesine yönelik yüzdelik dağılım

Katılımcılara “Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında en çok beğendiğiniz alan neresidir?” sorusu yöneltildiğinde, %29’luk kısım kent parkı, %2’lik kısım çocuk oyun alanları, %30’luk kısım mesire/piknik alanları, %2’lik kısım pazar yerleri, %27’lik kısım meydan, %4’lük kısım yollar ve caddeler derken %0,5’lik kısım ise beğendikleri alanın bulunmadığını ifade etmiştir (Çizelge 4.28 ve Şekil 4.30).

Çizelge 4.28. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında beğenilen dış mekanlar

Hüda-İ Kaplıcalarında Beğenilen Dış Mekanlar	Sayı
A) Kent Parkı	111
B) Çocuk Oyun Alanları	8
C) Mesire/Piknik Alanları	115
D) Pazar Yerleri	6
E) Meydan	103
F) Yollar Ve Caddeler	15
G) Diğer (...)	20
H) Yok	2
Toplam	380

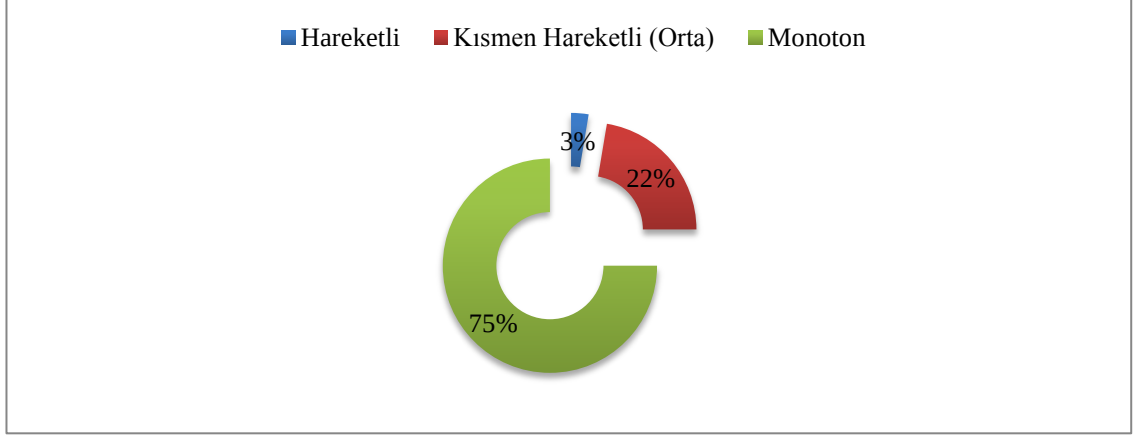

Şekil 4.30. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının beğeni gören dış mekanlarına yönelik yüzdelik dağılım

Katılımcılara “Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını sosyal/kültürel aktivite açısından nasıl buluyorsunuz?” sorusunu yönelttiğimizde verilen cevaplar incelendiğinde, %3'lük bir kısmın hareketli, %22 lik bir kısmın kısmen hareketli, %75'lik kısmın kısmen kısmın monoton bulunduğu görülmüştür (Çizelge 4.29 ve Şekil 4.31).

Çizelge 4.29. Dış mekanların sosyal/kültürel aktivite açısından değerlendirilmesi

Sosyal/Kültürel Aktivite Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
Hareketli	10
Orta (Kısmen Hareketli)	85
Monoton	285
Toplam	380

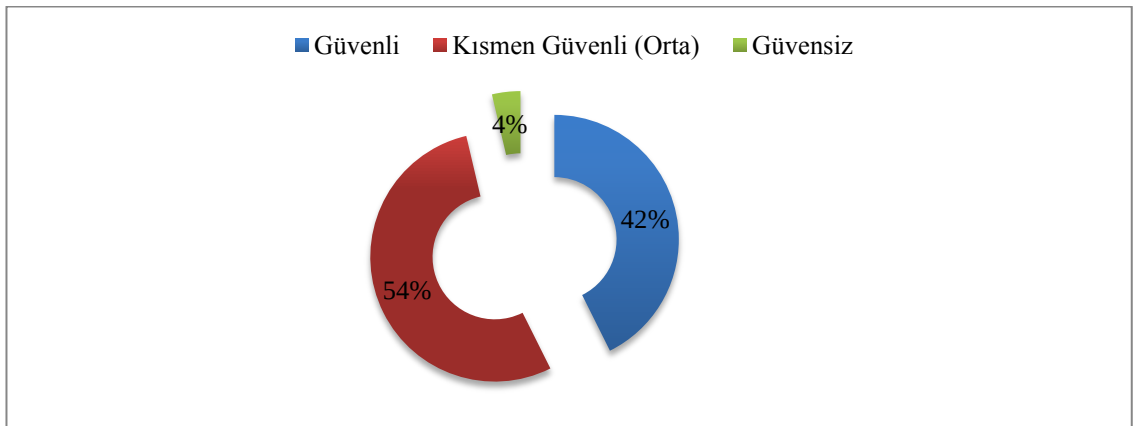

Şekil 4.31. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının sosyal/kültürel aktivite açısından yüzdelik dağılım

Katılımcılara ‘‘Sandıklı Hüda-i Kaplıcaları güvenlik açısından yeterli mi?’’ sorusu yöneltildiğinde verilen yanıtlara bakıldığında, %42’lik kısım güvenli, %54’lük kısım kısmen güvenli, %4’lük kısım ise güvensizdir (Çizelge 4.30 ve Şekil 4.32).

Çizelge 4.30. Dış mekanların güvenlik açısından değerlendirilmesi

Güvenlik Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
Güvenli	162
Kısmen Güvenli (Orta)	204
Güvensiz	14
Toplam	380

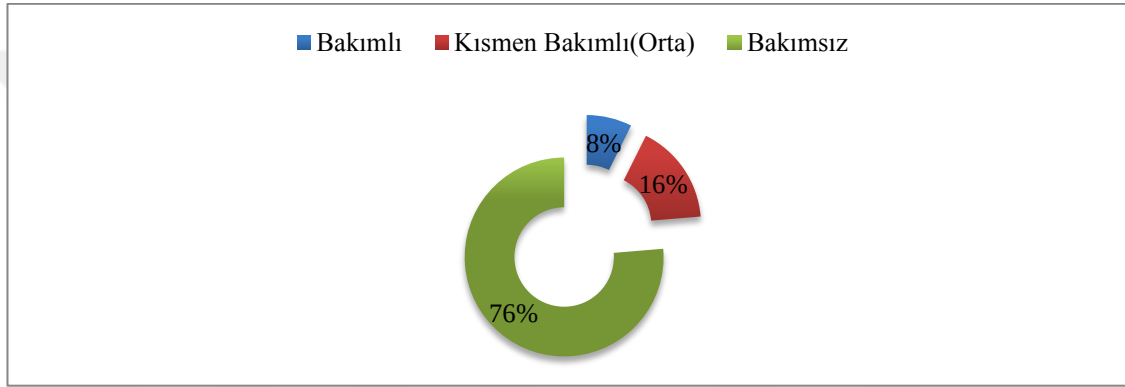

Şekil 4.32. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının güvenlik değerlendirilmesi açısından yüzdelik dağılım

Katılımcılara ‘‘Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını bakım açısından nasıl buluyorsunuz?’’ sorusu yöneltildiğinde, %8’lik kısım bakımlı bulduğunu, %16’lık kısım kısmen bakımlı bulduğunu, ve %76’lık kısım ise bakımsız bulduğunu ifade etmiştir (Çizelge 4.31 ve Şekil 4.33).

Çizelge 4.31. Dış mekanların bakım açısından değerlendirilmesi

Bakım Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
Bakımlı	28
Kısmen Bakımlı (Orta)	62
Bakımsız	290
Toplam	380

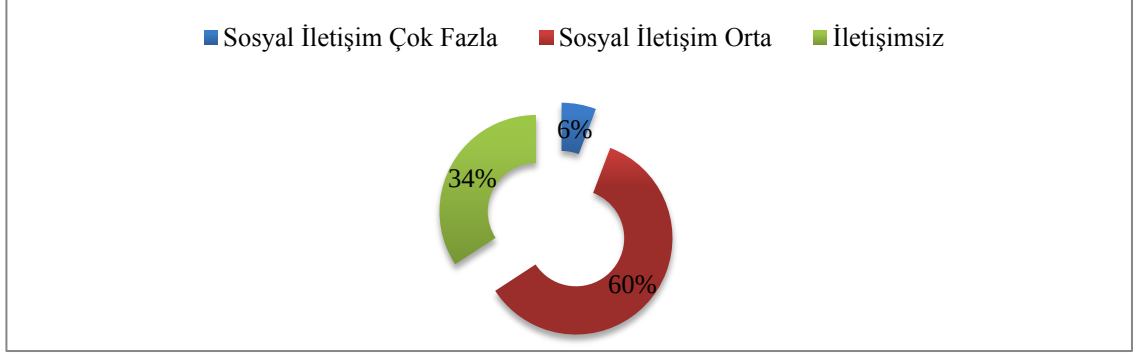

Şekil 4.33. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların bakım açısından yüzdelik dağılım

Katılımcılara "Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını sosyal iletişim açısından nasıl buluyorsunuz?" sorusu yönlendirildiğinde, %34'lük kısım sosyal iletişimin oldukça fazla olduğunu, %60'lık kısım kısmen sosyal iletişimin var olduğunu ve %6'lık kısım ise sosyal iletişimin olmadığını ifade etmiştir (Çizelge 4.32 ve Şekil 4.34).

Çizelge 4.32. Dış mekanların sosyal iletişim açısından değerlendirilmesi

Sosyal İletişim Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
Sosyal İletişim Çok Fazla	22
Sosyal İletişim Orta	228
İletişimsiz	130
Toplam	380

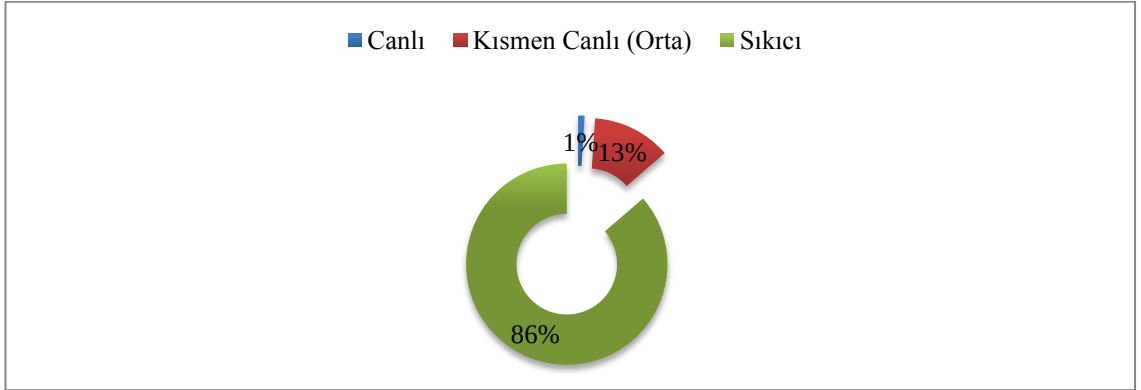

Şekil 4.34. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların sosyal iletişim açısından yüzdelerik dağılım

Katılımcılara " Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını çevre canlılığı açısından nasıl buluyorsunuz?" sorusu yöneltildiğinde, %1'lik kısım canlı, %13'lük kısım kısmen canlı (orta), %86'lık kısım ise sıkıcı olduğunu ifade etmiştir (Çizelge 4.33 ve Şekil 4.35).

Çizelge 4.33. Dış mekanların canlılık açısından değerlendirilmesi

Canlılık Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
Canlı	4
Kısmen Canlı (Orta)	48
Sıkıcı	328
Toplam	380

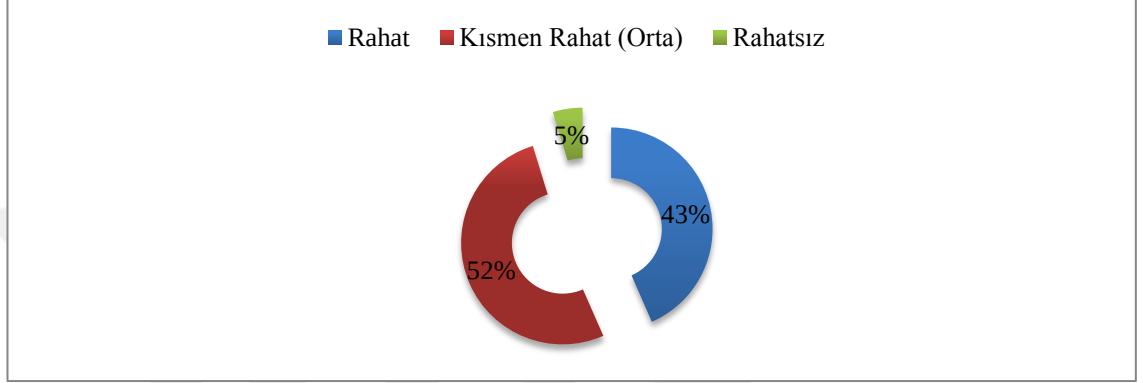

Şekil 4.35. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların canlılık açısından yüzdelerik dağılım

Katılımcılara "Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını konfor açısından nasıl buluyorsunuz?" sorusu yöneltildiğinde, %43'lük kısmın rahat bulduğu, %52'li kısmın kısmen rahat bulduğu ve %5'lik kısmın rahatsız bulduğu gözlemlenmiştir (Çizelge 4.34 ve Şekil 3.36).

Çizelge 4.34. Dış mekanların konfor açısından değerlendirilmesi

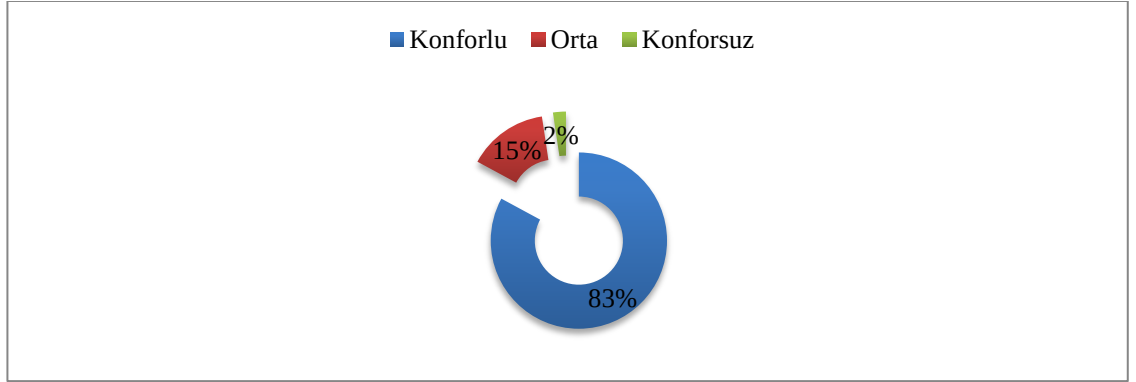
Konfor Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
Rahat	165
Kısmen Rahat (Orta)	197
Rahatsız	18
Toplam	380

Şekil 4.36. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların konfor açısından yüzdelik dağılım

Katılımcılara “ Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını iklimsel konfor açısından nasıl buluyorsunuz?” sorusu yönelttiğinde, %83'lük oran konforlu olduğunu, %15'lik oran kısmen konforlu olduğunu ve %2'lik oran ise konforsuz olduğunu söylemiştir (Çizelge 4.35 ve Şekil 4.37).

Çizelge 4.35. Dış mekanların iklimsel konfor açısından değerlendirilmesi

İklimsel Konfor Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
Konforlu	315
Kısmen Konforlu (Orta)	56
Konforsuz	9
Toplam	380

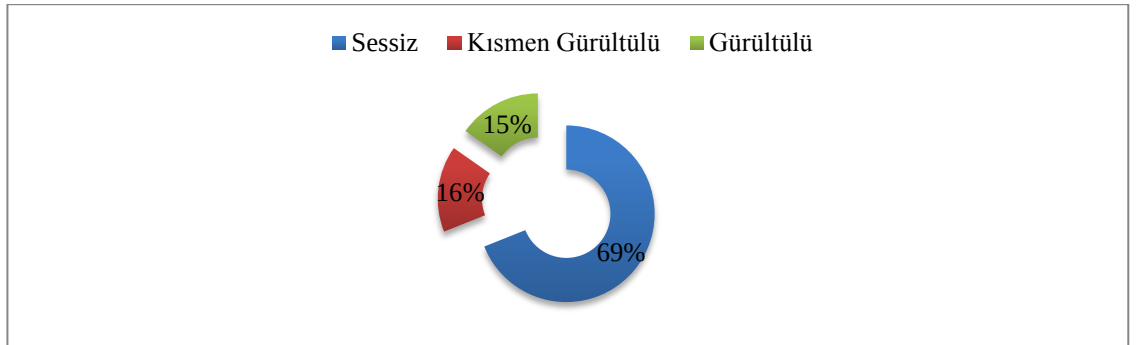

Şekil 4.37. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının iklimsel konfor açısından yüzdelik dağılım

Katılımcılara “Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının gürültü açısından nasıl buluyorsunuz?” sorusu yöneltildiğinde, %47’lik kısım sessiz, %27’lik kısım kısmen sessiz, %26’lık kısım ise gürültülü olduğunu ifade etmiştir (Çizelge 4.36 ve Şekil 4.38).

Çizelge 4.36. Dış mekanların gürültü açısından değerlendirilmesi

Gürültü Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
Sessiz	262
Kısmen Gürültülü	60
Gürültülü	58
Toplam	380

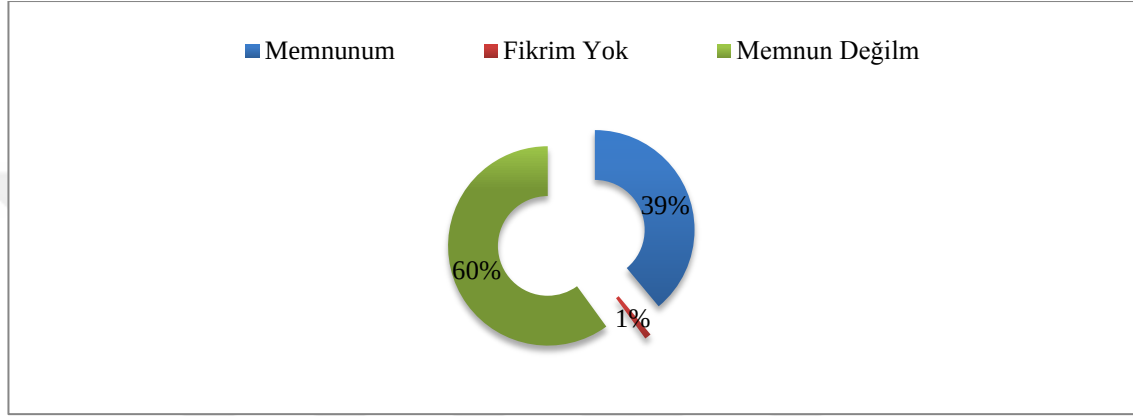

Şekil 4.38. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının gürültü açısından yüzdelik dağılım

Katılımcılara “Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında bulunan aydınlatma elemanlarından memnun musunuz?” sorusu yöneltildiğinde, %39’luk kısım memnun, %1’lik kısım fikrinin olmadığı ve %60’lık kısım ise memnun olmadığına dair cevap vermiştir. (Çizelge 4.37 ve Şekil 4.39).

Çizelge 4.37. Dış mekanların aydınlatma elemanları açısından değerlendirilmesi

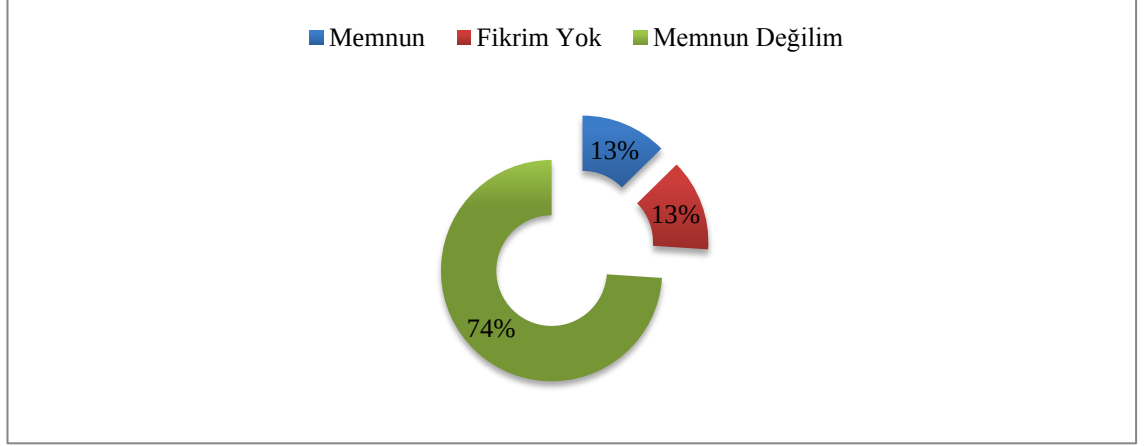
Aydınlatma Elemanlarının Memnuniyeti Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
Memnun	148
Fikrim Yok	4
Memnun Değilim	228
Toplam	380

Şekil 4.39. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının aydınlatma elemanları memnuniyeti açısından yüzdelik dağılım

Katılımcılara "Dış mekanlarda kullanılan yapısal peyzaj öğesi olan su elemanlarından memnun musunuz?" sorusu yönlendirildiğinde %13'lük kısım memnun olduğunu, %13'lük kısım fikrinin olmadığını, %74'lük kısım memnun olmadığını ifade etmiştir (Çizelge 4.38 ve Şekil4.40).

Çizelge 4.38. Dış mekanlarda su elemanlarının memnuniyeti açısından değerlendirilmesi

Su Elemanlarının Memnuniyeti Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
Memnun	48
Fikrim Yok	51
Memnun Değilim	281
Toplam	380

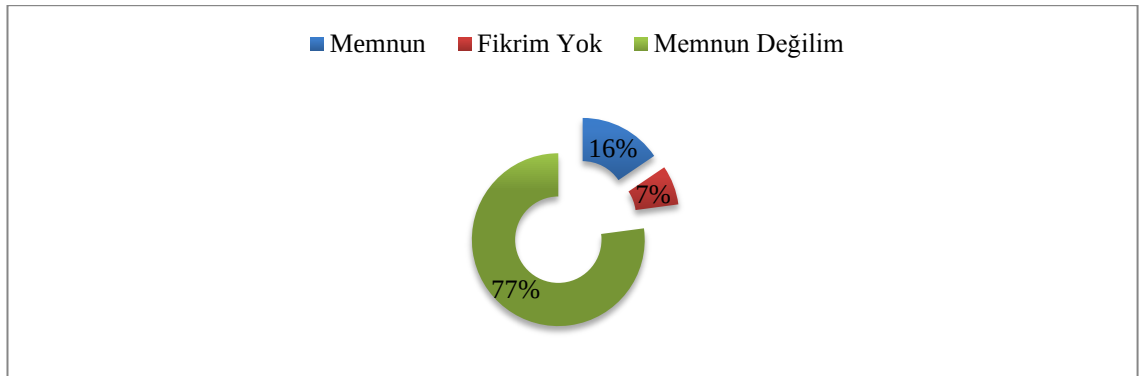

Şekil 4.40. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların su elemanlarının memnuniyeti açısından yüzdelerik dağılım

Katılımcılara "Dış mekanlarda kullanılan yapısal peyzaj ögesi olan zemin döşeme elemanlarından memnun musunuz?" sorusu yönlendirildiğinde, %16'lık kısmın memnun olduğu, %7'lik kısmının fikri olmadığı, %77'lik kısmın ise memnun olmadığı gözlemlenmiştir (Çizelge 4.39 ve Şekil 4.41).

Çizelge 4.39. Dış mekanlarda zemin döşeme elemanlarının memnuniyeti açısından değerlendirilmesi

Zemin Döşeme Elemanlarının Memnuniyeti Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
Memnun	59
Fikrim Yok	28
Memnun Değilim	293
Toplam	380

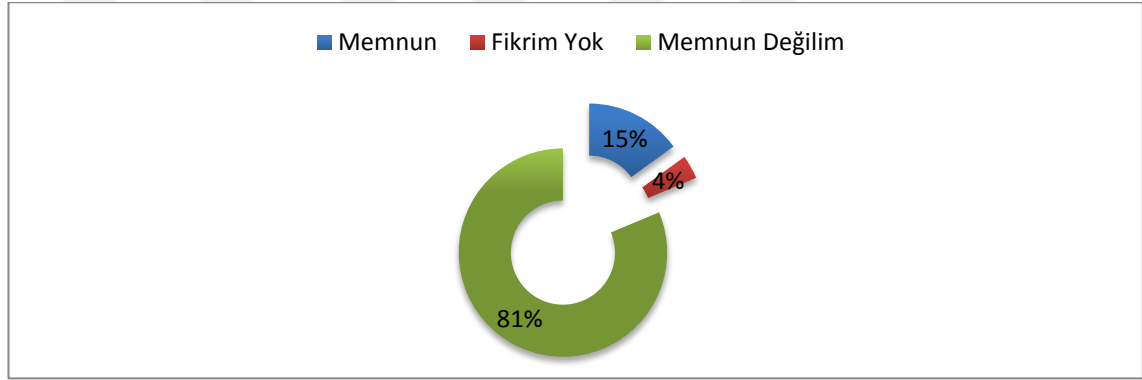

Şekil 4.41. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların zemin döşeme elemanlarının memnuniyeti açısından yüzdelerik dağılım

Kullanıcılara "Dış mekanlarda kullanılan yapısal peyzaj ögesi olan oturma elemanlarından memnun musunuz?" sorusu yönlendirildiğinde, %15'lik kısmın memnun olduğu, %81'lik kısmın ise memnun olmadığını ifade etmiştir (Çizelge 4.40 ve Şekil 4.42).

Çizelge 4.40. Dış mekanlarda oturma elemanlarının memnuniyeti açısından değerlendirilmesi

Oturma Elemanlarının Memnuniyet Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
Memnun	57
Fikrim Yok	14
Memnun Değilim	309
Toplam	380

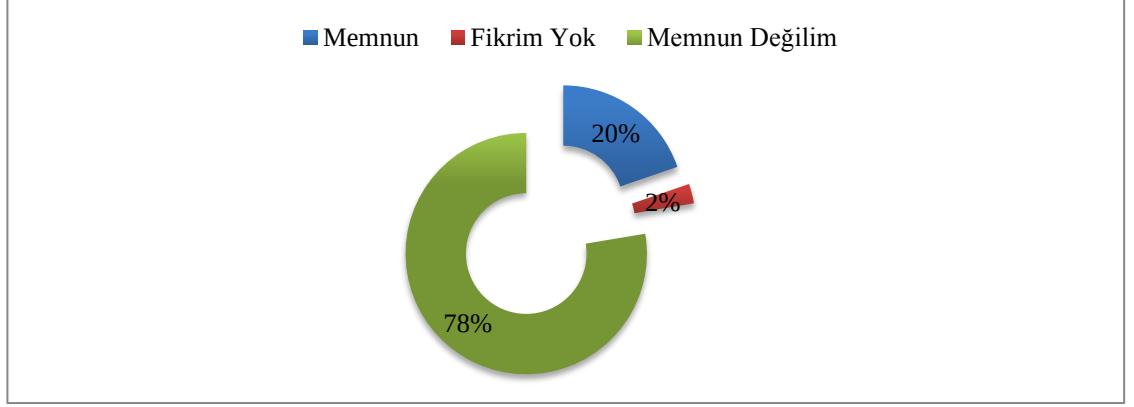

Şekil 4.42. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların oturma elemanlarının memnuniyeti açısından yüzdelik dağılım

Kullanıcılara "Dış mekanlarda kullanılan yapısal peyzaj ögesi çöp kutularından memnun musunuz?" sorusu yönlendirildiğinde, %20'lik kısmın memnun olduğu, %2'lik kısmın fikrinin olmadığı ve %78'lik kısım ise memnun olmadığını ifade etmiştir (Çizelge 4.41 ve Şekil 4.43).

Çizelge 4.41. Dış mekanlarda çöp kutularının memnuniyeti açısından değerlendirilmesi

Çöp Kutularının Memnuniyet Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
Memnun	75
Fikrim Yok	10
Memnun Değilim	295
Toplam	380

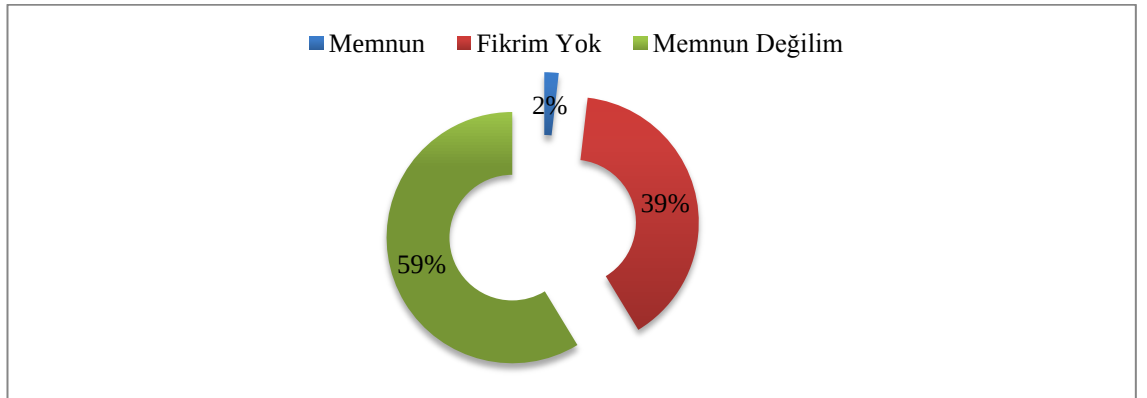

Şekil 4.43. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında çöp kutularının memnuniyeti açısından yüzdelerik dağılım

Katılımcılara "Dış mekanlarda kullanılan yapısal peyzaj ögesi olan heykel, anıt vb. elemanlarından memnun musunuz?" sorusu yönlendirildiğinde, %2'lik kısmın memnun olduğu, %39'luk kısmın fikrinin olmadığı ve %59'luk kısmın memnun olmadığı gözlemlenmiştir (Çizelge 4.42 ve Şekil 4.44).

Çizelge 4.42. Dış mekanlarda heykel, anıt vb. elemanların memnuniyeti açısından değerlendirilmesi

Heykel, Anıt Vb. Elemanların Memnuniyet Açısından Değerlendirilmesi	Sayı
Memnun	7
Fikrim Yok	150
Memnun Değilim	223
Toplam	380

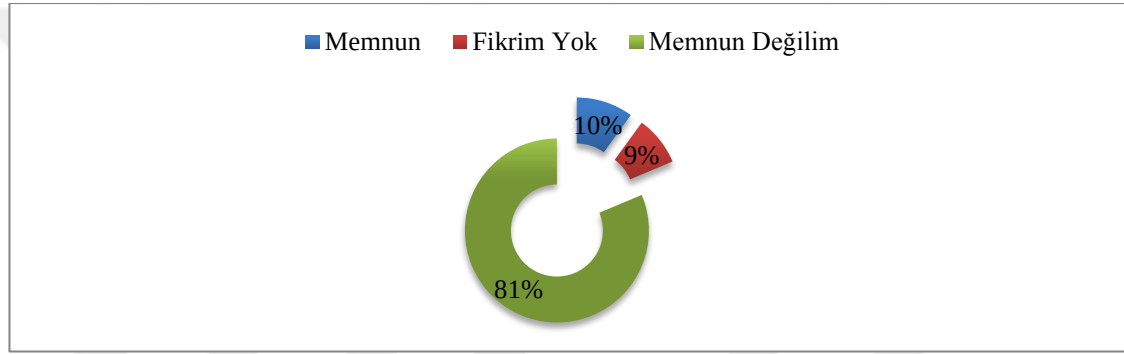

Şekil 4.44. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların heykel, anıt vb. elemanların memnuniyeti açısından yüzdelerik dağılım

Sandıklı Hüda-i Kaplıcalar da bulunan dış mekanların yeşil alan açısından yeterliliği sorgulandığında, %10'luk bir kısım memnun, %9'luk kısım fikir sahibi değil, ve %81'lik kısım ise memnun olmadığını ifade etmiştir (Çizelge 4.43 ve Şekil 4.45).

Çizelge 4.43. Dış mekanların yeşil alan yeterliliği

Yeşil Alan Yeterliliğinin Değerlendirilmesi	Sayı
Memnun	38
Fikrim Yok	33
Memnun Değilim	309
Toplam	380

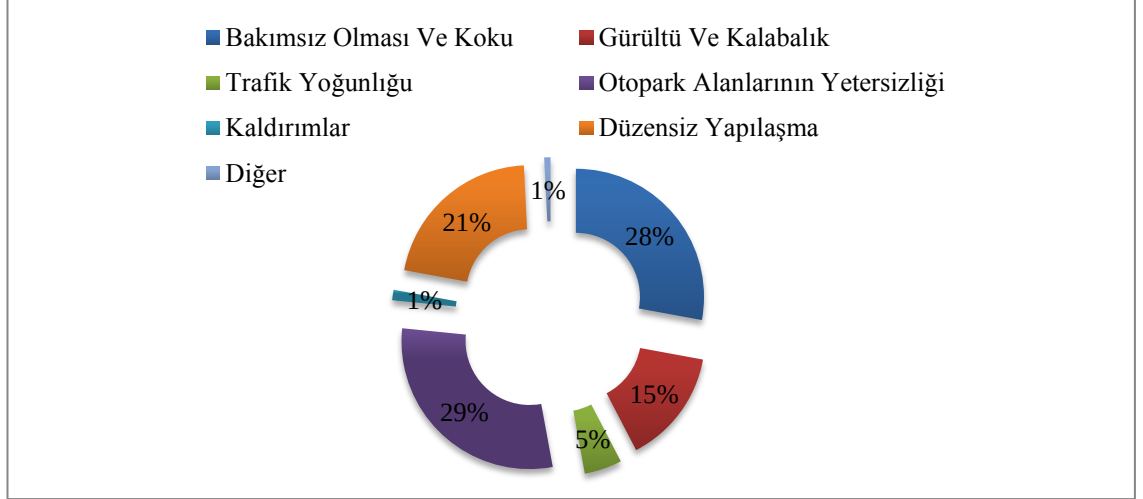

Şekil 4.45. Sandıklı Hüda-i Kaplıcaların yeşil alan açısından yüzdeler dağılımı

Katılımcılara "Dış mekanlarda sizi en rahatsız edici durum nedir?" diye sorulduğunda, %28'lik kısım bakımsız ve koku olmasından rahatsız olduğunu, %15'lik kısım gürültü ve kalabalıktan rahatsız olduğunu, %5'lik kısım trafik yoğunluğundan rahatsız olduğu, %30'luk kısım otopark alanının eksikliğinden rahatsız olduğunu, %1'lik kısım kaldırımların yetersizliğinden rahatsız olduğunu ve %21'lik kısım ise düzensiz yapılaşmadan rahatsızlık duyduğunu ifade etmiştir (Çizelge 4.44 ve Şekil 4.46).

Çizelge 4.44. Dış mekanlarda kullanıcıları en rahatsız edici durum

Kullanıcıları En Rahatsız Edici Durum	Sayı
Bakımsız Olması Ve Koku	106
Gürültü Ve Kalabalık	55
Trafik Yoğunluğu	18
Otopark Alanlarının Yetersizliği	112
Kaldırımlar	5
Düzensiz Yapılaşma	81
Diğer	3
Toplam	380

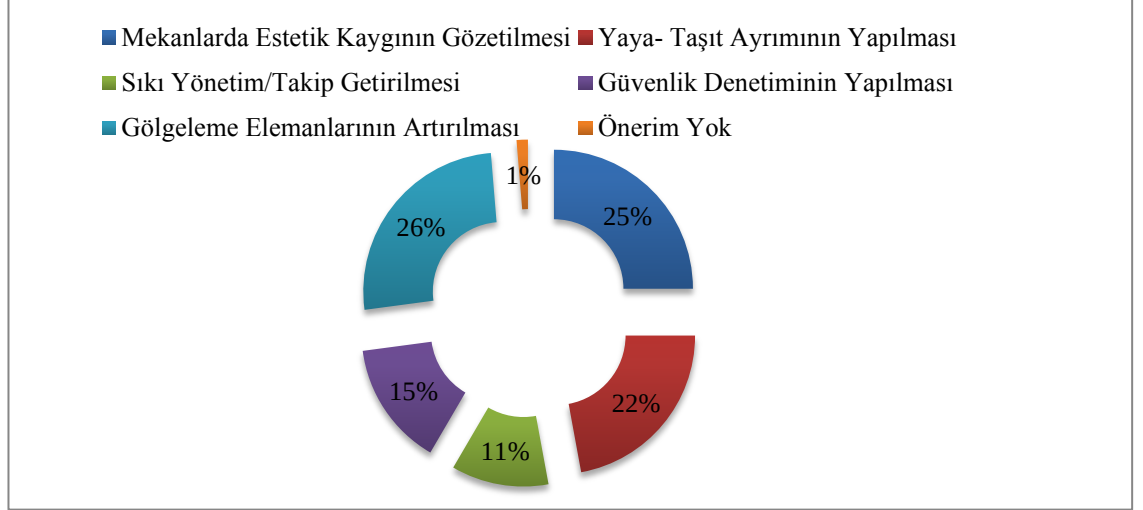

Şekil 4.46. Dış mekanlarda kullanıcıları en rahatsız edici durum açısından yüzdelik dağılım

Katılımcılara dış mekanların kullanımına yönelik önerileri sorulduğunda, %25'lik kısım mekanlarda estetik kaygının gözetilmesi gerektiğini, %21'i yaya-taşıt ayırımının yapılmasını, %11'i sıkı yönetim-takibin getirilmesini, %15'i güvenlik denetiminin yapılmasını, %26'sı gölgeleme elemanlarının yapılmasını söylerken %1'lik kısım ise öneride bulunmamıştır (Çizelge 4.45 ve Şekil 4.47).

Çizelge 4.45. Dış mekanların kullanılabilirlik açısından öneriler

Kullanılabilirlik Açısından Öneriler	Sayı
Mekanlarda Estetik Kaygının Gözetilmesi	95
Yaya- Taşıt Ayırımının Yapılması	84
Sıkı Yönetim/Takip Getirilmesi	43
Güvenlik Denetiminin Yapılması	55
Gölgeleme Elemanlarının Artırılması	98
Önerim Yok	5
Toplam	380

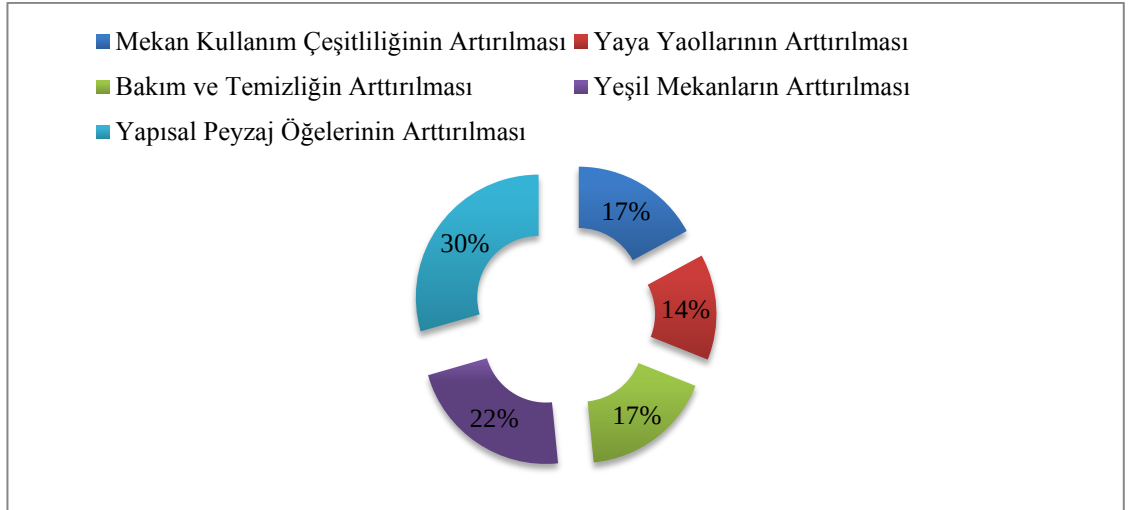

Şekil 4.47. Dış mekanların kullanılabilirlik açısından önerilere yönelik yüzdelik dağılım

Anketin son sorusu olan "Dış mekanlardan beklentiniz nedir?" sorusuna verilen cevaplar ise şöyledir; %17'lik kısım mekân kullanım çeşitliliğinin artırılmasını, %14'lük kısım yaya yollarının artırılmasını, %17'lik kısım bakım ve temizliğin artırılmasını, %22'lik kısım yeşil mekanların artırılmasını, %30'luk kısım ise yapısal peyzaj öğelerinin artırılmasını beklemektedir (Çizelge 4.46 ve Şekil 4.48).

Çizelge 4.46. Dış mekanlardan beklenen özellikler

Dış Mekanlardan Beklenen Özellikler;	Sayı
Mekân Kullanım Çeşitliliğinin Artırılması	65
Yaya Yollarının Arttırılması	53
Bakım Ve Temizliğin Arttırılması	66
Yeşil Mekanların Arttırılması	84
Yapısal Peyzaj Öğelerinin Arttırılması	112
Toplam	380

Şekil 4.48. Dış mekanlardan beklenen özelliklere yönelik yüzdelik dağılım

5. TARTIŞMA

Kentsel dış mekanların toplumun yaşamı üzerindeki etkileri oldukça önemlidir. Parklar, meydanlar, sokaklar, caddeler, rekreasyon alanları ve pazar yerleri kentsel dış mekân kullanıcılarının toplanacağı, buluşacağı ve birbirleri ile iletişime geçecekleri alanlardır. Özellikle günümüz şartlarında içinde bulunulan ortamlar bireylerin ortamdan uzaklaşma ve stresten arınma ihtiyacını daha da artırmakta, bu da kentsel dış mekanların önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Kentsel dış mekanların kullanıcı gereksinimlerine yönelik planlanması, tasarlanması ve uygulanması konusunda yapılan bütün çalışmalar, kontrollü ve iyi bir planlama, tasarım ve yönetimin kentsel dış mekanların başarısındaki önemi ortaya koymaktadır. Bu konuda geçmişten günümüze çeşitli çalışmalar yapılmış ve bir mekanın planlama, tasarım ve uygulamasında veya mekanın iyileştirilmesinde kullanıcı gereksinimlerinin dikkate alınmasına yönelik birçok kavramlar geliştirilerek birtakım tasarım prensiplerine ulaşılmıştır. Kentsel dış mekanların sosyal kullanım analizine yönelik çalışmaların öncüsü olarak görülen William H. Whyte, bu alanların tasarımı için yararlı bir rehber oluşturmuştur (Whyte, 1980 ve Whyte, 1998). Whyte yeterli oturma alanı, güneşe ulaşma, rüzgârdan korunma, yiyecek, su ve vejetasyon sağlanmasının bir alanın yeterince kullanılmasının şartları olarak özetlemektedir. Lawrence Halprin, Randy Hester ve son yıllarda Walter Hood ve Laurie Olin gibi peyzaj mimarları projelerinde başarılı ve fonksiyonel tasarımların daha kullanışlı ve tercih edilir kentsel dış mekanlar ortaya konulabileceğini göstermişlerdir. Lawrence Halprin, Portland'daki Forecourt ve Lovejoy şelaleleri ve Washington D.C. deki FDR Anıt Parkı çalışmalarında kullanıcı karmaşıklığı, kullanım koreografisi ve insan dinamiği gibi konuları ortaya atarak oldukça etkili mekânlar yaratmıştır (Halprin, 1986). New Yor'taki Bryant Park'ın yeniden canlandırma projesinde oldukça başarılı olan Laurie Olin ise, çoğunluğu San Fransisco ve New Yor'ta yer alan çalışmalarında kullanıcı gereksinimleri ve iyi bir tasarımı başarıyla birleştirmektedir.

Kentsel dış mekanlarda kullanıcı gereksinimlerini göz ardı eden iyi tasarlanmış alanlarla ilgili çeşitli örnekler olmasına rağmen, yapılan çalışmalar da ortaya çıkan sonuçlar tasarımın tek başına başarılı bir mekân oluşturmada yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Etkili ve başarılı bir tasarımda, mekanın boyutuna bakılmaksızın, en kritik faktöro mekanı kullanan kullanıcı gereksinimlerini karşılamaktır. Kentsel dış mekanları kullanıcı gereksinimlerine göre tasarlamak, ilgili konuda çalışan tasarımcılar ve yöneticiler için en önemli konulardan biri olmayı devam ettirmektedir. Gelecekte de kullanıcı gereksinimleri ve uyumsuzlukları ve bunların kentsel dış mekanların gelişimi üzerindeki etkisi önemini sürdürecektir. Kentsel dış mekanların türü ve içeriği birbirinden farklı olmakla birlikte, çoğu alanda ortak olarak kullanılabilen temel prensipler bulunmaktadır (Francis, 2003):

- Herhangi bir kentsel açık alan tasarımı ve yönetiminde kullanıcı gereksinimleri göz önüne alınmalıdır.

- Program oluşturma, kullanıcı gereksinimlerinin karşılanmasında oldukça etkilidir.
- Kamusal alanların tasarım ve yönetiminde, insanların alana ulaşım ve alandan yararlanma ve kullanım hakkı korunmalıdır.
- Kentsel açık alanların tasarımı ve yönetiminde, kullanıcılar ve yakın çevresinde ikamet edenlerin görüşlerine yer verilmelidir.
- Kentsel açık alanların tasarım ve yönetiminde tasarımcı ve kullanıcıların görüş açıları bir arada yer almalıdır.
- Proje daha sonra düzeltmelere ve gelişmelere olanak sağlayacak şekilde adapte edilebilir ve esnek olmalıdır.
- Projenin uzun vadeli başarılı olmasında uygulama sonrası değerlendirme ve gerekirse tekrar tasarlama sürecine yer verilmelidir.

Çalışma Afyonkarahisar Sandıklı ilçesinde, turizm potansiyeli oldukça fazla olan fakat beklenen yoğunlukta tercih edilmeyen Hüda-i Kaplıcalarında gerçekleştirilmiş olup bu mekânın kullanıcılar tarafından neden tercih edilmediği konusunda bazı araştırmalar ve bu araştırmalar doğrultusunda çalışılarak analizler yapılmıştır.

Kentsel dış mekanların kullanıcı gereksinimleri yönünden değerlendirildiğinde bu gereksinimlerin; ulaşılabilirlik, konfor ve estetik, çeşitlilik, kent mobilyaları, güvenlik, temizlik ve bakım faktörleri olduğunu görmekteyiz.

Kentsel dış mekanlarda ulaşılabilirlik kullanıcıların o mekânı daha aktif kullanabilmeleri ve tercih edilmeleri açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. İstenilen mekânın herkes tarafında kullanımını sağlayabilmek için o mekâna ulaşım engellerinin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Çünkü bireylerin bir mekânı kullanabilmeleri için öncelikle o mekâna ve mekandaki alanlara kolaylıkla ve sağlıklı bir şekilde ulaşım sağlıyor olabilmeleri gerekir.

İyi bir kent formu tanımlayan Lynch'in de (1984), başarılı bir kenti tanımlarken, insanları birbirlerine, aktivitelere, servislere, bilgiye ve mekanlara ulaşmasını sağlayan ve bu ulaşımın günün her saati, her mevsim devam edebildiği bir sistem olarak belirttiği bilinmektedir.

Yapılan anket çalışmasına bakıldığında Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarına ulaşım ve erişime yönelik yöneltilen sorulara verilen cevaplarda %24'lük bir kısım bu mekâna ulaşımın kolay, %76'lık kısım ise bu mekâna ulaşımın zor ve güçlüğüyle olduğunu söylemiştir. Çalışma kapsamında yerinde yapılan incelemelerde ise mekâna atıl bir yoldan sadece araç yolu ile ulaşım sağlandığı gözlemlenmiştir. Bu gözlemler doğrultusunda kentsel dış mekânı oluşturan bu alanlara ulaşım ve erişimin sağlanabilmesi için daha sağlıklı ve tercih edilebilir yollar yapılması ve ilçe merkezine yakın olan bu mekâna ulaşım çeşitlendirilerek bisiklet yolları oluşturulması gerekmektedir. Aksi takdirde bu mekanların kullanımını ve işlevselliğini arttırmak söz konusu olamaz.

Kentsel dış mekân kullanımında kullanıcı gereksinimlerine bakıldığında diğer önemli bir gereksinimin konfor olduğunu görmekteyiz. Konfor kullanıcıların kentsel dış mekân tercihleri açısından oldukça önemlidir.

Isısal, görsel ve işitsel boyutları olan konfor koşulları, kentsel dış mekânların kullanımını etkilemektedir. Rüzgar, gün ışığı-radyasyon, nem, sıcaklık birbiri ile ilişkili olarak ısısal konforu etkileyen iklimsel faktörlerdir. Kentsel dış mekânlarda ağaçlardan, ideal konfor koşullarının sağlanması açısından önemli kazanımlar sağlanmaktadır. Rüzgardan korunma, gün ışığı denetimi sağlayan ağaçlar, havayı temizleyici, sıcaklığı düşürücü ve gürültü kesici ya da azaltıcı olmaları sayesinde konfor koşullarının sağlanmasında çok yönlü yarar sağlamaktadır. Yaklaşık olarak 22 C°'nin altındaki sıcaklıklarda dış mekânda oturabilmek için, güneş ışınlarına ihtiyaç duyulur ve rüzgardan da korunmanın gerekli olduğu belirtilmektedir. Kışın yaprak döken türde ağaçların kullanılması, yazın güneş ışınlarını kesmesi, kışın ise geçirgenlik sağlama özelliğiyle iklimsel konfor açısından istenilen bir çözümdür (Beer, 1990; Voolley, 2003).

Bir başka kullanıcı ihtiyaç ve gereksinimlerini etkileyen konfor koşulları ise görsel ve işitsel konfordur. Birçok çalışmanın yapıldığı kentlerden olan New York ve San Francisco'da, çok çeşitli renk, doku, oturma alanları, peyzaj elemanları gibi öğelere sahip alanların yoğun olarak kullanıldığı saptanmıştır. Bu kentlerde yaşayan ve gün içerisinde kapalı mekânlarda, standart bir ortam içinde çalışan insanlar üzerinde, bu tür çeşitliliğe sahip mekânların rahatlatıcı bir etki yarattığı belirlenmiştir (Marcus ve Francis, 1998).

İşitsel konfor açısından ise dış mekânda trafik gürültüsünü azaltmak ve önlemek için aktif ve pasif önlemler alınması gerekmektedir. İşitsel konfor, kentsel dış mekânlarda istenmeyen seslerin, aktif ve pasif önlemlerle azaltılması ya da önlenmesi yoluyla sağlanmaktadır. Aktif önlemler yol kenarındaki, pasif önlemler ise binalardaki düzenlemeleri içermektedir. Genel trafik düzenlemeleri dışında, yapılaşmış çevre içerisindeki sınırlı boşluklarda, gerçekleştirilmesi daha kolay olan bir önlem, gürültü perdelerinin düzenlenmesidir. Gürültü perdeleri, doğal, yapay ve karışık tip olmak üzere üç ana gruba ayrılmaktadır. Çalı, çalılıklı toprak şev gibi doğal perdelerin kullanılmasıyla aynı zamanda, ısısal ve görsel konfor açısından da olumlu etkiler sağlanmaktadır (İyınam ve ark., 2001).

Yapılan anket çalışmalarında Sandıklı Hüda-i Kaplıcaları konfor açısından değerlendirildiğinde; sadece %6'lık bir kısmın dış mekanların konfor olarak çok rahat bulunduğunu, %52'lik yani büyük bir çoğunluğun ise konfor açısından rahatsız yakın olduğunu belirten cevaplar vermektedir. Özellikle iklimsel konforun mekanları kullanımlarında etkili olduğunu belirten kullanıcılar konforun kendileri için önemli bir gereksinim olduğunu da dile getirmişlerdir. Bu kapsamda kentsel dış mekanların kullanımını arttırma ve tercih edilmesini sağlamak için sıcak ve soğuğa, ses ve

gürültüye karşı konforu oluşturacak gerekli çalışmalar yapılmalı ve uygulanmalıdır. Bunun yanında unutulmaması gereken bir diğer husus ise mekân da oluşturulmak istenen konfor sağlanırken o mekânın estetik açıdan da düşünülmesi gerektiği göz ardı edilmemelidir. Çünkü kullanıcılar konfor ve estetiği eşit ölçüde değerlendirmekte ve eleştirmektedir.

Kentsel dış mekanlarda kullanıcı gereksinimlerinden bir diğer önemli gereksinim ise çeşitlilik olduğunu görmekteyiz. Mekanların işlevsel ve mekânsal olarak çeşitlilik göstermesi o mekanların tercih edilme nedenlerini büyük bir ölçüde etkilemektedir.

Postmodern kentin tüketim mekânlarının hedefi eğlence faktörünü kullanarak tüketiciyi yakalayabilmektir diyen Zukin (2003), bu kapsamda, alışveriş merkezlerinde tüketimi canlandırma arayışının bir parçası olarak alışveriş ortamını anımsatmayan davet edici, temalı, eğlenceli bir ortamın yaratılması amaçlanmalıdır demiştir.

Kentsel dış mekanlardaki çeşitlilik o mekanların tercih edilme miktarını ve kullanıcı sayısını önemli ölçüde arttırmaktadır. Bir çalışmada, meydanlardaki kullanıcı sayısının etkinliklerin olduğu günlerde, diğer günlere oranla oldukça arttığı belirtilmekte ve kullanıcı sayısındaki artış %87'lik bir oran verilerek vurgulanmaktadır (Marcus ve Francis, 1997).

Çalışma kapsamında yapılan araştırmalarda kullanıcılara yönlendirilen “Dış mekanlardan beklediğiniz özellikler nelerdir?” sorusuna cevap olarak mekân kullanım çeşitliliğinin artırılması yönünde verilen cevap kullanıcı gereksinimleri açısından dikkate alınması gereken bir konu olduğunu göstermektedir. Kullanıcıların mekân kullanımlarında ihtiyaç duydukları çeşitlilik, farklı rekreasyon ihtiyaçlarını gün içinde karşılayabilmelerini kolaylaştıracaktır. Kullanıcılar bir mekâna gittiklerinde o mekânın hem çocuklarına hitap etmesini beklerken hem de kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek yeterlilikte olmasını, zamanlarını mekân içerisinde verimli değerlendirmeyi hedefleyecektirler. Bu yüzden kentsel dış mekanlar planlanırken ve tasarlanırken o mekânı kullanacak kullanıcıların tamamına hitap ediyor özellikle ve çeşitlilikte olmasına dikkat edilmelidir.

Çalışmada tespit edilen kentsel dış mekanlarda kullanıcı gereksinimlerinden bir diğer gereksinim ise kent mobilyalarıdır. Kentsel dış mekanları var eden kent mobilyalarının kullanıcı gereksinimlerini karşılaması ve mekâna kimlik kazandırması açısından önemi oldukça büyüktür ve göz ardı edilemez.

Kamusal dış mekânlarda, oturma eyleminin gerçekleşmesi için koşulların elverişliliği gerekmektedir. İnsanların oturmak için yaptıkları seçimleri inceleyen araştırmalarda, görüşün engellenmediği, iyi iklimsel koşullara sahip ve mekânın kenarlarının ya da insanların arkalarını korunaklı hissettikleri yerlerin oturmak için tercih edildiği belirlenmiştir (Gehl, 1989).

Yapılan çalışmada kentsel dış mekanları vareden; aydınlatma elemanları, su elemanları, zemin döşeme elemanları, oturma elemanları, çöp kutuları, heykel, anıt vb. elemanlar ele alınarak kullanıcılara bu mobilyalar hakkında memnuniyetleri sorulmuştur. Kullanıcılar kentsel dış mekanlarda kullanılan bu elemanların yeterli olmadığını ve kullanım açısından memnun kalmadıklarını dile getirmişlerdir. Kentsel dış mekanların daha yaşanabilir ve tercih edilebilir olmasını etkileyen kent mobilyalarının o mekânı kullanma veya tercih etme konusunda oldukça etkili olduğunu görmekteyiz. Bu yüzden kentsel dış mekânda kullanılan kent mobilyaları ayrı ayrı ele alınmalı ve kullanıcı gereksinimleri dikkate alınarak planlanmalı ve nitelikli tasarımlara yer verilmelidir.

Çalışmada tespit edilen bir diğer gereksinim ise güvenlidir. Kentsel dış mekân kullanıcılarına kullandıkları mekanlara yönelik öneriler sorulduğunda önemsenecek bir çoğunluğun mekanların güvenlik açısından denetlenmesi ve güvenli mekanlar oluşturulması yönünde cevaplar alınmıştır. Çünkü kullanıcıları güvenlik açısından var olan riskler rahatsız ve tedirgin etmektedir.

Özel-kamusal mekânlarda, günlük yaşamın belirsizlikleri ve risklerinin yer almadığı, tercih edilmiş, korunmuş bir ortamın sağlandığı ve bu açıdan kamusal mekânların bir illüzyonunun yaratıldığı belirtilmektedir (Banerjee, 2001; Erkip, 2001; Zukin, 2003).

Bu bağlamda güvenlik gereksiniminin sağlanması için kentsel dış mekân kullanımlarını engelleyecek ve tehlike arz edecek durumlar ortadan kaldırılmalı veya denetim altına alınmalıdır. Bir mekânda güvenliği oluşturma hususunda o mekânda kullanılan aydınlatma elemanları kullanımı vazgeçilmez bir etmendir. Mekanlar planlanırken ve tasarlanırken mekanların yeterli aydınlatılmasına özen gösterilmelidir. Bu durumun kontrol altına alınması kullanıcıların kentsel dış mekanları daha aktif kullanmalarında oldukça etkili olacaktır.

Son olarak kentsel dış mekanların temiz ve bakımlı olması da kullanıcıların o mekanları tercih etmesini etkileyen bir faktör olmasının yanında kullanıcılar için en önemli gereksinimdir. Çalışma kapsamında yapılan ankette kullanıcılara yönlendirilen “Dış mekanlara yönelik beklentileriniz nedir?” sorusuna yanıt olarak mekanların bakım ve temizliğinin arttırılması cevabı azımsanmayacak çoğunlukta alınmıştır. Kullanılan dış mekanların temizliği eleştirilerek bakım açısından yeterli bulunmadığı yargısı öne sürülmüştür.

Bu konuda yerel yönetimlerin denetimi ve kontrolü altında olan bu mekanlar için gerekli bütçe ayrılmalı ve bu konu bozardı edilmemelidir. Çünkü bu konu kullanıcı gereksiniminin dışından insan sağlığı açısından da oldukça önemlidir. Temizliğin sağlanabilmesi için kent mobilyası olarak kullanılan çöp kutularının yeterliliğine özen gösterilmeli ve bunların rutin toplatılması kontrol altında olmalıdır. Bakım için ise

planlanmış zaman dilimlerinde kentsel dış mekanlarda kullanılan tüm mobilya ve materyaller denetlenerek kontroller sağlanmalıdır.

Çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda kentsel dış mekân kullanımında kullanıcı gereksinimleri dikkate alındığında mekanların kullanımlarının artacağı için Sandıklı Hüda-i Kaplıcaları'nın mekân planlaması ve tasarımına yönelik bazı öneriler geliştirilmiştir. İlk olarak kentsel dış mekân kullanan kullanıcıların gereksinim ve ihtiyaçları belirlenmelidir, dış mekanlar yaş, gelir veya meslek grubu gözetmeksizin o mekânı kullanabilecek tüm bireylere hitap edecek şekilde planlanmalı ve tasarlanmalıdır. Kullanılacak mekanlar aktivite ve sosyallik açısından çeşitlilik içermeli, sıkıcılıktan uzaklaştırılmalıdır. Gerek mekâna yönelik gerek mekân içerisinde yönlendirme çok iyi bir şekilde sağlanmalıdır. İstenilen mekânlara ulaşım sağlıklı bir şekilde sağlanabilmeli ve ulaşım konusunda çeşitlilik oluşturularak bireylerin bu mekanlara ulaşımını sadece özel araçla değil bisiklet veya yürüyüş yolları da tasarlanarak çeşitli imkanlara olanak verilmelidir. Mekanların tasarım ve planlanmasında konfor ve estetik kaygısı göz ardı edilmemeli, mekanların güvenliğini tehlikeye atacak tüm unsurlar ortadan kaldırılmalıdır.

6. SONUÇLAR

Çalışma alanı olan Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında kentsel dış mekanların kullanıcı memnuniyeti yönünden değerlendirilebilmesi adına 380 kişiye anket çalışması uygulanmıştır. Uygulanan anket çalışmasının ilk aşamasını oluşturan demografik özelliklere yönelik sorularla, dış mekanları aktif olarak kullanan kullanıcıların %53'lük yüksek bir oranla kadınlar olduğu gözlemlenirken katılımcıların %77'lik yüksek bir oranın evli olduğu, yaş gruplarına bakıldığında ise %41'lik en yüksek oranla 55 ve üstü yaş aralığı, %4'lük en düşük oranla ise 18-25 yaş aralığı kullanıcıların tercih ettiği analiz edilmiştir. Kullanıcıların eğitimleri sorgulandığında en fazla %44 oran ile okur-yazar seviyesinde kullanıcıların olduğu gözlemlenirken %4'lük en az oranla ise üniversite mezunlarının kullandığı gözlemlenmiştir. Katılımcıların mesleklerine bakıldığında mekânın en fazla emekliler tarafından kullanıldığı, en az ise işsiz ve öğrenciler tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir. Gelir durumlarına bakıldığında en fazla orta gelirli, en az ise yüksek gelirli vatandaşlar tarafından tercih edildiği görülmekte olan Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarına en fazla bulunduğu ilçe olan Sandıklı'dan katılım sağlandığı görülürken en az ise Afyonkarahisar ilinden katılım sağlanmaktadır.

İkinci aşama da ise kentsel dış mekân kullanımlarına yönelik sorular yöneltilerek bu mekanların kullanımı hakkında bilgiler elde edilmiştir. İlk olarak kentsel dış mekân olarak Hüda-i Kaplıcalarını tercih etmelerindeki neden sorulmuş, cevap olarak ise %41'lik en yüksek oranla alanda bulunan kaplıcalardan faydalanmak için gelindiğinde dış mekanların da ziyaret edildiği söylenilmiştir. Mekân olarak en sık kullanılan alanın hangisi olduğu sorulduğunda ise yine kaplıca olması nedeni ile en fazla oran sıcak sular (apartlar) olmuştur. Kullanıcılara bu mekanlara hangi sıklıkla geldiği ve geldiğinde ne kadar zaman geçirildiği sorulduğunda ise en fazla oranda cevap veren katılımcıların haftada bir ve on beş günde bir geldiği, geldiklerinde ise bir günden fazla kaldıkları gözlemlenmiştir. Kaplıcalara nasıl ulaşım sağladıkları yönünde sorulan sorunun cevabında ise en fazla özel araçla geldiği görülürken en az ise yürüyerek ve bisikletle geldiği analiz edilmiştir.

Son aşamayı oluşturan kullanıcı memnuniyeti ve çevresel algıya yönelik sorularda ise dış mekanların kullanımı ve tercih sebebine yönelik birçok noktaya değinilmiş ve mekanların işlevsellik ve kullanımını artırabilme yönünde çıkarımlarda bulunulmuştur. Bu çıkarımları ele alacak olursak; kullanıcıların mekâna ulaşımının zor olduğu, kaplıcalara gelmek için büyük bir yoğunluğun yönlendirmeleri yetersiz bulunduğu gözlemlenirken, Sandıklı ilçesinden her yarım saatte bir kalkan toplu taşıma araçlarının hareket sıklığından memnun olunduğu görülmektedir. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını dış mekanlarından faydalanmak için ziyaret etme nedenleri sorulmuş ve buna %50'lik yüksek bir oranla rekreasyona imkân sağlaması amacı ile olduğu cevabı verilmiştir. Kaplıcalar denildiğinde kullanıcının aklına gelen ilk şey kaplıca olma nedeni olan sıcak sular denilmiştir. Kullanıcılar kaplıcanın bulunduğu yüzey alanını kısmen yeterli bulunduğunu ifade ederken, düzen açısından alanın düzensiz olduğunu ifade etmektedirler.

Dışmekân olarak da en fazla kent parkından, mesire/piknik alanları ve meydandan faydalandıklarını söylemişlerdir. Mekanların sosyo-kültürel aktivite açısından kullanımı sorulduğunda cevap olarak yüksek yoğunluğun monoton olduğu cevabını verdiğini görmekteyiz. Mekanların kısmen güvenli olduğu söylenirken bakım olarak da kısmen bakımlı olduğu söylenmektedir.

Burada bulunan mekanların monoton olduklarını söyleyen kullanıcılar bu alanların gece kullanımı için aydınlatmasının ve güvenliğin kısmen yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Kısmen bakımlı bulunan mekanların konforlu olmadığı, kısmende gürültülü olduğu yorumu yapılmıştır. Mekanların iklim olarak kullanıcılarını memnun ettiğini görülürken, sosyal iletişim, canlılık ve etkinlik açısından sıkıcı bulunduğu tespit edilmiştir. Kullanıcılara peyzaj öğeleri hakkında yönlendirilen sorular da alınan cevaplar ise şöyledir; yeşil alan olarak yeterli olarak görünen mekanlar, su elemanları, oturma elemanları ve zemin döşeme elemanları açısından memnuniyeti yakalayamamış, heykel, anıt vb. elemanların kullanımlarından da habersiz olduğu gözlemlenmiştir. Kullanıcıları dış mekanlarda en rahatsız eden etkinin bakımsızlık, kötü koku ve otopark sıkıntısı olduğu görülmüştür. Alandan en çok beklenen özellikler sorulduğunda beklentinin en çok yeşil mekanların artırılması ve yapısal peyzaj öğelerinin artırılması olsa da bunun yanında mekân kullanım çeşitliliğinin artırılması, yaya yollarının artırılması, bakım ve temizliğin artırılması şıklarına verilen oranlarda birbirine oldukça yakın olmuştur.

Uygulanan anket sonuçlarından elde ettiğimiz verileri değerlendirdiğimizde kentsel dış mekanların kullanımında ve bu mekanların kullanımını artırmada ulaşılabilirliğin, konfor ve estetiğin, çeşitliliğin, kent mobilyalarının, mekân güvenilirliğinin, temizlik ve bakımın oldukça önemli rol oynadığı bulguları elde edilmektedir.

6.1. Ulaşılabilirlik

Kentsel dış mekanlar kullanılabilirlik ve işlevsellik yönünden değerlendirildiğinde mekanlara ulaşılabilirlik bu kavramları etkileyen en önemli etkidir.

Ulaşılabilirlik; toplumun kentsel dış mekanları içine alan parklar, meydanlar, konutlar, sokaklar, caddeler vb. tüm mekanlara ve bu mekanların tamamına ulaşabilme, erişebilme olgusudur. Ulaşılabilirliği, mekânın bulunduğu konum, kullanılan mekanların dağılımı, ulaşım için kullanılan araçların tercihi gibi birçok etken etkiler.

Ulaşımın fırsat eşitliği açısından değerlendirilmesi oldukça önemlidir. Kentsel dış mekanlara ulaşılabilir olanakların çeşitliliği ve güvenliği bu mekanların toplum hayatına ayırım yapmaksızın katılımını sağlayacaktır.

Kentsel dış mekanların kullanılabilirlik ve işlevselliğini artırmak için ulaşılabilirliğini her yönünden en iyi şekilde sağlamak birinci kuraldır. Çalışma alanı

olan Sandıklı İlçesi Hüda-i Kaplıcalarına ulaşım değerlendirildiğinde; turizm potansiyeli yüksek bu alana ulaşımın sadece özel ve toplu taşıma araçları ile sağlandığını görmekteyiz. Ulaşım için kullanılan yola baktığımızda ise yolun kullanıma elverişsiz toprak yol ve âtil durumda olduğu, yolun sadece araç yolu olarak kullanıldığı bisiklet ile ulaşımına uygun olmadığı, güvenlik açısından değerlendirildiğinde ise güvenliği oluşturacak hiçbir tedbirin alınmadığı görülmektedir. Ulaşılabilirlik açısından değerlendirilen tüm bu etkenler bu alanda bulunan kentsel dış mekân kullanımını olumsuz etkilemektedir. Alana ulaşım için kullanılan yolun güvenliğini artırmak, alana gitmek için kullanılan toplu taşıma araçlarının gidiş-geliş sıklığını artırmak ve araç yoluna ek bisiklet yolu imkânı sağlamak bu mekâna ulaşım sorununu çözmemizde oldukça yardımcı olacaktır.

Kentsel dış mekanlarda ulaşım sorununun çözülmüş olması ve yeni tasarlanmış uygulamaların toplumun geneline hitap etmesi bu mekanların kullanım ve işlevselliğini artırma yönünde oldukça etkili olacaktır.

6.2. Konfor ve Estetik

Kentsel dış mekanlarda yeterli konfor düzeyinin sağlanması; güneş, ısı, ışık, yağmur gibi birtakım iklimsel koşulların bir toplum için en elverişli hale getirilmesi ile mümkündür. Aynı şekilde toplum kentsel dış mekanlara bir takım sosyal ve kültürel özellikler nedeni ile yönelir. Yoğun kentsel yaşam temposunda bireylerin dinlenmek ve birbirleri ile iletişim sağlamak, sohbet etmek, yeme içme gibi oturarak yapılan aktiviteler için toplanma durumunda da kentsel dış mekanları kullanımlarına göre uygun hale getirmek o mekânların konforunu artıracaktır. Kentsel dış mekanlarda kullanılan oturma elemanlarının rahat ve yeterli olması, yerleşim özellikleri, konumları, bireysel ve gruplar halinde kullanılabilir olmaları, gölgeleme elemanlarının bulunup bulunmaması gibi etmenler konfor düzeyini etkileyeceği için mekanların işlevselliğini ve kullana bilirliliğini de arttıracaktır.

Bu yüzden algılarına bilirlilik açısından konforu etkileyen; güvenlik, oturma bilirlilik, etkileyicilik, çekicilik, yeşil alan miktarı ve temizlik gibi etmenler mekânın konfor açısından değerlendirildiğinde ihtiyaca cevap veren etmenlerdir.

Özellikle kentsel dış mekanların tasarımı ve uygulamalarında toplumun ihtiyaç hiyerarşisi göz önünde bulundurulması ve belirli bir konfor düzeyine ulaşması o mekânın kullanımını önemli ölçüde etkileyecektir.

Kentsel dış mekanlarda kentsel konforun yanında kentsel estetikte toplumu o mekânı yaşamaya teşvik etmesi nedeni ile oldukça önemli bir yere sahiptir. Kentsel dış mekanlarda estetik kaygıyı çeşitli sanat öğeleri olan heykeller, belli bir kullanıma hizmet veren duraklar, panolar vb. dış mekân donatı elemanları ile giderebiliriz.

Bir sokağın estetik elemanlarını; banklar, sokak lambaları, işaret levhaları, reklam panoları gibi donatı elemanları oluştururken aynı şekilde bir parkın, bir

meydanın estetik için kullanılan elemanlarını da o mekânda kullanılan donatı elemanları ile sağlamak mümkündür.

Kentsel dış mekanlarda bireylerin ve toplumun estetik gereksinimlerini karşılamak ve o mekânı kullanmalarına katkıda bulunmak için, sanatsal oluşumu içinde barındırdığı estetik değerler önemli bir araç olabilir. Sanat kavramının kentsel dış mekanlarda kullanımı o mekanların daha merak uyandırıcı, heyecan verici ve canlı kalmasına neden olacaktır. Bu durum da kentsel dış mekanların kullanımını ve işlevselliğini olumlu yönde etkileyecektir.

6.3. Çeşitlilik

Kentsel dış mekanların kullanıcı gereksinimleri ele alındığında çeşitlilik kavramının bu gereksinimlerin önemli bir maddesini oluşturduğu görülmektedir. Kentsel dış mekanlarda çeşitlilik o mekandaki hizmete, sosyal ve kültürler aktivite çeşitliliğinin dağılımına ve bu dağılımın mekânsal olarak birbiri içinde entegre olabilmesine bağlıdır. Kentsel dış mekanlarda kullanılabilmek, işlevsellik ve estetik açıdan sağlanan çeşitlilik mekânı kullanan toplumun psikolojik olarak ihtiyaç duyduğu en önemli özelliklerden biridir. Sosyal ve kültürel özellikleri içinde barındıran kentsel dış mekanlarda çeşitlilik toplum arasındaki etkileşimi artırmasının yanında bu mekanların kalitesini artırma açısından da önemli bir yere sahiptir.

Günümüzde kentsel dış mekanları kullanan toplumun bu mekanlara yönelik çeşitlilik, farklılık ve hızlı değişimler aradığı görülmektedir. Bu yüzden bir dış mekânda ne kadar çok kullanım çeşitliliğine hizmet veren alanlar varsa bu mekanlar daha yaşanabilir, kullanılabilir mekanlar haline dönüşecektir.

Kentsel dış mekanlarda çeşitliliği o mekanları vareden sosyal ve kültürel aktivite alanlarının tamamını içine alan mekanlar oluşturur. Bu mekanlarda bulunan sokak, cadde, meydanlar ve parkların farklı kullanımlara sahip olması o mekanların sosyal, kültürel ve fiziksel açıdan çeşitliliğini ortaya koyacaktır. Bu konuda nitelikli bir kentsel dış mekân oluşturmak ve mekâna yönelik algıyı artırmak için; mekanları oluşturan alanların sınırlarının algılanabilir olmasına, mekanların kullanılabilmek açısından yeterli büyüklükte olmasına, kentsel dış mekanlarda kullanılan donatı elemanları, sembol ve objelerin yeterli derecede varlığına, en önemlisi de mekanlar da bulunan aktivite ve kullanım çeşitliliğine büyük ölçüde özen gösterilmelidir. Bu mekanlar toplumun geneline hitap edebilen sakin ve hareketli, kalabalık ve boş, sık ve ferah özellikler taşıyan mekanlar olmalı, mekanlara ve mekanlar arası erişim bilirlilik imkânı çok iyi sağlanmalıdır.

6.4. Kent Mobilyaları

Toplumun sosyal, kültürel, fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılayan, kentsel dış mekanları ve bu mekanları oluşturmak için kullanılan kent mobilyalarının kentsel dış mekanlardaki yeri ve önemi inkâr edilemez bir gerçektir.

Kent mobilyaları; kentsel dış mekânda zaman geçiren toplumun yaşamını kolaylaştıran, bireylerin ve toplumların arasındaki iletişimi sağlayan, mekanların kullana bilirlik ve işlevselliğini artıran en önemlisi de bulundukları ortama estetik değer kazandıran donatılardır. Kent mobilyaları kentsel dış mekânda bulunan oturma elemanları, aydınlatma elemanları, çöp kutuları, gölgeleme elemanları, plastik elemanlar, çiçeklikler, bitkiler, zemin döşemeleri, kaldırımlar, merdivenler, bordürler, su öğeleri, uyarı ve yönlendirme levhaları, otobüs durakları ve telefon kulübeleri olmak üzere kentsel dış mekanları şekillendiren ve işlevsellik kazandıran donatıların tamamını içine alır.

Kentsel dış mekanlarda bulunan kent mobilyaları mekanların daha algılanabilir, zevkli ve anlamlı kılınmasına katkı sağlamasının yanında kentsel konfor ve estetik yaratma konusunda da oldukça önemli bir yere sahiptir. Buradan da anlaşılabileceği üzere kent mobilyalarının işlevsellik ve kullana bilirlik özelliklerinin yanında en önemli özelliklerinden biri de bulundukları mekânın kent peyzajını canlandırmakta ve mekân algısını artırmakta önemli rol oynamasıdır.

Kentsel dış mekanların bir parçası olan kent mobilyaları, kullanıcıların gereksinimleri neticesinde oluşur ve geliştirilir. Bu yüzden kentsel dış mekanların dokusunu oluşturan kent mobilyaları teknik ve estetik açıdan devamlılık göstermelidir. Göstereceği bu devamlılık da bulunduğu mekân içerisinde herkes tarafından algılanabilir ve kullanılabilir olmayı gerektirmektedir.

Sonuç olarak; yaşamı kolaylaştıran, yönlendiren ve yöneten kent mobilyaları çok amaçlı planlama, tasarım ve uygulamanın vazgeçilmez elemanlarıdır. Bu yüzden kullanılan tüm kent mobilyaları kentsel dış mekân kullanıcılarının tamamına hizmet ediyor olmalıdır. Çünkü her yaşta her bireyin alışkanlıklarının ve yaşam biçiminin ön planda tutulması, ihtiyaç ve gereksinimlerin göz ardı edilmemesi kentsel dış mekanların daha kullanılabilir ve yaşanabilir alanlar haline gelmesini sağlayacaktır.

6.5. Güvenlik

Kullanıcılar dış mekanları daha aktif ve verimli kullanabilmek, kendilerini huzurlu ve güvende hissedebilmek için bazı gereksinimlere ihtiyaç duyarlar. Bu gereksinimlerin en başında güvenlik gelir. Güvenlik, özellikle çocukların, kadınların ve yaşlıların kentsel dış mekân kullanımlarını etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Kentsel dış mekanları kullanan bireyler içinde bulundukları mekanların güvenli olup olmadığını göz önünde bulundurlar. Bu yüzden kentsel dış mekanların planlama ve tasarımında güvenliği bozucu etmenler dikkate alınmalı ve bu yönde çalışmalar yapılmalıdır. Çünkü güvenliği risk altına alan etmenler mekânın kullanımını azaltarak kullanıcıların o mekândan uzaklaşmasına neden olacaktır.

Kentsel dış mekanlarda güvenlik ele alındığında; aydınlatma elemanları, kamera sistemleri, trafik lambaları ve yönlendirme levhaları gibi donatı elemanları bu açıdan büyük önem taşımaktadır.

Yapılan birçok araştırmalarda toplumun yeterince aydınlatma bulunmayan dış mekanlarda kendini huzursuz hissettiği görülmüştür. Kullanıcılar karanlık bir parkta veya meydanda oturmamakta veya aydınlatılmamış bir sokağı kullanmayı tercih etmemektedirler. Burada kentsel dış mekanların kullanım ve tercihinde aydınlatma elemanlarının ne kadar etkili olduğunu görürken aynı şekilde kullanıcılar bulundukları mekânda ulaşmak istedikleri noktaya nasıl ulaşacaklarını ve nerede olduklarını bildiklerinde de kendilerini daha güvenli hissetmektedir. Bu yüzden dış mekanlarda bulunan yönlendirme ve bilgilendirme levhaları da güvenlik açısından en az aydınlatma elemanları kadar önem arz etmektedir.

Bu nedenle kentsel dış mekanlar kullanıcı gereksinimleri doğrultusunda toplumun sosyal ve psikolojik konforunu etkileyen güvenlik etmeni de ele alınarak planlanmalı ve tasarlanmalıdır. Bu durum mekanların hem daha elverişli kullanılmasına hem de olası tehlikelere karşı daha kontrollü mekanlar olmasına imkân sağlayacaktır.

6.6. Temizlik ve Bakım

Kentsel dış mekanlarda kullanıcı gereksinimleri ele alındığında ulaşılabilirlik, konfor, çeşitlilik ve güvenlik unsurları yanında mekanların temizlik ve bakımda oldukça önemlidir. Yani kentsek dış mekanların temizlik ve bakımı bu mekanların kullanımını etkileyen önemli faktörlerin başında gelmektedir. Temizlik ve bakım konusunda dikkate alınmayan dış mekanlar zamanla kullanılmaz hale gelmekte ve işlevini yitirmektedir.

Kentsel dış mekânda yer alan tüm kent mobilyaları, havuzlar, yollar ve yeşil alanların temiz ve bakımlı olması bu alanı tercih eden kullanıcılar açısından tercih edilmesinde etkili faktörlerdir. Bu yüzden kentsel dış mekanların daha aktif kullanımını sağlamak için temizlik ve bakım konusu hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir.

Kentsel dış mekanlar toplumun ve bireylerin varlığı ile anlam kazanır. Bu mekanlar tasarlanırken ve planlanırken kullanıcıların psikolojik, sosyal, kültürel ve toplumsal tüm gereksinimlerine cevap veriyor olması şarttır. Bu yüzden tasarımcının ve plancının amacı sadece mekânın göze hoş gelmesi, belirli işlevleri karşılıyor olmasına değil kullanıcı ihtiyaç ve beklentilerine de karşılık veriyor olması gerekmektedir. Böylece mekanların özgün değerlerini kaybetmeden işlevsellikleri arttırılacak, daha canlı, kullanılır, tercih edilir ve en önemlisi de sürdürülebilir mekanlar oluşturulacaktır.

Çalışma Afyonkarahisar Sandıklı ilçesi Hüdai Kaplıcalarında yapılmış olup, çalışmanın bu alanda yapılmasının en önemli nedeni bu mekanların turizm potansiyelinin oldukça fazla olmasına rağmen kullanıcılar tarafından kullanılan ve tercih edilen mekanlar olmaması olmuştur. Mekâna yönelik bu algıyı değiştirebilmek ve bu mekanları hem topluma hem de kente kazandırabilmek için neler yapılmalı

konusundan yola çıkılarak yapılan çalışmalarla da yol gösterici, mekanlar için verimli sonuçlar elde edilmiştir.

Sandıklı Hüdai Kaplıcalarında kullanıcılarla birebir yapılan anket çalışmaları değerlendirildiğinde kullanıcıların kentsel dış mekanları tercih etmeleri için bu mekanların bazı gereksinim ve ihtiyaçları karşılıyor olması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu gereksinimlerin en başında kullanıcıların mekanlara ve mekanlar arası ulaşım kolaylığının sağlanmış olması beklenirken diğer taraftan da mekanların konforu, çeşitliliği, mekanlarda bulunan kent mobilyalarının yeterliliği ve işlevselliği, mekanların güvenliği, temizliği ve bakımı da oldukça önem arz etmektedir.

Anket çalışmaları ve kullanıcılarla görüşmeleri neticesinde elde edilen veriler doğrultusunda ilgili mekanlara yönelik projeler üretilmiş ve bu projelerin bir kısmı hayata geçirilmiştir. İlk olarak Sandıklı Hüdai Kaplıcaları yoluna ulaşım daha işlevsel ve kullanılabilir şekilde planlanarak tasarlanmış ve uygulamaya geçirilmiştir (Şekil 6.1). Böylece hem il dışından hem de ilçe merkezinden gelen vatandaşların bu mekana ulaşım kolaylığı sağlanmış, kullanıcılara daha konforlu ve güvenilir mekan yaratılmıştır.

Şekil 6.1. Hüdai Kaplıcaları Ulaşım Yolu

Diğer bir uygulama ise Sandıklı Hüdai Kaplıcalar'ın merkezi konumunda yer alan fakat işlevi dışında kullanılan meydan çalışmasıdır. Alan 1390 m² lik alan üzerinde konumlanmaktadır. Meydan çevresinde işletme müdürlüğü, bilet satış noktaları, otobüs durakları ve masal parkı mevcuttur. Meydan da oturma elemanı olarak banklar, gölgeleme materyali olarak asma-germe membran, kuru havuz sistemleri, aydınlatma elemanları, çöp kutuları gibi donatılar kullanılmış, gölgeleme amaçlı bitkilendirme çalışmaları yapılmıştır. (Şekil 6.2). Böylece kullanıcıların istekleri doğrultusunda mekanın işlevselliği arttırılmaya çalışılmıştır.

Şekil 6.2. Meydan alanı görselleri

Diğer bir uygulama alanı ise mekanda kent parkı olarak kullanılan alandır. Mekan olarak Sandıklı ilçesinden gelen yolu karşılayan meydanın bitişiğinde konumlanmış olması alanın ulaşım ve kullanım yüzdesini oldukça arttırmaktadır. Masal parkı olarak adlandırılan park 4180 m² büyüklüğünde olup alanın tamamı aktif olarak kullanılmaktadır. Park alanının %60'ını doğal, %40'ını yapay alanlar oluşturmaktadır.

Park içerisinde çeşitli oyun grupları, masal ve çizgi film kahramanları ile zengin bir içeriğe sahiptir. Kullanıcıların piknik yapma, oturma, dinlenme eylemlerine de olanak sağlamaktadır. Aktivite düzeyi ve kullanım olarak masal parkı alanında bir adet büfe, masal kahramanı temalı çocuk oyun alanları, oturma ve dinlenme alanları, yaya yürüyüş yolları yer almaktadır. Kent mobilyası olarak ise alanda bank, kamelya, çöp kutusu ve aydınlatma elemanları mevcuttur (Şekil 6.3). Parkın yeniden tasarlanması sayesinde kullanıcı kitlesinin çeşitlendirilmesi daha genç nüfusa da hitap etmesi sağlanmış, bu sayede mekana canlılık kazandırılmıştır.

Şekil 6.3. Kent Prkı (Masal Parkı)

Son uygulama alanı ise doğal alan yoğunluğu fazla, ağaçlarla kaplı, toplumun dinlenme veya piknik yapmasına olanak sağlayan mesire/piknik alanıdır. Sandıklı Hüda-i Kaplıcalar'ında yer alan bu mekanın alanı 3300 m² büyüklüğündedir. Konum olarak yüksekte yer alması ve topoğrafik olarak hareketli olması sebebi ile alan buraya gelen ziyaretçilere seyir imkanı sunmaktadır. Bitkisel peyzaj olarak Pinus nigre (kara çam) ağaç türünün yoğun bulunduğu bu alan çeşitli rekreasyon aktivitelerin ve piknik yapılması için olanak sağlayan bir alandır.

Bu alanın kullanıcı istekleri neticesinde planlanarak tasarlanması sonucunda; alanın bir ucundan diğer ucuna ulaşan suni dere, oturma mekanları, pergola, seyir terasları, yürüyüş yolları, çocuk oyun elemanları, çeşmeler ile piknik alanı kullanıcı istekleri doğrultusunda tasarlanarak uygulamaya geçirilmiştir (Şekil 6.4). Alanın bu şekilde tasarlanması ve uygulamaya geçirilmesi neticesinde mekana olan talep ve beklenti karşılanarak memnuniyet arttırılmıştır.

Şekil 6.4. Mesire / Piknik Alanı

Bu çalışma ile dış mekânların kullanıcı memnuniyeti yönünden değerlendirilerek kullanıcıların alandaki faaliyetlerinin gözlemlenmesi, anket ve gözlemlerle mekân ile ilgili memnuniyet durumlarının belirlenip gereksinimlerinin anlaşılmasına çalışılması, planlama, yenileme ve yeniden tasarlama konusunda oldukça etkili olduğu ispatlanmaya çalışılmıştır. Dış mekânların zaman içinde kullanıcıların isteklerine göre ve çağa ayak uyduracak şekilde iyileştirilmesi uygulamaları yerel yönetimlerin görevleridir. Yerel yönetimlerin bu uygulamaları bilimsel işbirliği içinde yürütebilmesi kullanıcı ve mekân kimliği açısından oldukça önemlidir. Pek çok uygulamada kullanıcıların yeterince dikkate alınmadığının tersine bu çalışma ile bunun yapılabileceği bir tercih sorunu olduğu düşünülmektedir. Yerel yönetimlerin kullanıcıların isteklerini ve beklentilerini ilgi ve önem göstermesi bu konu ile ilgili uzman kişilerden yardım alması daha yaşanabilir mekansal çalışmaların sürdürülebilirliğini sağlayacaktır.

7. KAYNAKLAR

- Alexander, C., Silverstein, M., Ishikawa, S., 1977. A Pattern Language, New York: Oxford University Press.
- Appleton, J., 1988. "Prospects And Refuges Revisited", Nasar, J. L. (ed), Environmental Aesthetics: Theory, Research, and Application (p. 27–44). New York: Cambridge University Press.
- Aslanboğa, İ., 1986. Kentlerde Yol Ağaçlaması. TÜBİTAK Yapı Araştırma Enstitüsü, Uygulama Kılavuzu, 1986.
- Bakan, K., 1981. Türkiye Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi, TÜBİTAK Yapı Araştırma Enstitüsü Basım Evi, Ankara, 215 s.
- Bakan, K., Konuk, G., 1987. Türkiye’de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi. TÜBİTAK, Uygulama Kılavuzu, Ankara.
- Başal, M. ve Özdemir, A., 2000. Kentsel Tasarım Etiğinde Arazi Biçimleme Deneyimi, 1. Kentsel Tasarım Haftası, M. S. Ü. İstanbul, 29 Mayıs-2 Haziran 2000, 101-112 s.
- Belmaziti, A., Chaerqui, F., Kaufmann, B., 2018. Improving the multi-functionality of urban greenspaces: Relations between components of greenspaces and urban services, Sustainable Cities and Society, Volume 43, November 2018, 1-10 p.
- Bentley, I., Alcock, A., Murrain, P., McGlynn, S. ve Smith, G., 1985. Responsive Environments: A Manual for Designers, Oxford: Butterworth Architecture.
- Beer, Anne R. (1990). Environmental Planning for Site Development, London: Spon - Chapman Hall Press.
- Banerjee, Tridib (2001). “The Future of Public Space: Beyond Invented Streets and Reinvented Places”, Journal of the American Planning Association, 67(1), 9-24.
- Bilgin, S., 1995. Türkiye de Kentsel Mekanların Yönlendirilmesinde (kent) Planlama- (kentsel) Tasarım İlişkileri, Örnek Toplu Konut Alanları. Yüksek lisans tezi (Basılmamış). Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Broadhurst, R., 2001. Managing Environments For Leisure And Recreation, GBR; Routledge, London.
- Carlson RE, Deppe TR, Maclean JR, 1972. Recreation In American Life, Second Edition, Watsworth Publishing Company, Inc. Belmont, California.
- Çetiner, A., 1972. Şehircilik Çalışmalarında Donatım İlkeleri, İTÜ Yayını Gümüşsuyu.

- City of Juneau Parks and Recreation, 1996, Juneau Parks and Recreation Comprehensive Plan, Development Standards, Chapter 6, <http://www.juneau.org/parkrec/complan/chap6.htm>
- Çubuk, M.,1989. Kamu Mekanları ve Kentsel Tasarım. Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu. 15-16 Mayıs, İstanbul.
- Çubuk, M.,1999. “Tematik Açıklamalar”, Kentsel Tasarım: Bir Tasarımlar Bütünü, 1. Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi, 26-27-28 Mayıs, İstanbul.
- Emür, S. H. ve Onsekiz, D. 2007. Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık Ve Yeşil Alanların Önemi Kayseri/Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (22); 367-396.
- Erdem, Ü. ve Nurlu E., 2001, Kent Habitatının İyileştirilmesi: İzmir Karşıyaka Belediyesi Kent Ormancılığı/Bitkilendirme Planı, Mastır Plan ve Stratejisi, Sonuç Raporu, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, T.C. Hükümeti Projesi, Proje No: Tur/97/008/A/01/12, Ege Üniversitesi Çevre Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Bornova-Türkiye, Prizma Matbaacılık Ltd. Sti. İzmir, 210 sy.
- Erin, Ş., 1989, Kentsel Açık/Yeşil Alan Donanımının Niceliksel Değerlendirmesine Yönelik Matematiksel Bir Model Önerisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Yayınları MMF/SBF-89 EY 187, İzmir, 58 s., ISBN 975-441-044-5.
- Erkip, Feyzan (2001). “The Shopping Mall as an Emergent Public Space in Turkey”, Environment and Planning A, 35 (6), 1073-1093.
- Eroğlu, G.,1976. Kurtuluş Semt Pazarı Araştırması, İTÜ Mimarlık Fakültesi Bitirme Tezi.
- Eyüboğlu. Z., 2008. Kentsel mekanların Bedensel Engelliler Tarafından Kullanılması. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Faragallah, R. N., 2018 The impact of productive open spaces on urban sustainability: The case of El Mansheya Square Alexandria Alexandria Engineering Journal Volume 57, Issue 4, December 2018, 3969-3976 p.
- Francis, M., 1987. Urban Open Spaces, Advances in Environment Behavior and Design Volume 1, E. Zube and G. Moore (Eds.), Plenum Press.
- Francis, M., Carr, S. Rivlin, L. G., Store, A., (1992). Public open spaces, Cambridge University Press.
- Francis, M. 2003. Urban Open Space: Designing for User Needs. Land and Community Design Case Study Series. Washington, D.C. Island Press.

- Gehl, J. (1989), 'A changing street life in a changing society', Places, v.6, n.8, pp. 8-17.
- Gulter Gd., 1959. Introduction To Jonnunity Recreation, Thirt Edition, Mc. Grow-Hill Book Company, Inc USA.
- Hall, E. T., 1966. The Hidden Dimension, Doubleday, Garden City, New York.
- Halprin, L. 1986. Changing Places. San Francisco Museum of Modern Art. California.
- İyınam, Ş., İyınam, A. F., Ergün. M. (2001), "Kent içi Ulaşımında Yaya Yolları", s.115-122, TMMOB Mak 18-19-20 Mayıs 2001, Ankara.
- Joedicke, J., 1985. Space and Form in Architecture, Karl Kramer Verlag, Stuttgart.
- Kaplan, S., 1988a. "Perceptionandlandscape: conceptionsandmisconceptions", Nasar, J. L. (ed), Environmental aesthetics: Theory, research, andapplication, (pp. 45–55), Cambridge: Cambridge University Press.
- Kaplan, S., 1988b. "Where cognition and affect meet: a the or ethical analysis of preference", Nasar, J. L. (ed), Environmental aesthetics: Theory, research, andapplication, (pp. 57–67), Cambridge: Cambridge University Press.
- Karaküçük S. 2005. Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme, 5. Baskı Gazi Kitap Evi, Ankara.
- Karaküçük S., Gürbüz B. (2007). Rekreasyon ve Kent(li)leşme, Gazi Kitap Evi, Ankara.
- Keleş, R., 1998. Kent Bilim Terimleri Sözlüğü, Ankara: İmge Kitap Evi Yayını.
- Koçyiğit, M., Yıldız, M., 2014. Yerel Yönetimlerde Rekreasyon uygulamaları; Konya Örneği International Jourrol Of Science Culture And Sport, 211-223 s.
- Konuk, G., 1991. Zaman ve Mekânın Bir Sentezi Olarak Kentsel Tasarım. I. Kentsel Tasarım ve Uygulamaları Sempozyumu, MSÜ, İstanbul.
- Krier, R., 1984. Urban Space,Rizzdi, New York.
- Lang, J., 1994. Urban design: the American Experience, Van Nostrand Reinhold, New York.
- Lang, J., 2005 (1974). Urban Design: a typology of proceduresandproducts, London, Architectural Press.
- Lynch, K., (1982). Atheory Of Good City Form, Cambridge, Mass M.I.T.

- Lynch, K., (1984). Good City Form, Massachusetts: The M.I.T. Press.
- Marcus, Clare Cooper ve Marcus, Carolyn Francis (1998). People Places: Design Guidlines for Urban Open Space, New York: John Wiley & Sons.
- Ministry of Culture and Recreation, Sports and Fitness Division, Canada 1973, Guidelines for Developing Public Recreation Facility Standards,Toronto, Ontario, Canada, 114 p., h t t p://w w w.lin.ca/lin/resource/html/jk52.htm
- Moughtin, C., 1992. Urban Desing: Street and Square University Of Noltingham Department Of Architecture And Planing, Butterworth Heinemann Ltd., Oxford.
- Nath, T. K., Han, S., and Lechner, A. M., 2018. Urban greens paceand well-being in Kuala Lumpur, Malaysia Urban Forestry & Urban Greening Volume 36, December 2018, 34-41 p.
- Okday, H. E., 2011. Akarsu Kıyılarına Yönelik Halkın Rekreatyoneel Tercihlerinin Boğaçay Ve Yakın Çevresi Özelinde İrdelenmesi, Akdeniz Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Bitirme Tezi.
- Okday, H. E., 2017. Bitkisel Peyzaj Tasarımlarının Değerlendirilmesinde Estetik: Antalya Konyaaltı Bölgesi, Akdeniz Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Doktora Bitirme Tezi.
- Okday, D., 1999. Kentsel Ortak Mekanların Niteliği ve Kent Yaşamındaki Rolü, Yapı Dergisi, Sayı 207, S:53-61.
- Özkan, B., Küçükbaş, E. V., Kaplan, A., Hepcan, Ş., Yiğit, E. M. ve Sönmez, H., 2003. Muğla Kenti Kamusal Dış Mekanlar Bağlamında Mastır Plan Çalışması, ISBN: 975-93154-8, Ege Üniversitesi Basınevi, İzmir, 88 s.
- Özkan, B., Küçükbaş, E. V., Kaplan, A., Hepcan, Ş., 2001 Kemalpaşa (İzmir) Kentsel Dış Mekanların Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma, Ege Üniv. Ziraat Fak. Dergisi, Sayı 38, S; 143-150.
- Özbey S., Çelebi M.,2003. Rekreatyon İçinde, N. Mirzaoğlu (Ed). Spor Bilimlerine Giriş, Bağırın Yayın Evi, Ankara.
- Özkır, A., 2007. Kent parkları Yönetim Modelinin Geliştirilmesi. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Sezgin, B., (1996). Taksim Maçka Yeşil alanı Evrimi ve Kullanım açısından değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Şahin, Ş., 1989. Ankara Kenti Yol Ağaçlarının Sorunları ve Peyzaj Mimarlığı Açısından Alınması Gerekli Önlemler. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Tantan, B., 1996. Açık mekân kullanımı ile kullanıcı isteklerinin irdelenmesi; Kuru çeşme çamıl topuzlu örneği, yayınlanmış yüksek lisans tez, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- T. C. Bayındırlık Ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü, 2001. 3194 sayılı İmar Kanunu ve İlgili Yönetmelikler – 2001, Yayın No: 108, Ankara, 200 s.
- The National Recreation and Park Association (NRPA), 2002, National Recreation and Park Association Standards, NRPA Areas and Facilities Standards, <http://www-personal.ksu.edu/ssstevens/nrpatan.html>
- The Sarasota County Comprehensive Plan, 2002, Chapter 3 Recreation And Open Space, <http://apoxsee.co.sarasota.fl.us/chap3/>
- Turgut, N., 1999. Meydanlarda Çevresel Zenginlik ve Görsel Uyum Analizi, Sultanahmet Meydanı Üzerinde Bir İnceleme, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ward, T. C. 2002, Urban Space in the 21st Century, Landscape and Urban Planning, Volume 60, Issue 2, 59-72 p.
- Whyte, W. 1980. The Social Life of Small Urban Spaces. Washington D.C.
- Whyte, W. 1998. City: Rediscovering the Center. New York: Doubleday.
- Whyte, W. H., 2001 (1980). The Social Life of Small Urban Spaces, Washington DC, PPS-Project for Public Spaces Publication.
- Woolley, Helen (2003). “Urban Open Spaces”, London: Spon Press.
- Zeren, N., 1991. Dinlenme amaçlı kentsel açık mekanlardan örnekler, Kamu mekanları tasarımı ve kent mobilyaları sempozyumu 1, MSU Mimarlık fakültesi, İstanbul.
- Zukin, Sharon (2003). “The Postmodern Debate over Urban Form”, Designing Cities: Critical Readings in Urban Design, (ed.) Alexander R. Cuthbert, Oxford: Wiley-Blackwell, s. 45-58.

8. ELKER

EK-1. Anket Formu.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI SANDIKLI İLÇESİ KENTSEL DIŞ MEKÂNLARIN KULLANICI GEREKSİNİMLERİ YÖNÜNDEN İRDELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi Anket Çalışması

Akdeniz Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünde yapılmakta olan bu tez çalışması “Kentsel Dış Mekanların Kullanıcı Gereksinimleri Yönünde Değerlendirilmesi” kapsamında sizin, yoğun kent yaşamında kendinize zaman ayırmak için kullandığınız dış mekânlardan istek ve beklentilerinizi öğrenerek bu alanlara yönelik gereksinimlerinizin neler olduğunu tespit etmen için yapılmaktadır. Bu kapsamda ileriye yönelik planlama ve tasarım çalışmalarının başarıya ulaşması ve mevcut tasarımlar için ne gibi öneriler getirilebileceği tartışılacaktır. Teşekkür ederim.

Pınar ÖKSÜZ

1- Kullanıcı Sosyo-Demografik Yapısına İlişkin Bulgular:

Cinsiyet durumu;

- ☐ Kadın
- ☐ Erkek

Medeni durum;

- ☐ Evli
- ☐ Bekar

Yaş grubu;

- ☐ 18-25
- ☐ 26-35
- ☐ 36-45
- ☐ 46-55
- ☐ 56 VE ÜSTÜ

Eğitim durumu;

- ☐ Okur/Yazar
- ☐ İlköğretim
- ☐ Lise ve Dengi
- ☐ Üniversite

Meslek durumu;

- ☐ Öğrenci
- ☐ İşçi
- ☐ Memur
- ☐ Esnaf
- ☐ Emekli
- ☐ Ev Hanımı
- ☐ İşsiz

Gelir durumu;

- ☐ 0- 1.600,00 TL ALT GELİR
- ☐ 1.600,00 TL- 3.000,00 TL ALT-ORTA GELİR
- ☐ 3.000,00 TL- 4.500,00 TL ORTA GELİR
- ☐ 4.500,00 TL VE ÜSTÜ ÜST GELİR

İkamet;

- ☐ Afyonkarahisar İli
- ☐ Sandıklı İlçesi
- ☐ Çevre İlçeler
- ☐ İl Dışı

2- Sandıklı Hüda-İ Kaplıalarında Kentsel Dış Mekân Kullanımına İlişkin Bulgular:

2.1.) Sandıklı Hüda-i Kaplıalarında bulunan dış mekanları tercih etme sebebiniz nedir?

- a) Oturup Vakit Geçirmek
- b) Buluşma Mekânı Olarak Kullanmak
- c) Kaplıalar İçin Geldiğinde Uğramak
- d) Eğlence Amaçlı Kullanmak
- e) Diğer

2.2.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında en aktif kullandığınız mekân hangisidir?

- a) Kent Parkı
- b) Çocuk Oyun Alanları
- c) Mesire/Piknik Alanları
- d) Pazar Yerleri
- e) Meydan
- f) Sıcak Sular
- g) Diğer

2.3.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında kentsel dış mekanları kullanma sıklığınız nedir?

- a) Her gün
- b) Haftada 3-4 Gün
- c) Haftada Bir
- d) On beş Günde Bir
- e) Ayda Bir
- f) Çok Ender

2.4.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında bulunan kentsel dış mekanlarda geçirdiğiniz süre nedir?

- a) Saat
- b) Bir Gün
- c) Bir Günden Fazla

2.5.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarına Geliş Şekliniz nasıldır?

- a) Yaya
- b) Bisikletle
- c) Özel Oto ile
- d) Minibüs ile

3- Kullanıcı Memnuniyeti ve Çevresel Algı:

3.1.) Erişilebilirlik, ulaşım ve yönlendirme;

Kaplıcaya Ulaşım Kolaylığı (Kolay)

☐ Evet / ☐ Hayır

Kaplıcaya Yönlendirme Yeterliliği

☐ Yeterli / ☐ Değil

Toplu Taşımaların Hareket Sıklığı

☐ Yeterli / ☐ Değil

3.2.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını dış mekân olarak tercih etme sebebiniz nedir?

- ☐ Rekreasyona Olanak Sağlaması
- ☐ Kolay Ulaşım
- ☐ Merkezi Noktada Bulunması
- ☐ Kullanım Açısından Çeşitliliği Barındırması
- ☐ Güvenilir Olması
- ☐ Manzara ve Topoğrafik Yapısı

3.3.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcaları denince akla gelen ilk şey nedir?

- ☐ Şifalı Sular
- ☐ Kalabalık
- ☐ Satıcılar
- ☐ Yoğun Trafik
- ☐ Parklar ve Piknik Alanları

3.4.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının alan yönünden değerlendirilmesi;

- ☐ Alan Olarak Çok Yeterli
- ☐ Alan Olarak Orta
- ☐ Alan Olarak Yeterli Değil

3.5.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarının düzen açısından değerlendirilmesi;

- ☐ Çok Düzenli
- ☐ Orta
- ☐ Çok Düzensiz

3.6.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarında en çok beğendiğiniz alan neresidir?

- ☐ Kent Parkı
- ☐ Çocuk oyun alanları
- ☐ Mesire/Piknik alanları
- ☐ Pazar yerleri
- ☐ Meydan
- ☐ Yollar ve caddeler
- ☐ Diğer (.)
- ☐ Yok

3.7.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını sosyal/kültürel aktivite açısından nasıl buluyorsunuz?

- ☐ Hareketli
- ☐ Kısmen Hareketli (Orta)
- ☐ Monoton

3.9.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcaları güvenlik açısından yeterli mi?

- ☐ Güvenli
- ☐ Kısmen Güvenli (Orta)
- ☐ Güvensiz

3.10.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını bakım açısından nasıl buluyorsunuz?

- ☐ Bakımlı
- ☐ Kısmen Bakımlı (Orta)
- ☐ Bakımsız

3.14.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını sosyal iletişim açısından nasıl buluyorsunuz?

- ☐ Sosyal İletişim Çok Fazla
- ☐ Sosyal İletişim Orta
- ☐ İletişimsiz

3.15.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını çevre canlılığı açısından nasıl buluyorsunuz?

- ☐ Canlı
- ☐ Kısmen Canlı (Orta)
- ☐ Sıkıcı

3.11.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını konfor açısından nasıl buluyorsunuz?

- ☐ Rahat
- ☐ Kısmen Rahat (Orta)
- ☐ Rahatsız

3.13.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını iklimsel konfor açısından nasıl buluyorsunuz?

- ☐ Konforlu
- ☐ Kısmen Konforlu (Orta)
- ☐ Konforsuz

3.12.) Sandıklı Hüda-i Kaplıcalarını gürültü açısından nasıl buluyorsunuz?

- ☐ Sessiz
- ☐ Kısmen Gürültülü (Orta)
- ☐ Gürültülü

3.8.) "Dış mekanlarda kullanılan yapısal peyzaj öğesi olan aydınlatma elemanlarından memnun musunuz?

- ☐ Memnun
- ☐ Fikrim yok
- ☐ Memnun Değilim

3.17.) "Dış mekanlarda kullanılan yapısal peyzaj öğesi olan su elemanlarından memnun musunuz?

- ☐ Memnun
- ☐ Fikrim yok
- ☐ Memnun Değilim

3.18.) "Dış mekanlarda kullanılan yapısal peyzaj öğesi olan zemin döşeme elemanlarından memnun musunuz?

- ☐ Memnun
- ☐ Fikri yok
- ☐ Memnun Değil

3.19.) "Dış mekanlarda kullanılan yapısal peyzaj öğesi olan oturma elemanlarından memnun musunuz?

- ☐ Memnun
- ☐ Fikri yok
- ☐ Memnun Değil

3.19.) "Dış mekanlarda kullanılan yapısal peyzaj öğesi çöp kutularından memnun musunuz?

- ☐ Memnun
- ☐ Fikri yok
- ☐ Memnun Değil

3.20.) "Dış mekanlarda kullanılan yapısal peyzaj öğesi olan Heykel, anıt vb. elemanlarından memnun musunuz?

- ☐ Memnun
- ☐ Fikri yok
- ☐ Memnun Değil

3.16.) Dış mekanlarda yeşil alan yeterliliğinden memnun musunuz?

- ☐ Memnun
- ☐ Fikri yok
- ☐ Memnun Değil

3.21.) Dış mekanlarda sizi en rahatsız edici durum nedir?

- ☐ Bakımsız Olması ve Koku
- ☐ Gürültü ve Kalabalık
- ☐ Trafik Yoğunluğu
- ☐ Otopark Alanlarının Yetersizliği
- ☐ Kaldırımlar
- ☐ Düzensiz Yapılaşma
- ☐ Diğer

3.22.) Dış mekanların kullanımına yönelik bir öneriniz var mı?

- ☐ Mekanlarda Estetik Kaygının Gözetilmesi
- ☐ Yaya- Taşıt Ayrımının Yapılması
- ☐ Sıkı Yönetim/Takip Getirilmesi
- ☐ Güvenlik Denetiminin Yapılması
- ☐ Gölgeleme Elemanlarının Artırılması
- ☐ Önerim yok

3.23.) Dış mekanlardan beklentiniz nedir?

- ☐ Mekân Kullanım Çeşitliliğinin Artırılması
- ☐ Yaya Yollarının Arttırılması
- ☐ Bakım ve Temizliğin Arttırılması
- ☐ Yeşil Mekanların Arttırılması
- ☐ Yapısal Peyzaj Öğelerinin Arttırılması

ÖZGEÇMİŞ

PINAR ÖKSÜZ

pnroksuz03@gmail.com

ÖĞRENİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi
2013-2019	Fen Bilimleri Enstitüsü A.B.D., Antalya
Lisans	Ege Üniversitesi
2008-2013	Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, İzmir

MESLEKİ VE İDARİ GÖREVLER

Peyzaj Mimarı	Afyonkarahisar Sandıklı Belediyesi
2015-Devam Ediyor	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Sandıklı
Peyzaj Mimarı	Tulipa Peyzaj, İstanbul
2013-2015	Siltaş Yapı, İstanbul